

2875

ԼԵՆԻՆԸ

ՅԵՎ

ԿԱՐՄԻՐ
ԲԱՆԱԿԸ

ՅԿ26

Տ - 97

100. 8 676-40

3426

\$-97

40

08 JUN 2005

Ն. ՅՐԵՆԿԵԼ

14 NOV 2009

ԼԵՆԻՆԸ
ՅԵՎ
ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԸ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1939

20.03.2014

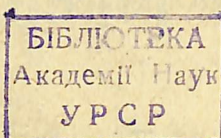
2875

Կարմիր Բանակը կազմակերպեց, զառախարակեց, ան-
պարտելի դարձրեց մեր Լենինյան բոլշևիկյան մեծ կուսակ-
ցությունը:

Լենինը—մարդկության հանճարը, սրբուհաբան հեղա-
փոխության մեծադույն ստրատեգը, բոլշևիկների կուսակցու-
թյան առաջնորդն ու կազմակերպիչը, Կարմիր Բանակը կազ-
մակերպիչն ու առաջնորդն էր: Պրոլետարական հեղափոխու-
թյան զինված ուժերի շինարարության բոլոր կարևորագույն
հարցերը կուսակցության կողմից մշակված են Լենինի ցու-
ցումների համաձայն:

Լենինյան ղեկավարությունն այն հզոր ուժն է, վորը քա-
ղաքացիական պատերազմի դաժան ճակատամարտերում Կար-
միր բանակի համար ապահովեց նրա մեծ և պանծալի հաղ-
թանակները:

ՎՈՐՈՇՆՈՎ

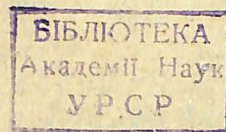
Н. Френкель

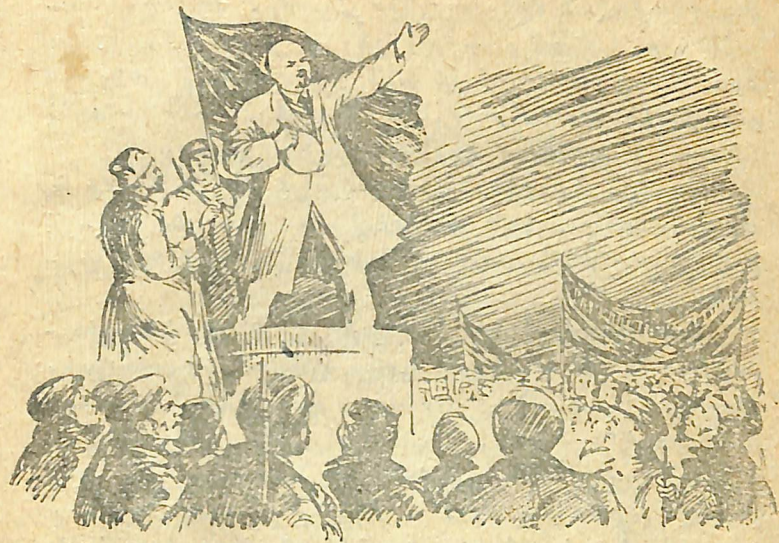
Ленин и Красная армия

Гиз Арм. ССР, Ереван ул. Ленина 65

20452

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

ԼԵՆԻՆԻ ԱՏԵՂԾԱԾ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՇԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԶՈԿԱՏՆԵՐԸ

Պրոլետարական հեղափոխութեան հանճարեղ առաջնորդ Վլադիմիր Իլյիչ Լենինն ասում էր, վոր պատմական մեծ հարցերն ուժով են վճռվում: Ժամանակակից պայքարում այդպիսի ուժ և հանդիսանում ռազմական հզոր կազմակերպւթյունը: Յեւ Լենինն աշխարհում առաջին անգամ ստեղծեց բանվորների և զյուզացիների ռազմական կազմակերպւթյունը—Բանվորա-Ֆյուզացիական Կարմիր Բանակը: Կարմիր Բանակն այժմ, ինչպես և քաղաքացիական պատերազմում, այնպիսի ռազմական կազմակերպւթյուն է, վորն իր հզորութեամբ ի վիճակի յե վճռե-

լու պատմական մեծ հարցերը: Կարմիր Բանակի մարտիկները, հրամանատարներն ու քաղաքատիրները նրա շուրջ տարեգարձի որը հանդիսավոր կերպով յերգվեցին համությամբ, արիաբար, արժանավայել կերպով և պատվով կատարել իրենց պարտքը:

Կարմիր Բանակն իր անպարտելի հզորությամբ և փառքով պարտական է Լենինին և Ստալինին: Ներանք ստեղծեցին Կարմիր Բանակը, վոլեջնեցին նրան:

Ուսումնասիրելով Մարքսի և Ենգելսի աշխատությունները և անցյալ դարի զինված ապստամբությունների հարուստ փորձը, մանավանդ Փարիզի կոմունայի փորձը, Լենինը մեր կուսակցությանը սովորեցրեց զինված ապստամբություն արվեստը: Դրա հետ միասին Լենինը գտնում էր, վոր պրոլետարիատի զինումը բոլշևիկյան կուսակցության կարևորագույն խնդիրն է:

1905 թվի հեղափոխության առաջին իսկ օրերից Լենինը մատնացույց արեց կուսակցությանը, վոր անհրաժեշտ է անհապաղ զինել պրոլետարիատին և առանձնացնել կուսակցական կազմերի հատուկ խմբեր՝ մարտական ջոկատները և նրանց զինումը ղեկավարելու համար:

Բոլշևիկյան կուսակցության III համագումարը, վորը տեղի ունեցավ 1905 թվի ապրիլին, քննեց զինված ապստամբության հարցը: Համագումարը հաստատեց Լենինի առաջարկած բանաձևը, վորը պահանջում էր ամենայնուհետև միջոցներ ձեռք առնել պրոլետարիատին զինելու համար, մշակել զինված ապստամբություն և այն անմիջականորեն ղեկավարելու պլանը:

Չնայելով ցարական ղահիճներին դաժան հետապնդումներին, տաժանքի ու մահապատժի սպառնալիքին, բոլշևիկներն արժանավայել կերպով կատարում էին Լենինի ցուցումները: Պրոլետարական խոշորագույն կենտրոններում— Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Անդրկովկասում և այլն,— բոլշևիկներն ստեղծում էին մարտական ջոկատներ, վորտեղ բանվորները սովորում էին ռազմական դորժը: Չուկատներում հրաձիգների, զնդացրորդների, ռաբանատիչների, հետախույզների, կապավորների հատուկ խմբեր էին առանձնացվում:

Այն չափով, ինչ չափով հասունանում էր զինված ապստամբությունը, հեղափոխական բանվորների նորանոր հարյուրյակներն ու հազարյակներ էին մտնում մարտական ջոկատները: Բայց ինչու՞ զինել նրանց,— զենքերը պակասում էին: Դրանք ձեռք էին բերվում մեծ դժվարություններով և դադարների փոխադրվում փոքրիկ քանակությամբ: Իսկ զինված ապստամբությունը հետաձգել այնքան, մինչև վոր բոլոր ջոկատներն ու դուզաղները բավականաչափ քանակով զենք ունենային,— նշանակում էր վեժեցնել զինված ապստամբությունը:

Լենինը ցույց տվեց յեւրը: 1905 թվի հոկտեմբերի վերջին նա գրեց հատուկ մի նամակ— «Հեղափոխական բանակի ջոկատների խնդիրները»: Լենինն այդ նամակում մինչև ամենագնչին մանրամասնություններ մշակում է մարտական ջոկատների դորժողությունների ձևերն ու յեղանակները, հատուկ ուշադրություն դարձնելով այն հանգամանքի վրա, վոր ջոկատներն

իրենք պետք է նախաձեռնութիւն և ինքնուրույնութիւն ցուցաբերեն զենք ձեռք բերելու դործում:

«Ջոկատները,—գրում էր Լենինը,—պետք է իրենք զինվեն, ով ինչով կարող է (հրացան, ստորձանակ, ուժ, դանակ, կասետ, պալազան, նավթոտ լաթ՝ հրկիղման համար, պարան կամ պարանե սանդուղք, բարիկադներ կառուցելու համար բահ, պիրոկսիլինի փամփշտիկներ, փշալար, մեխեր (հենելագործի գեմ, և այլն և այլն): Վոչ մի գեպըում չէ՝ պետք է ոգնութիւն սպասեն ուրիշ տեղից, վերելից, դրսից, այլ ամեն ինչ իրենք պետք է ձեռք բերեն»¹⁾:

Լենինն այնուհետև նշում էր, վոր բանվորական դուգադները, նույնիսկ զենք չունեցողները, կարող են աստատմութեանը մեծ ոգուտ բերել, քարկոծելով ցարական զորքերը, վերին հարկերից և կսուրներից յետաջուր թափելով նրանց վրա, հարձակվելով առանձին վոստիկանների և կադակների վրա, դրավելով նրանց զենքերը, փրկելով վիրավորվածներին կամ ձերբակալվածներին:

Լենինի կոչը բանվորների նախաձեռնութեան նրկատմամբ լայն արձադանք դտավ: Բանվորներն իրենք սկսեցին զինվել զանազան միջոցներով: Գործարաններում նիզակներ ու դաշույնեղ եյին շինում, ուումբերի համար պարուտակներ եյին ձուլում, վորոնք լցնում եյին ինքնագործ «լարորատորիաներում», ոգտագործում եյին վորսորդական հրացանները, իրենք եյին փամփուշտներ լցնում:

Մարտական ջոկատները, իմբերն ու դուգադները, վորոնք ստեղծվել եյին ուտական առաջին հեղափոխութեան ժամանակաշրջանում, հանդիսացան պրոլետարական հեղափոխութեան զինված ուժերի ստղծը, նախատիպը: Նրանցում դաստիարակվում ու կոփվում եյին ապագա կարմիր Բանակի բոլշևիկյան զեկավար կադրերը: Այնպիսի ականավոր պրոլետարական զորավարներ, ինչպեո վորոշիլովը, Ֆրունզեն, Կիրովը, Կուլբիչևը և ուրիշ շատերը, իրենց զինվորական գործունեյութեանն սկսեցին ուտական առաջին հեղափոխութեան բանվորական ջոկատներում:

«Իմ զինվորական «կարյերան»,— աոում է րնկեր վորոշիլովը,— սկսվեց նրանից, վոր յետ 1906-1907 թվականներին Ֆինլյանդիայից անլեզալ կերպով զենք եյի փոխադրում Գոնի ավազանը և այնտեղ մեր ամբողջ կադմակերպութեան հետ միասին բոլշևիկյան ռազմական բանվորական դուգադներ եյի կադմակերպում...»:

Ստեղծելով բանվորական ջոկատների զեկավարները կադրերը, կուտակցութեանը չեր հրաժարվում բանվոր դասակարգին նվիրված զինվորական մասնադետներին ոգտագործելուց: Լենինն ուղղակի մատնանշում էր, վոր անհրաժեշտ է սպաներին ու զինվորներին ներգրավել բանվորական ջոկատների ռազմական ուսույման գործին: Լենինը կուտակցութեանը սովորեցնում էր աշխատանք կատարել ցարական բանակում, զինվորներին և նավաստիներին նվաճել հեղափոխութեան կողմը:

Գնդերում և նավերում ստեղծվում եյին բոլշևիկների ռազմական կադմակերպութեաններ, վորոնք զոր-

1) Ленин, Сочинения, т. VIII, стр. 327.

քերի մեջ ապստամբություններ ելին նախապատ-
րաստում և զինվորներին ու նավաստիներին ներդա-
վում ելին հեղափոխական պայքարին:

Լենինն անդադար հետևում էր ցարական բանա-
կում և նավատորմի դում կատարվող հեղափոխական
աշխատանքի ընթացքին, նշելով զինվորների և նավաս-
տիների բոլոր նկատելի յեղուցթները: Նա հանձարեղ
կերպով վորոշեց հեղափոխական զորքերի տեղն աղքա-
տամբության մեջ և նրանց դերը քաղաքացիական պա-
տերազմում:

Լենինը հսկայական նշանակութուն էր տալիս
հեղափոխության մեջ մասսաների ռազմական ղեկա-
վարման: Նա կուսակցական կադրերին հաստատակա-
մորեն առաջարկում էր ուսումնասիրել ռազմական
գործը և այդ գործի հետ ծանոթացնել բանվորների
լայն մասսաներին:

«Վերցրե՛ք ռազմական գործը, — գրում էր Լենինը, —
վրչ մի սոցիալ-դեմոկրատ, վորը գեթ վորևէ չա-
փով ծանոթ է պատմության հետ, սովորել է այդ
գործի մեծ վարպետ Ենգելսից, — յերբեք չի կասկա-
ծել ռազմական գիտելիքների հսկայական նշանակու-
թյան նկատմամբ, այն հսկայական կարեորության
նկատմամբ, վոր ունեն ռազմական տեխնիկան և
ռազմական կազմակերպությունը, վորպես ղեռք, վո-
րով ժողովրդի մասսաները և ժողովրդի դասակար-
գերն ոգտվում են պատմական մեծ բաղխումները
վճռելու համար... Բայց հիմա բոլոր սոցիալ-դեմոկ-
րատները ռազմական հարցերն առաջ քաշեցին յե-
թե վոչ առաջին տեղը, ապա առաջին տեղերից մե-
կը, հերթի դրին դրանց ուսումնասիրությունը և

գրանից հետո ժողովրդական մասսաներին ծանոթաց-
նելը»¹⁾:

Ուսումնասիրելով ռազմական գործը և կատարե-
լով ռազմական մեծ աշխատանք, բոլշևիկները բան-
վոր դասակարգի ղինված ուժերի շինարարության,
զինվորների և նավաստիների մեջ աշխատելու, ղին-
ված ապստամբությունը ղեկավարելու ամենահա-
ջուստ փորձ կուտակեցին և այդ փորձը լայնորեն
գործադրեցին հետագա պայքարում, վոր մղվում էր
սոցիալիստական հեղափոխության հաղթանակի հա-
մար:

1905—1907 թվականների հեղափոխությունից հետո
Լենինը ստիպված էր նորից մեկնել արտասահման:
Շարունակելով համառ պայքար մղել կուսակցու-
թյունը պահպանելու և ամրապնդելու համար, նրա
զազափարական ղենքի — մարքսիստական-լենինյան
թեորիայի անադարատության համար, Լենինը ժամա-
նակ էր գտնում խորապես ուսումնասիրելու Կլաու-
զելիցի և ռազմական պատմության ու ռազմական ար-
վեստի թեորիայի մյուս ականավոր գրողների աշ-
խատությունները:

ԼԵՆԻՆԸ — ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿՈՆ ՇԵՂԱՓՈՆՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Հենց վոր Լենինը ստացավ առաջին լուրերն այն
մասին, վոր ուսա բանվորներն ու գյուղացիները տա-
պալել են ցարական ինքնակալությունը, վոր Ռու-

1) Ленин, Сочинения, т. VII, стр. 384—385.

սաստանում բանվորական ղեկավարները Խորհուրդներ են ստեղծվել, բայց մենչևիկների ու եսերների ղապաճանության հետեանքով իշխանությունն ընկել է բուրժուազիայի ձեռքը, — Լենինն անմիջապես բուլշևիկներին դիրեկտիվներ է առաջարկում նոր պայմաններում կուսակցության տակտիկայի մասին: Լենինը մասնաձևում է, վոր հեղափոխության առաջին ետապն ափսոսել է, վոր բուլշևիկների հիմնական խնդիրն է հանդիսանում զինված պատրաստությունը նոր ետապի՝ Խորհուրդները կողմից իշխանությունը նվաճելու համար: Արտասահմանից ուղարկած մի ամբողջ շարք նամակներում Լենինը բազմիցս ընդգծում է, վոր ղեկի բարձրագույն ետապը հանրապետությամբ ընթանալու միակ յերաշխիքը հանդիսանում է բանվորների զինումը և բանակի նվաճումը բուլշևիկներին կողմը:

Ընկեր Ստալինը, վոր վերջին աքսորից վերադարձել էր Պետրոգրադ, կազմակերպեց բանվորների ինքնազինումը, բացատրելով նրանց, վոր անհրաժեշտ է ստեղծել Կարմիր զվարդիա — զինված բանվորներին այդ բանակը, վորը պետք է սերտ կապված լիներ հեղափոխական շարժման կենտրոններին հետ:

Ղեկավարվելով Լենինի և Ստալինի ցուցումներով, բուլշևիկյան կազմակերպությունները Պետրոգրադի գործարաններում Կարմիր զվարդիայի ջոկատներ էյին կազմակերպում, իսկ գործառններում բուլշևիկյան ազգական կազմակերպություններ էյին ստեղծում:

Յերը Լենինը ժամանեց Պետրոգրադ, բանվորները և հեղափոխական զինվորները ցնծությամբ զիմարեցին նրան: Ֆինլյանդական կայսրանի առջև դանվող

հրապարակում հավաքվեցին զինված ջոկատները, վորոնց թվում կար 7 հազար զինվոր: Պերրոնում շարք կանգնեց բանվորներից, նավատորներից և զինվորներից բաղկացած պատվավոր պահակախումբը: Նրանք զինվորական մեծարանքով վողջունեցին պրոլետարական հեղափոխության մեծ ստրատեգին և առաջնորդին:

Բարձրանալով զբաղապատի վրա, վոր կանգնած էր կայսրանի առջև դանվող հրապարակում, Լենինը ուսւ պրոլետարներին և զինվորներին շնորհավորեց հեղափոխության հաղթանակը և աղբարարեց այն լուրտեղը, վորը մեր յերկրի զարգացման նոր դարաշրջան բացեց:

«Կեցցե սոցիալիստական հեղափոխությունը»:

Սկսվում էր կուսակցության պայքարը՝ բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխությունից սոցիալիստական հեղափոխության անցնելու համար: Իր ճառերում և հոգվածներում Լենինը պահանջում էր մշտական բանակն ու վոստիկանությունը փոխարինել ժողովրդի ընդհանուր զինումով:

Ստալինն ակտիվորեն ոգնում է Լենինին: Կարճ ժամանակում Պետրոգրադի Կարմիր զվարդիայի թիվը հասնում է 10—12 հազար հոգու: Ընկեր Ստալինի ցուցումով գործարանային ջոկատները միավորվեցին ըստ ուսյոնների, ստեղծվեցին Կարմիր զվարդիայի ուսյոնական շտաբներ: Պետրոգրադի օրինակով Կարմիր զվարդիա յեր ստեղծվում նաև մյուս քաղաքներում:

Բանվորները Կարմիր զվարդիայի կազմակերպմանը վերաբերվեցին ինչպես իրենց խորապես հարա-

զատ գործին: Նրանք անմիջական մասնակցութիւն
եյին ունենում Կարմիր զվարդիայի կոմսլեկտավոր-
ման, ղինման, ուսուցման և նրա համար գեկավար
ման, ղինման, ուսուցման մի առանձին պա-
կազներ ընտրելուն: Բանվորները մի առանձին պա-
տիվ եյին համարում Կարմիր զվարդիայում գտնվե-
լը: Նրանք բացառիկ զգաստութեամբ հսկում եյին,
վորպեսզի պատահական և թշնամի տարրերը չսողոս-
կեն Կարմիր զվարդիայի շարքերը:

Պետերհոֆի ռայոնի բանվորներն իրենց զիջումի
մեջ գրում եյին, վոր Կարմիր զվարդիան պետք ե
բաղկացած լինի ընտիր և հուսալի անձնավորութիւն-
ներից: Նրա մեջ պետք ե մտնի բանվոր դասակար-
գի լավագոյն մասը: Մի քանի ջոկատներում ընդու-
նում եյին միայն կուսակցական կամ արհեստակցա-
կան կազմակերպութեան յերաշխալորութեամբ: Պետ-
րոգրադի ընդհանուր ժողովներում Կարմիր զվարդի-
այում ծառայելու համար ընտրում եյին ամենատու-
կուն բանվորներին, վորոնք ապացուցել եյին իրենց
նվիրվածութիւնը բանվոր դասակարգի գործին: Լի-
նովիւնում եյին գեպքեր, յերբ բանվորները քաղաքական,
բարոյական և այլ պատճառներով չեյին ընդունում
Կարմիր զվարդիայի մեջ այն թեկնածուներին, վո-
րոնք առաջ եյին քաշվում ժողովներում: Կարմիր
զվարդիայում ընդունելութեան նկատմամբ բանվոր-
ների այդպիսի խիստ վերաբերմունքը բոլորում եր այն
նպատակներից, վոր բանվոր դասակարգը դնում եր իր
զինված ուժերի առաջ: Իսկ այդ նպատակները ձեռ-
կերպված եյին Կարմիր զվարդիայի կանոնադրութեան
մեջ, վորտեղ ասված եր, թե Կարմիր զվարդիան պը-
րոհատրիատի զինված ուժերի կազմակերպութիւնն ե,

վոր նա նախորդելում ե հակահեղափոխութեան դեմ
պայքարելու և հեղափոխութեան նվաճումները պաշտ-
պանելու համար:

Ռազմական կազմակերպութիւնները շինարարու-
թեան մեջ անձամբ մասնակցում եր ընկեր Ստալինը:
Նրա անմիջական գեկավարութեամբ բոլշևիկներ
Պետրոգրադի կոմիտեյի ռազմական հանձնաժողովը
վերածվեց կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեյին
կից ռազմական կազմակերպութեան: Ռազմական կազ-
մակերպութիւններ ստեղծվեցին ռազմաճակատում և
մի շարք կայազորներում (Մոսկվա, Իվանովո-Վոդ-
նային, Կիև, Սարկով, Ուկրաինա, Լուգանսկ և
այլն):

Ռազմական կազմակերպութիւնները բոլշևիկնե-
րին համախմբում եյին բանակում, ղինվորներից նոր
անդամներ եյին ընդունում կուսակցութեան մեջ:
«Սալդատսկայա պրավդա», «Ակոսնայա պրավդա»
թերթերի և բանավոր ազդեցիկայի միջոցով նրանք
բացատրում եյին մեր կուսակցութեան լողունները
և մերկացնում բուրժուական ժամանակավոր կառա-
վարութեան հակահեղափոխական իմպերիալիստական
քաղաքականութիւնը և եսերների ու մենչևիկներ
ստոր, զավաճանական մեքենայութիւնները: Ռազմա-
կան կազմակերպութիւնները կարևոր դեր խաղացին
այն դարչելի զրկարտութիւնն ու հալածանքը մեր-
կացնելու մեջ, վոր բուրժուական մամուլն սկսել եր
լենինի դեմ:

Այն աշխատանքի հետեանքով, վոր կատարեցին
ռազմական կազմակերպութիւնները և բոլշևիկյան
մամուլը, ղինվորական մասսաները համախմբվում ե-

յին բուլղեիկյան կուսակցութեան շուրջը, Լենինի շուրջը: Լենինին ուղարկված բազմաթիվ նամակներում նրանք արտահայտում էին իրենց նվիրվածութունը հեղափոխութեան գործին:

«Ընկեր, սիրելի Լենին—գրում էյին գինւորները— հիշիր, վոր մենք... բոլորս, ինչպես մի մարդ, պատրաստ ենք զենալ քո հետեւից ամենուրեք և վոր քո իդեան իսկապես վոր գյուղացիները և բանվորները կամքի արտահայտութիւնն է»:

Բանակում աշխատանքի հետադա ուժեղացման համար Լենինի առաջարկով հրաւիրվեց բուլղեիկների ճակատային և թիկունքային ռազմական կազմակերպութիւնների Համառուսական կոնֆերանս: Կոնֆերանսը կայացավ Պետրոգրադում, 1917 թվի հունիսին: Մասնակցում էր մոտ 160 պատգամավոր 48 հակատային և 17 թիկունքային ռազմական կազմակերպութիւններից, վորոնք միավորում էին մինչև 30 հազար բուլղեիկներ՝ չորս կարգադրույն ռազմահակատներում ու յերկրի յերեսուն խոշորագույն կնտրոններում գտնվող հինգ հարյուր զինուորում:

Լենինը և Ստալինն անմիջականորեն ղեկավարում էին կոնֆերանսի աշխատանքը: Կոնֆերանսում Լենինը յերկու ղեկուցում տվեց, վորոնք պատգամավորները լսեցին լարված ուշադրութեամբ:

Ընթացիկ մոմենտի վերաբերյալ ղեկուցման մեջ Լենինը սպառնիչ կերպով անալիզի յենթադից դասակարգային ուժերի փոխ-հարաբերութիւնները և այն տեղաշարժերը, վոր կատարվել էին ռազմաճակատում սկսված հարձակման և հունիսի 18-ի ցուլյի

կապակցութեամբ: Լենինը բանակային բուլղեիկներին կոչ էր անում լինել զգաստ և զգույշ, — հակահեղափոխութեան պրոփակացիայից խուսափելու համար, — և գինւորական մասսաների մեջ ավելի համառ կազմակերպչական և քաղաքական աշխատանք կատարել:

Յերկրորդ ղեկուցման մեջ, վոր վերաբերում էր աղբարային հարցին, Լենինը պարզաբանեց կուսակցութեան աղբիւյան կոնֆերանսի վորոշումները և պատգամավորներին առաջարկեց բացատրել գինւորներին այդ վորոշումների հիմնական բովանդակութիւնը — կալվածատիրական հողերի յրաւում և զրանց անհապաղ հանձնում գյուղացիներին, առանց սպասելու հիմնադիր ժողովին:

Ընկեր Ստալինը ղեկուցում տվեց աղբային շարժման և աղբային զնդերի մասին: Տալով պարզ գրութ այն տակտիկայի մասին, վոր կուսակցութիւնը պետք է կիրառեր աղբային շարժման աճի պայմաններում, — այն շարժման, վոր բուռն թափով ծաւալվել էր ի պատասխան ժամանակավոր կառավարութեան իմպերիալիստական աղբային քաղաքականութեան, — ընկեր Ստալինը լիակատար պարզութիւն մտցրեց այն հարցում, թե ինչպես պետք է վերաբերվել զենալի աղբային զորական ուժերը (ուկրաինական զորքերը, լեհական կորպուսը): Կոնֆերանսն ընդունեց ընկեր Ստալինի առաջարկը — պայքարել աղբային զնդերը ժողովրդից կտրված բանակի վերածվելու դեմ:

Կոնֆերանսն ընտրեց ռազմական կազմակերպութեան Համառուսական բյուրո, վորի կազմի մեջ մը-

տան Լ. Մ. Կաղանովիչը և ռազմական կազմակերպությունների մյուս ղեկավարները:

Ռազմական կազմակերպությունները չեյին ստանձնապահվում ղինվորների մեջ աշխատելով: Կատարելով Լենինի ցուցումները մասսաների ռազմական ղեկավարութան մասին, նրանք հրահանգիչներով, ղենքով, ռազմամթերքով ոգնում էին Կարմիր զվարդիային: Ռազմական կազմակերպությունների ուղարկած հրահանգիչների (ղինվորների և սպաների) ողնությամբ Կարմիր զվարդիայի ջոկատներում ռազմական պարապմունքներ էյին լինում: Բանվորները սովորում էյին կրակել հրացաններից և ղենգացիներից, նռնակներ նետել, սովորում էյին սապյորական և պայթեցման ղործը:

Կարմիր զվարդիայի և ռազմական կազմակերպությունների միջև յեղած սերտ կապը նպաստում եր բանակում պրոլետարական ազգեցության աճման, ամրապնդում եր ղինված բանվորների և հեղափոխական ղորքերի միասնությունը, նրանց ղարձնելով ահարկու ուժ ընդդեմ բուրժուա-կալվածատիրական հակահեղափոխության:

Հակահեղափոխական կառավարությունը և համաձայնական թափթփուկները չեյին կարող անտարբեր վերաբերվել ղեպի այն, վոր բուլշեիկները պրոլետարական աճող հեղափոխության ղինված ուժեր էյին ստեղծում: Համաձայնական թափթփուկները ղիմում էյին ամեն տեսակ խորամանկությունների, վորպես-ղի ղինաթափեյին Կարմիր ղվարդիան:

Լենինը ղրում եր.—«... Հակահեղափոխությունը յերբեք չի հանդուրժել, չեր կարող հանդուրժել,

վոր բանակի կողքին ղինված բանվորներ լինեյին... Ձինված բանվորները նոր բանակի սաղմն էյին, նոր հարաբերական կարգերի կազմակերպչական բջիջը: Ճղմել այդ բջիջը, թույլ հտալ, վոր նա աճի--սաբուրթուաղիայի առաջին պատվիրանն եր...» (հ. XXIII, էջ 378):

Պետրոգրադում հուլիսի 3-5-ի ցույցը ղնդակահարելուց հետո Ժամանակավոր կառավարությունը հարձակվեց բուլշեիկյան կուսակցության, բանվորների, Կարմիր ղվարդիայի վրա:

Կերենսկին քծնելով բուրժուաղիայի առաջ՝ հուլիսի 12-ին հրաման տվեց սաոր և հրաձիղ բոլոր ղենքերն ու ռազմամթերքը հանձնելու մասին, սպառնալով ղատաստան տեսնել հրամանը չկատարելու համար:

Գեպի խոչոր ղործարանները, ուր կարմիր ղվարդիականները շատ ղենք ունեյին, ուղարկվում էյին սպաներից ու յունկերներից բաղկացած պատժիչ ջոկատներ, վորոնք մասսայական խուլարկություններ և ձերբակալություններ էյին կատարում: Այսպես, որինակ, յունկերների և սպաների մի ջոկատ, մի քանի հարյուր կաղակներ և 6 ղրաձապատներ կապիտան Գվոզդեի հրամանատարությամբ ժամանեյին Սեստրորեցկու ղինագործարանը: Գվոզդեը պահանջեց, վոր բանվորները 20 ժամվա ընթացքում հանձնեն ղենքերը: Գործարանային բանվորական կազմակերպությունները, ցանկանալով խուսափել ընդհարումից, «յենթարկվեյին» սպայի պահանջին և «հանձնեյին»... Հին բերդանները, կատորքացանները, ջարդված սրերն ու այլ անպետք բաները, վորոնք

վերցված եյին զործարանային աղբակույտից: Բան-
վորները դեռ նախորդ որը մարտական հրացանները,
դեղացիները, փամփուլաները, նռնակները տարել է-
յին անտառ և այնտեղ թաղցրել այդ բոլորը:

Հակահեղափոխական բուրժուազիան նաև ձրդ-
տում եր Պետրոգրադը և պրոլետարական մյուս կենտ-
րոնները մաքրել հեղափոխական զորքերից: Այդ ար-
վում եր զորամասերը ռազմաճակատ ուղարկելու
պատրվակով: 1917 թվի հուլիսի 10-ից մինչև ոգոս-
տոսի 22-ը միայն Պետրոգրադից ռազմաճակատ ու-
ղարկվեց հեղափոխականներն տրամադրված ավելի
քան 50 հազար զինվոր:

Սակայն հայրածանքները չընկճեցին բանվոր դա-
սակարդի պայքարելու կամքը: Հուլիսյան սրերից հե-
տո անհեղորեն աճում եր բուլժևիկյան կուսակցության
ազդեցությունը մասսաների վրա: Դրա ապացույցն
այն է, վոր բանվորներն ու զինվորները մասսանե-
րով դուրս եյին դալիս մենչևիկների և եսերների
կուսակցություններից և համախմբվում եյին բուլժևիկ-
ների կուսակցության շուրջը:

Հալածանքի և ընդհատակի պայքաններում բուլժե-
վիկները կուսակցությունը մասսաներին պատրաստում
եր մոտալուտ ճակատամարտերին: Այդ նախապատ-
րաստության կարևորագույն մոմենտն եր կուսակ-
ցության VI համագումարը, վորը նչեց ընթացքը
դեպի զինված ապստամբություն:

Լենինը չեր կարող անձամբ լինել համագումար-
ում, վորովհետև հակահեղափոխության զործակա-
ները հետապնդում եյին նրան: Բայց նա ընդհատա-
կից, իր զինակիցներ Ստալինի, Սվերդլովի, Մուր-

տովի, Որջոնիկիձեյի միջոցով ղեկավարում եր հա-
մագումարը: Կուսակցության VI համագումարի բոլոր
վորոշումները նպատակն եր պրոլետարիատին և չքա-
վոր դյուղացիությանը նախապատրաստել զինված
ապստամբության:

Համագումարը բաց թողեց մի մանիֆեստ, վորով
բանվորներին, զինվորներին և դյուղացիներին կոչ
եր անում կուտակել և պատրաստել ուժերը՝ վճռա-
կան մարտերի համար: Բանվորները բնակարաննե-
րում, ձորակներում դադարի կերպով, ել ավելի յե-
ռանգով եյին զբաղվում ռազմական ուսուցմամբ, կո-
չեկալով վորսորդության պատրվակով վարժական
հրաձգություններ եյին կազմակերպում, սովորում
եյին նռնակներ նետել:

Կառնիլովյան դավադրության որերում, յերբ
բուլժևիկյան կուսակցության Կենտկոմը բանվորներին
և զինվորներին կոչ արեց զինված հակահարված տալ
հակահեղափոխության, Կարմիր դավադրիան դուրս
յեկավ իր հարկադրական ընդհատակից: Բանվորները
հաղարներով մտնում եյին Կարմիր դավադրայի ջո-
կատները, զինվում եյին կառնիլովչինայի դեմ վրճ-
ուական պայքար մղելու համար: Պիտեքի պրոլետար-
ներից հետո վոտքի եյին յեկնում մյուս քաղաքների
բանվորները:

Այսպես, չլիսսելբուրգյան բանվորները Պետրոգրա-
դին ողնելու համար ուղարկեցին 600 հոգուց բաղկա-
ցած մի ջոկատ և մի ամբողջ նավ ռազմամթերք:

Բանվորների հետ ձեռք ձեռքի տված զնում եյին
նաև հեղափոխական զորքերը: Բուլժևիկները մար-

առկան պատրաստութեան ելին բերում Պետրոգրադի կայազորի գնդերը: Մոտ 5 հազար զինված բալթյան նավաստիներ ժամանեցին Պետրոգրադը պաշտպանելու:

Լենինի-Ստալինի կուսակցութիւնը պրոլետարիատի զինված ուժերը հանեց հակահեղափոխութեան դէմ և կառնիլովչինան ջախջախեց:

Պրոլետարիատի մարտական ուժերը մարտական պատրաստութեան բերելը և կառնիլովչինայի հաջող ջախջախումը հանդիսացան մի տեսակ փորձ, կապիտալիզմի դէմ դիւստրոր ճակատամարտը մղելու համար:

Այդ ճակատամարտը վորքան կարելի յե լավ, վորքան կարելի յե կազմակերպված ու վճռականորեն մղելու համար, իսկական ու լիակատար հաղթանակ տանելու համար, Լենինը Կենտրոնական Կոմիտեյին և բոլշևիկյան կազմակերպութիւններին ուղղված նամակներում պահանջում եր զինված ապստամբութեանը վերաբերվել ինչպես արվեստին և մշակեց ապստամբութեան կանոններն ու որոնքները:

Պրոլետարական հեղափոխութեան հանճարեղ ստրատեգ Լենինը տվեց ապստամբութեան կոնկրետ պլանը, մատնանշելով, թե ինչպես պետք է դասավորել զինված ուժերը, ինչպես և վորտեղից հասցնել վճռական հարվածը, առաջին հերթին վոր կետերը զբաղել:

Զարգացնելով Մարքսի և Ենգելսի ուսմունքը զինված ապստամբութեան մասին, Լենինը գրում եր.

«Կիրառելով Ռուսաստանի և 1917 թվի հոկտեմբերի վերաբերմամբ այդ նշանակում ե՝ միաժամանակ, հնարավորին չափ ավելի հանկարծակի և արագ հար-

ձակում Պիտերի վրա, անպայման և դրսից և ներսից, և՛ բանվորական թաղերից, և՛ ֆինլանդիայից, և Ռեվելից, Կրոնշտադտից, ամբողջ նավատորմից և հարձակումը, ուժերի հսկայական գերակշռութեան կուտակումը մեր «բուրժուական դվարգիայի» (յուճակներին), մեր «վանդեյական զորքերի» (կադալներին մի մասը) և այլն 15-20 հազարի (զուցե և ավելի) վերաբերմամբ:

Համակցել մեր յերեք դիւստրոր ուժերը՝ նավատորմից, բանվորներին և զորամասերն այնպես, վոր անպայման զբաղվեն և ինչպիսի կորուստների գնով ել լինի մեր ձեռքում պահվեն՝ ա) հեռախօսը, բ) հեռագիրը, գ) յերկաթուղու կայարանները, դ) կամուրջներն առաջին հերթին:

Այսինից ավելի վճռական տարրերն (մեր «հարվածայիններին» և բանվորական յերիտասարդութեանը, ինչպես նաև լավագույն նավաստիներին) առանձնացնել կազմելով փոքրիկ ջոկատներ, վորպեսզի նրանք զբաղեն բոլոր կարևորագույն կետերը և վորպեսզի նրանք մասնակցեն ամենուրեք, բոլոր կարևոր ուղեւորացիաներում, որինակ՝

Շրջապատել և կորել Պիտերը, վերցնել այն նավատորմից բանվորներին և զորքերին համակցված զբոհով, — ահա այս է արվեստ և յեռակի համարակալութիւնը պահանջող խնդիրը:

Ամենալավագույն բանվորներից ջոկատներ կազմել հրացաններով ու ուժերով՝ թշնամու «կենտրոններին» (յուճակերական դպրոցները, հեռագիրն ու հեռախօսը և այլն) վրա հարձակվելու և նրանք չըջուպատելու համար հետեյալ լողունգով. քող վո-

չընչաման բոլորը, բայց քչնամունքս չտալ անցնելու¹⁾ :

1917 թվի հոկտեմբերի 7-ին նորից ժամանելով Պետրոգրադ, Լենինն ամենից առաջ հանդիպեց Ստալինին, վորի հետ քննարկեց ղրությունը և ապստամբության պլանը: Լենինն իր մոտ եր կանչում նաև մյուս ղեկավար աշխատողներին, ստուգում եր Կարմիր զվարդիայի և Պետրոգրադի կայազորի հեղափոխական զորամասերի մարտական պատրաստությունը, հայտարարում . եր ղինված ապստամբությանը Բալթյան նավատորմի ղի մասնակցության առավելագույն հնարավորությունները:

Հոկտեմբերի 10-ի իր պատմական նիստում Կենտկոմը Լենինի ղեկուցման ստիժիվ վորոշում ընդունեց ղինված ապստամբությունն սկսել ամենամոտ որեւում: Հոկտեմբերի 12-ին, կուսակցության Կենտկոմի ցուցումով Պետրոգրադի Սոցհրդին կից ստեղծվեց Ռադա-հեղափոխական կոմիտե (ՌՀԿ), վորը ղարձալ ապստամբության լեղալ շտաբ: ՌՀԿ ղեկավարությունը հանձնարարվեց կուսակցական կենտրոնին ղնկեր Ստալինի ղլխավորությամբ, վորն ղնտրվեց Կենտկոմի նիստում, հոկտեմբերի 16-ին: Մինչև ապստամբության սկիզբը մի քանի ուր եր մնում:

Այդ լարված մոմենտում ղինված ապստամբության ղործին հսկայական վնաս հասցրին հեղափոխության մասնիչներն ու ղավաճանները — Կամեներ, Զինովյեվը և Տրոյկին: Ապստամբության մազին կուսակցության կաղմած պլանները նրանք մատնեցին

հակահեղափոխական ժամանակավոր կառավարության, մենչեիկյան մամուլում հրապարակելով կուսակցական ղաղաճը:

Սակայն նրանց ղհաջողվեց կանգնեցնել հեղափոխության ղնթացքը: Լենինի ղերեկտիվները և կուսակցության վորոշումներն անչեղորեն կենսագործվում եյին: Կարմիր ղվարդիան մարտական պատրաստության բերեց իր ջոկատները, վորոնց մեջ հոկտեմբերին արդեն կար ավելի քան 20 հազար հոդի: ՌՀԿ մոտ 600 կոմիտարներ ուղարկեց ղորամասերը, նավերը, ղինապահասները: Հենվելով ղաղմական կաղմակերցությունների և ղնդերի կոմիտեների վրա, կոմիտարները ստուգում կատարելուց հետո հրամակաղմ ղնտրեցին, ղորամասերը լիակատար մարտական պատրաստության բերին:

Բոլշևիկյան կուսակցությունն այսպիսով Լենինի առաջնորդությամբ պրոլետարիատը ղինված ուժերը նախապատրաստեց Հոկտեմբերյան ղրոհին: Այն ժամանակ կուսակցության տրամադրության տակ եյին ղտնվում նշանակալից ղինված ուժեր, — Կարմիր ղզվարդիայի ջոկատները, մի քանի հիւս ղնդեր և առանձին ղորամասեր, վորոնց մեջ պրոպագանդ եր մղված, և բացի այդ, Բալթյան նավատորմի ղի նավատիների ղրեթե ամբողջ մասսան:

Ապստամբության ղնթացքում մարտական ուժերի ուղերատիվ ղեկավարման համար Լենինի ցուցումով ստեղծվեցին հետեյալ ղտարները. ղլխավոր ղշտարը — Սմոլնիում, ուր ղտնվում եյին Լենինն ու Ստալինը, ղակառային ղտարներ — «Ալբորա» հաժանավում և Պետրոգրադի ղսկի բերդում:

1) Ленин, Сочинения, т. XXI, стр. 320.

Ավարտելով նախապատրաստական բոլոր ձեռնարկումները, Լենինի-Ստալինի կուսակցութիւնը պրոլետարական հեղափոխութեան զինված ուժերը տալով հարձակման: Յունկերների և սպանների դեմ մղած կռիվներում հեղափոխական զորքերը հոկտեմբերի 24-ին և 25-ին գրավեցին կայարանները, կամուրջները, հեռագրատունը, հեռախոսակայանը, կառավարական հիմնարկութիւնները, իսկ հոկտեմբերի 25-ից լույս 26-ի գիշերը Լենինի կարգադրութեամբ նրանք դրոհելով վերցրին բուրժուական իշխանութեան վերջին հենարանը— Ձմեռային սպառտը, և ձերբակալեցին ժամանակավոր կառավարութիւնը:

Ձինված ապստամբութիւնը, վոր կազմակերպել ու ղեկավարում էր Լենինի-Ստալինի կուսակցութիւնը, հաղթանակեց: Սկսվեց մի նոր ժամանակաշրջան— սոցիալիստական հեղափոխութեան ժամանակաշրջանը:

Սորհուրդների Համառուսական II համագումարը, վորը նիստեր էր ունենում Հոկտեմբերյան ապստամբութեան պատմական օրերին, հռչակեց ամբողջ յերկրում վողջ իշխանութեան անցումը Սորհուրդներին: Համագումարն ընտրեց Ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդ— աշխարհում պրոլետարական դիկտատուրայի առաջին պետութեան առաջին Բանվորա-Գյուղացիական կառավարութիւնը: Լենինն ընտրվեց Ժողկոմխորհի նախագահ:

Իր դոյութեան առաջին իսկ օրերին խորհրդային իշխանութեանը վիճակվեց ջախջախել բաղձալիկ հակահեղափոխական յերույթները, վոր կազմակերպում էին ցարական նախկին զենեքալներն և սերները և մենչևիկները հետ միասին:

Կարմիր զվարդիայի և հեղափոխական զինվորների ու նավաստիների ջոկատների ուժերով համեմատաբար այդ բոլոր յերույթները հեշտ և արագ կերպով ջախջախվեցին: Կարճ ժամանակամիջոցում դրեթե ամբողջ յերկրում հաղթանակեց Սորհուրդների իշխանութիւնը: Լենինն այդ ժամանակաշրջանն անվանեց խորհրդային իշխանութեան հաղթական, տրիումֆալ յերթի ժամանակաշրջան:

Վերլուծելով պրոլետարական դիկտատուրայի այդպիսի, համեմատաբար հեշտ հաղթանակի պատճառները, Լենինը մատնանշում էր, վոր աշխատավորների թշնամիները յերկրում չունեին վող քաղաքական, վող էլ տնտեսական հենարան:

Յերկրի ներսում հենարանից զուրկ լինելով, նրանք դիմեցին օտարերկրյա բուրժուազիայի ողնութեան: Բայց այդ բուրժուազիան էլ չէր կարող անհապաղ աջակցութիւն ցույց տալ, վորովհետեւ շարունակում էր մղել իմպերիալիստական արյունոտ պատերազմը:

Այսպիսով, Ռուսաստանի հակահեղափոխութիւնը սկզբում զուրկ յեղավ թե ներքին և թե արտաքին ոգնութիւնից: Ահա թե ինչու նրան հեշտութեամբ հաղթեցին Կարմիր զվարդիականների փոքրիկ ջոկատները և հեղափոխական զինվորների ու նավաստիների խմբերը, վորոնք ցրված էին ամբողջ յերկրում:

ԼԵՆԻՆԸ—ԲԱՆՎՈՐԱ-ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ
ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՆՁԱՐԵՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ՅԵՎ ՆՐԱ
ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ ՎՈՐԵՇՆՁՈՂ

Հեղափոխության Մեծ հեղափոխության հաղթանակից հետո Լենինը մատնանշում էր, վոր շահագործողների առաջադրած դատակարարները չեն հաշտվի իրենց պարտության հետ, վոր նրանք ոտարեկրյա խմբերիալիստների հետ զաչնակցած՝ կհարձակվեն խորհրդային իշխանության վրա, կխորձեն վոչնչացնել պրոլետարական դեկտատուրան և վերականգնել իրենց տիրապետությունը։ Լենինը նախատեսում էր, վոր անխուսափելի յե ընդհարումը միջազգային խմբերիալիզմի հետ, վորը կողմի առաջին խոկ հնարավորությունից, վորպեսզի իր զորքերը նետի մեր հայրենիքի դեմ։

Այն մոմենտում հեղափոխության ամենափառանգալոր թշնամին ոտարեկրյա խմբերիալիզմն էր։ Գերմանիայի կառավարող շրջաններում գտնում էին վոր Արևմտյան ճակատում (Ֆրանսիայի, Անգլիայի և այլոց դեմ) հաջողություն ունենալու համար անհրաժեշտ է անհապաղ խտերվեցիա սկսել խորհրդային Ռուսաստանի դեմ և տապալելով խորհրդային իշխանությունը, մեր յերկիրը դարձնել իրենց գաղութը, ստրկացնել խորհրդային ժողովուրդը, խեղդել Ռուսաստանում սկսված համաշխարհային սոցիալիստական հեղափոխությունը։

Ոտարեկրյա խտերվեցիաները մեծ դժվարություններ չէր տեսնում խտերվեցիան իրականացնե-

լու մեջ։ Ոտարեկրյա դեներալները դեռ իրենց ձեռքում ամուր պահում էին բանակը և առանց հատուկ ջանքերի կարող էին նրան ստիպել հարձակվել խորհրդային Ռուսաստանի վրա։ Ցարական հին բանակը, վոր քայքայման, հոգնածության և կաղմալուծման ծայրահեղ աստիճանին էր հասել, անընդունակ էր դիմադրության։ Սոցիալիստական հեղափոխությունը հին բանակով պաշտպանելու մասին խոսք ել չէր կարող լինել։ Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը բազմիցս ընդդժում էին, վոր հաղթական հեղափոխության առաջին պատվիրանն էր ջարդել հին բանակը,— բուրժուա-կալվաճատիրական պետական ապարատի այդ դեղը, արձակել այդ բանակը և նրան փոխարինել նոր բանակով— պրոլետարական պետության բանակով։

«... Հասարակական նոր դասակարգը,— ասում էր Լենինը,— բարձրանալով դեպի տիրապետությունը, յերբեք չէր կարող և հիմա չի կարող այդ տիրապետության հասնել և այն ամբողջով ալլ կերպ, քան բոլորովին քայքայելով հին բանակը... այլ կերպ, քան անցնելով ամենադժվար, ամենատանջալից ժամանակաշրջանն առանց վորեւե բանակի... այլ կերպ, քան քաղաքացիական ծանր պատերազմում աստիճանաբար մշակելով նոր բանակ, նոր կարգապահություն, նոր դասակարգի նոր ռազմական կալմակերպություն...» (Հ. XXIII, էջ 379)։ Հին բանակը քայքայման պրոցես էր ապրում։ Հոգնած, քաղցած, դժլոված զինվորները թողնում էին իրենց համար ձանձրալի խրամատները և խումբ-խումբ դենում էին իրենց տները։

«... Բանակ չկա,— ասում եր Լենինը,— նրա պահելը հնարավոր չէ: Ամենից լավը, վոր կարելի չէ անել,— այդ այն է, վոր շտապով զորացրենք նրան... Այդ՝ ուսական պետական որդանիղմի հիվանդ մասն է, վորը չի կարող այլևս տանել այս պատերազմի ծանրությունը: Վորքան շուտ մենք նրան զորացրենք... այնքան յերկիրն ավելի շուտ կարող է պատրաստ լինել նոր, ծանր փորձությունների համար...»¹⁾

Պարզ է, վոր այդպիսի բանակը չեր կարող հետ մղել զերմանական իմպերիալիստների դրոհը:

Կարմիր զվարդիան նույնպես չեր կարող ամբողջովին ոգտադործվել արտաքին թշնամիների դեմ պայքարելու համար: Նա զբաղված էր ներքին հակահեղափոխության դեմ պայքարելով: Բացի դրանից, նա ներկայացնում էր մասնատված, թույլ սովորեցրած և վատ զինված տեղական ջոկատների մաստա,— վորոնք համապետական մասշտաբով միավորված չէին:

Մեր հայրենիքի համար ծանր այդ դրությունից յեւրը ցույց տվեց Լենինը: Նա առաջարկեց շտապ ստեղծել մի նոր, Բանվորա-Գյուղացիական Կարմիր Բանակ,— վորն ընդունակ լիներ հետ մղել ոտարերկրյա իմպերիալիստների դրոհը,— և անհապաղ հաշտություն կնքել: Հաշտություն կնքելը, զոնե մի քանի ամսվա դադարը ծայրահեղորեն անհրաժեշտ էր սոցիալիստական հեղափոխության նվաճումներն ամ-

¹⁾ Լենին, Յերկեր, հ. XXII, էջ 412—413 Պետհրատ 1932 թ. Յերկման.

րապնդելու համար, «ոուս բուրժուազիային վերջնականապես խեղդելու և Ռուսաստանը սոցիալիստականորեն վերակազմակերպելու համար»:

Որոհողային կառավարությունը, ցանկանալով խուսափել զերմանական զորքերի ներխուժելուց մեր տերիտորիան, հաշտության բանակցություններ ըսկսեց Գերմանիայի հետ և քանիցս դիմում էր պատերազմող բոլոր պետություններին, առաջարկելով մասնակցել հաշտության բանակցություններին:

Ոտարերկրյա իմպերիալիստները, ոգտվելով այն հանգամանքից, վոր կապիտալիստական պետությունները հրաժարվում են բանակցություններին մասնակցելուց, ոգտվելով նաև Հուդա-Տրոցկու (վորն այն ժամանակ մտնում էր բանակցություններ վարող խորհրդային պատգամավորության կաղմի մեջ) դավաճանությունից, պահանջեցին միլիարդներով կոնտրբուցիա և ամբողջ մարդեր, սպառնալով հարձակման անցնել այդ պայմանները չընդունելու դեպքում:

Անհրաժեշտ էր շտապեցնել Կարմիր Բանակի ըստեղծումը: 1917 թվի դեկտեմբերի 20-ին ժողովոմխորհը Լենինի նախադառնությունը կաղմեց Կարմիր Բանակի կաղմակերպման և ձևավորման Համառուսական կոլեգիա: Միևնույն ժամանակ Լենինի ցուցումով ստեղծվում է Մոսկվայի աղաջին Հեղափոխական դպրոցը, Կարմիր Բանակի հրամկաղմ պատրաստելու համար: Իսկ 1918 թվի հունվարի 28-ին Լենինի ստորադրությունը հրատարակվեց դեկրետ Բանվորա-Գյուղացիական Կարմիր Բանակ ստեղծելու մա-

սին:

Կարմիր Բանակի նման մի այլ բանակ ղեռ յերբեք
չեր յեղել մարդկութեան պատմութեան մեջ: Լենինն
ասում է, վոր Կարմիր Բանակ տոեղծելու հարցն այն
ժամանակ բոլորովին նոր էր, առաջ այն նույնիսկ թե-
որեանիկ կերպով էլ չեր գրվում:

Յեննելով պրոլետարական հեղափոխութեան ղին-
ված ուժերի շինարարութեան վորձից, Լենինը գեղ-
բեռում նշեց Կարմիր Բանակի ստեղծման հիմնական
սկզբունքները: Դեկրետն ընդգծում էր, վոր ի տար-
բերութեան հին բանակից, վորը ծառայում էր իրրև
բուրժուազիայի կողմից աշխատավորների դատար-
դային ճնշման դործիք, Կարմիր Բանակը «հհանդի-
սանա խորհրդային իշխանութեան հեղափոխական ներկա-
յում, մշտական բանակը համաժողովրդական զինու-
մով փոխարինելու ֆունդամետ ամենամոտ սպառա-
յում և կծառայի իրրև ոժանդակութեան Յեմբրոպա-
յում գալիք սոցիալիստական հեղափոխութեան հա-
մար»:

Այսպիսով Կարմիր Բանակի հեղափոխական, ին-
տերնացիոնալ բնույթը նրա ստեղծման առաջին
սկզբունքն է: Յերկրորդ սկզբունքն է նրա դատար-
դային բնույթը:

«Բանվորա-Գյուղացիական Կարմիր Բանակը,—
ասված էր գեկրետում,— ստեղծվում է աշխատավոր
դատարդների ամենազիտակից և կազմակերպված
տարրերից»: Այդ յերկու սկզբունքները բղխում էյին
Խորհրդային իշխանութեան հենց բնույթից: Իսկ
յերրորդ սկզբունքը— Կարմիր Բանակի կոմպլեկտ-
վորման կամավոր բնույթը— պայմանավորվում էր
այն իրադրութեամբ, վորի մեջ նա ստեղծվում էր,—

քայքայվող բանակի առկայութեամբ, Կարմիր Բա-
նակի ապարառի բացակայութեամբ:

Իր գոյութեան առաջին խսկ որերին Կարմիր Բա-
նակն ընդհարվեց իմպերիալիստական ամենակատաղի
գիշատչի հետ:

Ուղտվելով տրոցկիստական—բուխարինական վոհ-
մակի դավաճանութեանից և պրոփոկացիոն մեքենա-
յություններից, իմպերիալիստները 1918 թվի փետր-
վարի 18-ին մոտ 300 հազար զորքով հարձակման
անցան:

Հին, քայքայված բանակի կողմից դիմադրութեան
հհանդիպելով, ոտարեկրյա բանակները զավթում ե-
յին մեր քաղաքներն ու գյուղերը, որանց հսկայա-
կան հարստութեանները, ինչպես նաև այն ռադի-
կալ գույքը, վոր գտնվում էր ճակատամերձ դո-
տում:

Ներխուժելով մեր յերկիրը և նպատակ ունենա-
լով տապալել պրոլետարիատի դիկտատուրան և Խոր-
հրդային Ռուսաստանը դարձնել իրենց գաղութը,
ոտարեկրյա ոկուպանտներ, չնայելով, վոր Լենինը
հեռադրով համաձայնութեան էր հայտնել հաշտու-
թեան կնքելու մասին, շարժվեցին դեպի Պետրոգրադ
— Խորհրդային պետութեան այն ժամանակվա մայ-
րաքաղաքը:

Հարկավոր յեղավ հերոսական ջանքեր թափել
սանձարձակ թշնամուն կանգնեցնելու և վռնդելու
համար: Բոլոր թերթերը տպեցին լենինյան գեկրետը՝
սոցիալիստական հայրենիքը պաշտպանելու մասին:
Դեկրետում Լենինը սոցիալիստական հայրենիքը

հայտարարում եր վտանգի մեջ և նշում եր նրա պաշտպանության կարևորագույն ձեռնարկումները:

«1) Յերկրի բոլոր ուժերն ու միջոցներն ամբողջովին տրամադրվում են հեղափոխական պաշտպանության գործին:

2) Բոլոր խորհուրդները և հեղափոխական կադմակերպությունները պարտավոր են մինչև արյան վերջին կաթիլը պաշտպանել յուրաքանչյուր դիրք:

3) Յերկաթուղային կազմակերպությունները և նրանց հետ կապված խորհուրդները պարտավոր են բոլոր ուժերով թույլ չտալ թշնամուն ոգտվելու հաղորդակցության ճանապարհների ասպարատից. նահանջելիս վոչնչացնել ճանապարհները, պայթեցնել և վառել յերկաթուղային շենքերը. յերթևեկության ամբողջ կադմ—վագոններն ու շոգեքարշերն—անհապաղ ուղարկել դեպի արևելք, յերկրի խորքը:

4) Հացի և առհասարակ պարենի բոլոր պաշարները, ինչպես և ամեն մի արժեքավոր գույք, վորոնց թշնամու ձեռքն ընկնելու վտանգ ե սպառնում, պետք ե անպայման յենթարկվեն վոչնչացման. դրա հսկողությունը հանձնարարվում ե տեղական խորհուրդներին, նրանց նախագահների անձնուկան պատասխանատվությամբ:

5) Պետրոգրադի, Կիևի, բոլոր քաղաքների, գյուղաքաղաքների, ավանների և գյուղերի բանվորներն ու գյուղացիները նոր ռազմաճակատի դժուր պետք ե գումարտակներ զորահավաքեն, ռազմական մասնադետներ ղեկավարությամբ խրամատներ փորելու համար:

6) Այդ գումարտակների մեջ պետք ե մտնեն

բուրժուական դասակարգի բոլոր աշխատունակ անդամները՝ տղամարդիկ և կանայք կարմիր զվարդիականների հսկողության տակ. դիմադրողներին դժնդակահարել:

7) Այն բոլոր հրատարակությունները, վորոնք դիմադրում են հեղափոխական պաշտպանության գործին և անցնում գերմանական բուրժուազիայի կողմը, ինչպես նաև ձգտում են խորհրդային իշխանությունը տապալելու նպատակով ոգտագործել իմպերիալիստական բանակների արշավանքը,— փակվում են. այդ հրատարակությունների աշխատունակ խմբադիրներն ու աշխատակիցները մոբիլիզացիայի յեն յենթարկվում խրամատներ փորելու և այլ պաշտպանողական աշխատանքների համար:

8) Թշնամու գործակալները, սպեկուլյանտները, կողոպտիչները, խուլիգանները, հակահեղափոխական ադիտատորները, գերմանական լրտեսները ղնդակահարվում են հանցանքի տեղում:

Սոցիալիստական հայրենիքը վտանգի մեջ ե...

Լենինի անձնական ղեկավարությամբ, Ստալինի ամենամոտիկ մասնակցությամբ Սմոլնիում ստեղծվեց Պետրոգրադի պաշտպանության շտաբ: Ինչպես և Մեծ Հոկտեմբերի պատմական որերին, դեպի Սմոլնի ելին զնում բանվորական ղինված ջոկատները, նավաստիները, հեղափոխական զորամասերը:

Բանվորները, կարմիր զվարդիականները հազարներով մտնում ելին Կարմիր Բանակ:

Պետրոգրադյան ռայոնում փետրվարին ցուցակագրվեց 2470 հոգի: Առաջին քաղաքային ռայոնում— 1425 հոգի: Նարվայի ռայոնում միայն «Սկորոխոդ»

գործարանը տվեց 5400 կամավոր։ Զկար վոչ մի ուս-
յուն, վորը Կարմիր Բանակի ջոկատներ չկազմակեր-
պեր։

Քաղաքամերձ ռայոններից— Պետերհոֆից, Սես-
տորեցկից, Որանիյեն բառամից, Կոլպենոյից և այլ
տեղերից Կարմիր զվարդիայի ջոկատները զալիս ե-
յին հեղափոխական մայրաքաղաքը սլաշտպանելու։

Հեղափոխական բալթիկցիները հետ չեյին մնում
Պիտերի պրոլետարներից, վորոնց հետ միասին Հոկ-
տեմբերյան որերին նվաճում եյին խորհրդային իշ-
խանությունը։ Նավերի անձնակազմերը պատրաստվե-
ցին կովի։ «Ռեսպուբլիկա» զծանավի մարտիկներն
անձնակազմի միտինգում վորոշեցին՝

«Անմիջապես դադարեցնել առանց բացառության
բոլորին զորացրելը և արձակուրդ տալը։

Կանչել արդեն մեկնածներին։

Ամենակարճ ժամանակամիջոցում ամեն ինչ մար-
տական պատրաստության բերել, սահմանել հեղափո-
խական խիստ կարգապահություն...»

Բոլորը պետք ե հրացան վերցնեն։

Բոլորը պետք ե լինեն հեղափոխության կարմիր
դրոշի տակ։

Կեցցե՛ համաշխարհային պայքարը բուրժուազիա-
յի դեմ։

Նրան խնայել չկա։ Ով հիմա մեղ հետ չե, նա
մեր դեմ ե»։

Բանվորների և նավատիկների հետ միասին Լենի-
նի կոչով վոտքի յելան նաև ճակատամերձ գոտու
գյուղացիները։ Պսկովի ռայոնում Կարմիր Բանակի
առաջին զնդերի հետ միասին 3 հազար գյուղացիներ

եյին կռվում։ Կարմիր Բանակի ջոկատներ եյին կազ-
մակերպվում յերկրի մյուս ռայոններում ևս,— Ու-
րալում, Դոնբասում։ Մեկնելով ռազմաճակատ, կար-
միր բանակային ջոկատները յերդում եյին տալիս
հետ մղել իմպերիալիստների հարձակումը և սլաշտ-
պանել խորհրդային հայրենիքը։

Այդ առաջին ջոկատները և Բանվորա-Գյուղացիա-
կան Կարմիր Բանակի զնդերն արժանավայել կերպով
կատարեցին իրենց յերդումը և հերոսաբար հետ մը-
ղեցին ոտաբերկրյա զորքերի հարձակումը։ Նարվայի
և Պսկովի մոտ տեղի ունեցած մարտերում 1918 թվի
փետրվարի 23-ին ջախջախիչ հարված տրվեց ոկու-
պանտներին։ Յերիտասարդ Կարմիր Բանակը կանդ-
նեցրեց նրանց հարձակումը Պիտերի վրա և վոնդեց
ոտաբերկրյա ոկուպանտներին, վորոնք մեծ կորուստ-
ներ կրեցին։

Այսպես, Լենինի-Ստալինի կուսակցության դրոշի
տակ, համառ, անհավասար մարտերում ծնվեց Բան-
վորա-Գյուղացիական Կարմիր Բանակը և նրա մարտա-
կան զինակիցը—Ռազմա-Ծովային Նավատորմիղը։

Այն որը, յերբ ջախջախիչ հարված տրվեց ոտա-
բերկրյա ոկուպանտներին, դադարավ Կարմիր Բանակի
և Ռազմա-Ծովային Նավատորմիղի հորելյանի որ։

Վճռական հակահարվածը, վոր ստացավ ոտա-
բերկրյա զինվորականությունը, այնուամենայնիվ յե-
րաշխիք չեր տալիս, վոր նա նոր հարձակումներ չի
գործի խորհրդային հանրապետության վրա։ Դրան
ապացույց եր ծառայում ավստրո-դերմանական զոր-
քերի հարձակումն Ուկրաինայի և Բելոռուսիայի վրա։
Մյուս կողմից բուն Գերմանիայում կարող եյին հաղ-

թանակ տանել կառավարող վերնախավի այն խմբերը, վորոնք կողմնակից էյին մեր յերկրի դեմ ինտերվենցիան ուժեղացնելուն և դեմ էյին մեզ հետ հաշտություն ստորագրելուն:

Հաշիւի առնելով այդ բոլորը, Լենինն անխնա պայքար եր մղում պատերազմի տրոցկիստական-բուխարինական պրովոկատորների դեմ, պնդելով, վոր անհապաղ ստորագրելի հաշտությունը, վորքան ել ծանր լինեն դրա պայմանները: Լենինը մոմենտի գլխավոր խնդիրն եր համարում Խորհուրդների հանրապետության, վորպես համաշխարհային պրովետարական հեղափոխության, հենարանի և բաղայի պահպանումն ու ամրապնդումը: Դրա հետ միասին Լենինը թույլ չեր տալիս իմպերիալիստական գեղատիչներին ղինված դիմադրություն ցույց տալու ամենաչնչին թուլացում, մինչև վոր վերջնականապես ստորագրվեր և հաստատվեր հաշտությունը: Դեռ հաշտության պայմանագիրն ստորագրելու նախորդակին, 1918 թվի մարտի 2-ին Լենինը բոլոր Խորհուրդներին հեռագրով ուղարկեց մի հրաման, վորով պահանջում եր ուժեղացնել ճանապարհների, կամուրջների և խճուղիների պայթեցման նախապատրաստությունը, հավաքել և ղինել ջոկատները, շարունակել արագ ելակուացիան և զենքերը փոխադրել յերկրի խորքը:

Կարմիր Բանակից դաժան հակահարված ստանալով և կորցնելով Պետրոգրադը զավթելու հույսը, ոտաբերկրյա ոկուպանտները 1918 թվի մարտի 3-ին Բրեստ-Լիտովսկում ստորագրեցին հաշտության պայմանագիրը: Սակայն Կենտրոնական ռադան Ուկրաինայի որինական կառավարություն ճանաչելու ձևական

սխառվակով իմպերիալիստական զորքերը շարունակում էյին զավթել ուկրաինական հողը, լիկվիդացիայի յենթարկելով Խորհուրդները, թալանելով ուկրաինական ժողովրդին: Ոկուպանտներն իրենց հետ ստրկություն և չտեսնված տեռոր էյին բերում: Ներանք ամենաչնչին դիմադրության համար զնդակահարում ու կախում էյին ուկրաինական բանվորներին ու դյուղացիներին:

«Այստրիայի ու Գերմանիայի իմպերիալիստները,— դրում եր այն ժամանակ ընկեր Ստալինը,— իրենց ավիններով բերում են մի նոր, խայտառակ լուծ, վորը բնավ ավելի լավ չե հնից, թաթարակաւնից,— այս ե Արեւմուտքից կատարվող արշավանքի իմաստը»¹⁾:

Ուկրաինական ազատասեր ժողովուրդն ոտաբերկրյա ոկուպանտների արշավանքի դեմ ազատագրական հայրենական պատերազմի դուրս յեկավ: Ուկրաինայի բանվորներն ու դյուղացիները կազմակերպեցին Կարմիր Բանակի և Կարմիր դավադիայի ջոկատներ, ապստամբում էյին ինտերվենտների դրաված մարդերում: Լուղանակի մետաղադործները և Դոնեցի շախտյորները հերոսաբար պայքարում էյին Դոնբաս ժամանած ընկեր Վորոշիլովի ղեկավարությամբ: Ներանք զգալի հարվածներ էյին հասցնում ոկուպանտներին, ցույց տալով խորհրդային ժողովրդի համար անձնուրացությամբ պայքարելու որինակներ:

Հակահարված տալով ոտաբերկրյա զավթողներին, բոլշևիկները միաժամանակ կատարում էյին և

1) Сталин, Статьи и речи об Украине. стр. 40.

Լենինի նախադր թուր արժույթները Խորհրդային Ռուսաստանի փոխադրելու մասին: Դրանում մեծ դեր խաղաց ընկեր Որջոնիկիձեն, վորը նշանակված եր Ռուսաստանի հարավի արտակարգ կոմիսար: Ողնելով ուղիղախան բուլլեիկներին, նա Ռուսաստանի խորքը փոխադրեց գործարանների սարքավորումը, ռադիական հանդերձանքը, պարենը և մեկ ու կես միլիոն ռուբլի վոսկեղրամ, վորը պահվում եր բանկերում:

Ձավթելով Ուկրաինան, ոկուպանտները ձգտում եյին դուրս դալ նրա սահմաններից և կտրել յերկաթուղին, վոր Խորհրդային Ռուսաստանը կապում եր հարավի հետ: Այդ կապակցությամբ Լենինը հետևյալ կարգադրությունն արավ Ռադմական գործերի Ժողովրդական կոմիսարիատին.

«... Անհապաղ ձեռք առնել նրանից կախված բոլոր միջոցները՝ Խարկովի նահանգի արևելյան սահմանը, մանավանդ Չերտկովո կայարանը պաշտպանելու համար, վորը դրավել են ձգտում դերմանացիներն ու դայդամականները, վորպեսզի կտրեն յերկաթուղային հաղորդակցությունը Ռոստովի հետ:

Մանրամասնությունների մասին բանակցել Ստալինի հետ:

Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի Նախագահ՝
Վ. Ուլյանով (Լենին)»¹⁾:

Լենինն աչալրջությամբ հետևում եր իմպերիալիստական գլխատիչների բոլոր դետավորություններին, վորոնց նպատակն եր թուլացնել մեր պաշտպանու-

նախությունը: Այսպես, որինակ, յերբ իմպերիալիստները, ուղարկելով 20 հազար զորք Փիննական բուրժուազիային ողնելու համար, վորպեսզի վերջինս ճնշի հեղափոխությունը, — փորձեցին դավթել մեր Բալթյան նավատորմիդը, վոր գտնվում եր Հելսինգֆորսում, — Լենինը հրամայեց նավերը տանել Կրոնշտադտ:

1918 թվի մարտին և ապրիլին բալթյան նավատորմները պատվով կատարեցին Լենինի հրամանը: Հաղթահարելով բացառիկ դժվարությունները, բալթիկցիները Ֆիննական ծովածոցում կատարեցին հերոսական «սառցե արշավը»: Ոտարերկրյա նավերի և ինքնաթիռների կրակի տակ նրանք Կրոնշտադտ հասցրին ավելի քան 200 ռադական նավեր:

Իսկ յերբ ինտերվենտները, դրավելով Ուկրաինան և Ղրիմը, փորձեցին զավթել մեր Սևծովյան նավատորմիդը, Լենինը հրամայեց այն տանել Նովորոսիսկ: Բայց ոկուպանտները, խախտելով Բրեստի պայմանագիրը, սկսեցին վորսալ մեր նավերը, պահանջելով, վոր դրանք վերադառնան Սևվաստոպոլ: Մենք այն ժամանակ չեյինք կարող դիմադրություն ցույց տալ ոտարերկրյա նավատորմիդի միացյալ ուժերին, բայց մարտական նավերը իմպերիալիստներին տալը Լենինը համարում եր հանցավոր դավաճանություն հեղափոխությանը: Ոկուպանտների կողմից մեր նավերը զավթելուց խուսափելու համար Լենինը կառավարության անունից առաջարկեց դրանք ջրասույղ անել: 1918 թվի հուլիսի 18-ին և 19-ին մոտ 20 նավեր ջրասույղ արվեցին: Հետագայում մեր պանծալի եպրոնականները դրանք բարձրացրին ծովի հատակից,

1) «Ленинский сборник», XVIII, стр. 63.

և հիմա դրանք զբեթե բոլորը մտնում են մեր հզոր
Ռազմա-Ծովային Նավատորմի շինարարական մեծ:

Այսպես հարկ եր լինում պայքարել ինտերվենտ-
ներին դեմ, պահպանելով և փրկելով այն ամենը, ինչ
վոր պետքական եր պաշտպանություն համար, և ա-
մենադժվարին պայմաններում ստեղծելով զինված ու-
ժերը—Կարմիր Բանակը և Կարմիր Նավատորմի շինարարական մեծ ու-

Ստեղծելով Կարմիր Բանակը, Լենինը մեծ ու-
շադրություն եր դարձնում նրա քաղաքական դաս-
տիարակություն, կազմակերպչական ամրապնդման,
կոմպլեկտավորման և այն ամենի պլանաչափ հա-
թայթման, ինչ վոր անհրաժեշտ եր: Լենինին ողնում
էին նրա ամենամոտիկ զինակիցները,— Ստալինը,
Մորոզովը, Սվերդլովը, Ֆրունզեն, Վորոշիլովը, Ռե-
ժոնկիևիձեն, Լ. Մ. Կազանովիչը և այլն: Կարմիր
Բանակի կազմակերպման և ձևավորման Համառու-
տական Կոլեգիայի կազմակերպչական-ադիտացիոն
բաժնի կոմիսարն այն ժամանակ Լ. Մ. Կազանովիչն
եր: Նա տեղերն ուղարկեց մոտ 300 ազդեցատու և
150 կազմակերպիչ, կապվեց բոլոր նահանգական
կենտրոնների հետ: Ավելացավ Կարմիր Բանակ մեծ
նողների թիվը:

Լենինը հոգում եր նաև Կարմիր Բանակի ղեկա-
վար ապարատ ստեղծելու և այն որդանների մասին,
վորոնք պիտի զբաղվեյին ռազմական գործը սովո-
րած նոր կադրերով բանակը սխտեմատիկորեն հա-
մալրելու գործով: Այս խնդիրները կատարելու համար
ժողկոմխորհի 1918 թվի ապրիլի 8-ի ղեկընտույ տե-

ղական ղինկորական կոմիսարիատներ ստեղծվեցին:
Իսկ ապրիլի 22-ին Համառուտական Կենտրոնում
ընկեր Սվերդլովի նախադահույթյամբ ընդունեց մի
ղեկընտ աշխատավորների պարտադիր ընդհանուր
ռազմական ուսուցման մասին և հաստատեց հանդի-
սավոր խոստման—Կարմիր Բանակի և Ծովային Նա-
վատորմի շինարարական մեծ ձևակերպումը:

Կարմիր Բանակի կուսակցական ղեկավարություն
ուժեղացնելու, նրա քաղաքական համախմբման և կո-
մունիստական դաստիարակության համար Լենինի
ցուցումով 1918 թվի ապրիլին հիմնվեց զինվորական
կոմիսարների ինստիտուտ և ստեղծվեց զինվորական
կոմիսարների Համառուտական բյուրո, վորը հետո-
գայում վերակազմվեց իբրև ԲԳԿԲ Քաղվարչու-
թյուն: Կոմիսարները հսկայական դեր խաղացին
Կարմիր Բանակի շինարարության և ամրապնդման
գործում: Նրանք իրենց շուրջը համախմբեցին զորա-
մասերի բոլոր ղեկներին և նրանց հետ միասին մար-
տիկների մասնաներին վոդեշնում էին հերոսաբար
պայքարելու բազմաթիվ թշնամիների դեմ: Լենինը
կոմիսարներին համարում եր խորհրդային իշխանու-
թյան և կուսակցության ներկայացուցիչներ Կարմիր
Բանակում:

«Առանց զինկոմի մենք Կարմիր Բանակ չէինք
ունենա»— ասում եր Լենինը:

Կարմիր Բանակի կազմակերպումն ու ամրապն-
դումը ղվարանում եր նրանով, վոր բացակայում
եր մշտական, վորակյալ հրամանատարական կազմը:
Հրամակալի ընտրականությունը, վոր հին բանակում
սահմանվել եր 1917 թվի ղեկառման ժողկոմխոր-

Հի հատուկ դեկրետով, նպատակ ունենալով լիկլիդացիոն-
յի յենթարկել Հին սպայության կաստայականու-
թյունը, սպայություն, վորը հավաքագրվում եր չու-
հագործող դասակարգերի միջավայրից: Կարմիր Բա-
նակում, վորը հանդիսանում ե պրոլետարական դիկ-
տատուրայի սպառազեն հենարանը, հրամկազմի ընտ-
րականությունը հանդում եր միայն հրամանատարների
հաճախակի փոփոխման, վորն անդրադառնում եր
նրա կազմակերպվածության, կարգապահության և
մարտունակության վրա:

Այս պատճառով 1918 թվի ապրիլի 22-ին հրամ-
կազմի ընտրականությունը վերացվեց: Միաժամանակ
լայնացվեց հրամանատարական դասընթացների ցան-
ցը, ստեղծվեցին հատուկ (գնդացրային, հրետանա-
յին, հեծելազորային և այլն) դասընթացներ, ուր
Կարմիր Բանակի հաղարավոր լավագույն մարտիկ-
ները պատրաստվում եյին կատարելու ԲԳԿԻ հրա-
մանատարների պատվավոր պարտականությունը:
Միևնույն ժամանակ մասնակի կերպով ներգրավվում
եյին զինվորական Հին մասնագետները, թե իրրև
հրամանատարական դասընթացների դասառուներ և
թե շտաբների կազմակերպմանը մասնակցողներ:

Այսպիսով Կարմիր Բանակը վերածվում եր կա-
նոնավոր բանակի:

Շուտով դրությունը պահանջեց Կարմիր Բանակի
ուժեղացման նոր միջոցներ: Հյուսիսում, Մուրմանսկի
Խորհրդի նախկին նախագահ, տրոցկիստական դուր-
ժակալ Յուրևի դավաճանական քաղաքականության
հետևանքով անգլիական իմպերիալիստներն ափ հա-
նեցին իրենց զորքերը: Ապրիլի 5-ին Հեռավոր Արե-

վելքում ճապոնացիներն ինտերվենցիա սկսեցին: Վոլ-
գայի շրջանում և Սիբիրում անգլո-ֆրանսիական իմ-
պերիալիստները մայիսի վերջին կազմակերպեցին
չեխոսլովակյան կորպուսի խռովությունը, իսկ այդ
կորպուսը ստեղծված եր ժամանակավոր կառավա-
րության որոք, Ռուսաստանի տերիտորիայում,
չեխ-սլովակ ռազմազորիներից: Շեսերներն ու սլով-
տակ զվարդիականները չեխ-սլովակների ողնությամբ
վոջնացնում եյին Խորհուրդները, դնդակահարում և
կախում եյին բանվորներին ու գյուղացիներին և հա-
կահեղափոխական կառավարություններ եյին ստեղ-
ծում:

Միջին Ասիայում անգլիական ինտերվենտները
հուլիս ամսում ոգնեցին եսերներին—սպիտակգվար-
դիականներին՝ հակախորհրդային խռովություն
բարձրացնելու և Թուրքմենիան բռնազրավելու: Անգ-
լիացիների փողերով բասմալների բանդաներ եյին
ստեղծվում:

Անդրկովկասում անգլիական ինտերվենտներն հ-
սերների և մենչևիկների հետ միասին կարողացան
պարտություն պատճառել Բագվի Կոմունային, բըռ-
նեցին Բագվի 26 կոմիսարներին, տարան Թուրքմե-
նիա և այնտեղ դադանաբար գնդակահարեցին:

Ուկրաինան զավթել եյին ուկրալանները:

Դոնի ռայոնում գներալ Կրասնովը ուկրալանտ-
ների ոգնությամբ բանակ կազմակերպեց և նրանով
հարձակման անցավ Ցարիցինի վրա, վորպեսպի միա-
նա սիբիրյան հակահեղափոխության:

Յերկրի կենտրոնում, Յարոսլավում, Մուրո-

մում, Ռիբինսկում և այլ քաղաքներում եսերներն ու սպիտակգլարդիականները հուլիսին մի շարք խռովություններ բարձրացրին, վորպեսզի հեշտացնեն ոտարերկրյա ինտերվենտների պայքարը խորհրդային իշխանության դեմ: Մոսկվայում դործում էյին «ձախ» եսերները և տրոցկիստական-բուխարինական բանդիտները: Դեռ մարտին նրանք միասին դավադրություն սարքեցին խորհրդային իշխանության դեմ և պատրաստում էյին Լենինի, Ստալինի և Սվեբլդովի չարագործական սպանությունը: Ոգտվելով նրանից, վոր յերկրում սրվում է դրությունը, «ձախ» եսերները տրոցկիստական-բուխարինական բանդային հետ միացած՝ հակահեղափոխական խռովություն բարձրացրին և սպանեցին գեյմանական դեսպան Միրբախին, ձգտելով նոր պատերազմի պրովոկացիա սարքել խորհրդային Հանրապետության դեմ և դրանով իսկ կործանել նրան: Ոտարերկրյա հետախույզները դավադրություններ էյին սարքում, լրտեսների և դիվերսանտների բանդաներ էյին կազմում:

Եսերները տեոորիստական ախտեր կազմակերպեցին Լենինի և նրա ղինակիցների դեմ: Հունիսի 20-ին նրանք սպանեցին Վոլոդարսկուն, ոգոստոսի 30-ին՝ Ուրիցկուն. նույն օրը կին եսեր Կապլանը չարագործական մահափորձ կատարեց Վ. Ի. Լենինի դեմ՝ նրան վիրավորեց յերկու թունավորված դնդակով:

«Ընկերներ, — ասում եր Լենինը, — անդո-Փրանսիական իմպերիալիզմի և ռուսական հակահեղափոխական բուրժուազիայի այդ միացյալ ճիգերից բղխեց այն, վոր հիմա մեզանում քաղաքացիական պատերազմը... միախառնվեց արտաքին պատերազմի հետ

իրեւ մի անխղի �ամբողջություն: Կուլակային ապստամբությունը, չեխո-սլովակյան խռովությունը, Մուրմանսկի շարժումը, — սա մի պատերազմ է, վորը շարժվում է Ռուսաստանի վրա...»¹⁾:

Այսպիսով ստեղծվում եր ինտերվենտների և ներքին հակահեղափոխության միասնական հակայական ճակատ Հյուսիսային Սառուցյալ ովկիանոսից մինչև Կասպյան ծովը: Խորհրդային Ռուսաստանն ընկավ ոտարերկրյա ռազմական ինտերվենցիայի և ռուսաստանյան հակահեղափոխության կրակե ողակի մեջ: Խորհրդային Հանրապետությունից կտրված էյին հաց, յերկրները ստանում էյին 50-ական դրամ հաց, բի բանվորները ստանում էյին 50-ական դրամ հաց, այն եւ վոչ ամեն օր, և այդ հացը կիսով չափ քուստի խառնուրդ եր ունենում:

Տեսնելով, վոր ոտարերկրյա ինտերվենտների և ներքին հակահեղափոխության միացյալ ուժերը հարձակում են դործում խորհրդային Հանրապետության վրա, կուլակությունն իր հերթին մի ամբողջ շարք ապստամբություններ բարձրացրեց և համառ դիմադրություն եր ցույց տալիս հացը պետության հանձնելուն, աշխատելով սովի ճիրաններում խեղդել խորհրդային իշխանությունը:

Լենինի կոչով կազմակերպվեց արշավանք հացի համար, — առանց հացի չեր կարելի պահել խորհրդային իշխանությունը և ստեղծել ուժեղ Կարմիր Բա-

1) Ленин, Сочинения, т. XXIII, стр. 160.

նակ: Լենինն այն որերում գրում էր, վոր պայքարել հացի համար, նշանակում է պայքարել հակահեղափոխության դեմ, պայքարել հանուն օրցիալիզմի:

Ոտարերկրյա ռազմական ինտերվենցիայի և ներքին հակահեղափոխության դեմ մի քանի ճակատներում մղվող սուր պայքարի այդ լարված պայմաններում Լենինն առաջադրեց Կարմիր Բանակի վարչության կենտրոնացման, նրան կանոնավոր բանակի վերածելու և նոր, պատրաստված ռեզերվներով համալրելու խնդիրները:

Խորհրդային կառավարությունը 1918 թվի մայիսի 29-ին հրատարակեց մի վորոշում, վորի համաձայն կամավոր ծառայությունից պետք էր անցնել բանվորների և չքավոր գյուղացիների ընդհանուր մորիլիզացիային Կարմիր Բանակ: Վոչ աշխատավորական տարրերը ներգրավում էին թիկունքային աշխարհազորի մեջ, բանակին սպասարկելու համար: Հուլիսի սկզբին ճակատամերձ գոտում տեղի ունեցավ հինգ հասակի մորիլիզացիա, վորով մի անգամից ավելացավ Կարմիր Բանակի թիվը:

Գունդ նշանակվելու ժամանակ Կարմիր Բանակի մարտիկները լրացնում էին ռեզիստրացիոն քարտերը և ստորագրում էին հետևյալ պարտավորությունը, վորը ծառայում էր իբրև յերդում.

«Յես, ներքևում ստորագրողս, պարտավորվում եմ Բանվոր-Գյուղացիական Կարմիր Բանակի շարքերն ընդունվելու որվանից անառարկելիորեն կառարել ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի և նրա նշանակած անձնավորությունների բոլոր կարգադրությունները: Խստորեն պահպանել դիսցիպլինա ծառա-

յության պարտականությունները կատարելիս, անուշարկելիորեն յենթարկվել Խորհուրդների նշանակած ընկ. հրահանգիչ-հրամանատարների հրամաններին, խնամքով վերաբերվել հաղուստեղենի, հանդերձանքի և զինման բոլոր առարկաներին, հիշելով, վոր այդ բոլորը մեր ժողովրդական սեփականությունն է: Յես պարզ գիտակցում եմ, վոր ներկա պարտավորությունը իսխտելու դեպքում յես յենթակա յեմ ժողովրդական Դատարանին (տրիբունալին)»:

Այն բանվորներն ու գյուղացիները, վորոնք ընդունվել էին Կարմիր Բանակ, պատվով կատարում էին իրենց պարտավորությունները և ենտուզիազմով կռվում ինտերվենտների և սպիտակգլորիականների դեմ, իրենց հայրենիքը թշնամուց ազատելու համար:

Խորհուրդների Համառուսական V համագումարը, վոր հավաքվեց հուլիսի սկզբին, հավանություն տվեց Խորհրդային կառավարության ձեռնարկումներին և Կարմիր Բանակի հարցի վերաբերյալ ընդունեց մի հատուկ վորոշում, վորը միանգամայն համապատասխանում էր Լենինի առաջադրած խնդիրներին: Համագումարի վորոշման մեջ զլխավորապես ուշադրություն էր դարձված Կարմիր Բանակի ռազմական վարչության և կազմակերպման դործում հետևողական ցենտրալիզմ իրականացնելու վրա: Համագումարն ընդհանուր զինվորական ծառայություն սահմանեց: Համագումարը հատուկ ուշադրություն դարձրեց հրամանատարական և կոմիսարական կազմի կազրերի ընտրության վրա: Համագումարն ընդգծում էր, վոր—

«զինվորական կոմիսարների պոստերում,— վո-

րոնց հանձնվում է բանակի բախտը, պետք է նշա-
նակվեն միայն խսկական հեղափոխականները, պրո-
լետարիատի և գյուղական չքավորութան դործի տո-
կուն մարտիկները»:

Խորհուրդների V համագումարի վորոշումները
մեծ նշանակություն ունեցան Լենինի այն ցույցում-
ների իրացման դործում, վորոնք վերաբերում են
կարմիր Բանակն ու յերկրի պաշտպանությունն ամ-
բապնդելու միջոցներին: Տեղական զինվորական կո-
միտարիատներն արդեն հուլիսի 29-ին հաշվի առան
զենք կրելու ընդունակ 18-ից մինչև 40 տարեկան ամ-
բողջ բնակչությունը:

Յերկրի բոլոր զինված ուժերը միավորելու վե-
րաբերյալ ոգոստոսի 19-ի դեկրետով կարմիր Բանա-
կի առանձին ջոկատներն ու զորամասերը վերածվեցին
զնդերի, զիվիզիաների և բանակների: Կատարվեց
Հյուսիսային, Արևելյան, Հարավային և այլ ռազմա-
ճակատների ճշգրիտ սահմանադատում: Արևելյան
ճակատի զորքերը վճռական հարձակման անցան չե-
խո-սլովակյան խռովարարների և սպիտակ գվարդիա-
կանների դեմ: Հարավային ճակատի կարևորագույն
տեղամասում, Յարիցկին ռայոնում, ուր միաժամա-
նակ վճռվում էյին հացի համար և հակահեղափո-
խության դեմ պայքարելու խնդիրները, 10-րդ բա-
նակի զորամասերն ընկերներ Ստալինի և Վորոշիլո-
վի ղեկավարությունում հերոսաբար հետ էյին մղում
կրասնովի սպիտակ-կազակական բանդաների հարձա-
կումը:

Ի պատասխան այն չարագործական մահափորձի,
վոր եսերները կատարեցին Լենինի դեմ, ընկեր

Սվերդլովի առաջարկով Համառուսական կենտրոն-
կումը սեպտեմբերի 2-ին հայտարարեց մասսայական
կարմիր տեռոր եսերների, մենչևիկների, բուրժուա-
զիայի, կուլակների և այլ հակահեղափոխականների
դեմ: Նույն օրն ստեղծվեց Հեղափոխական Ռազմա-
կան Խորհուրդ:

Չնայելով իր առողջության ծանր վիճակին,
Լենինը շարունակում էր անընդհատ հետևել ռազմա-
ճակատներում տեղի ունեցող մարտական դործողու-
թյունների ընթացքին, հոգում էր, վոր առաջադա-
շտորամասերն ապահովվեն այն ամենով, ինչ վոր ան-
հրաժեշտ էր: Մարտիկներն ու հրամանատարները
զգում էյին լենինյան հողատարությունը, վորին
պատասխանում էյին մարտական ակտիվության բարձ-
րացումով: Սեպտեմբերի 12-ին Արևելյան ռազմա-
ճակատի զորամասերը չեխերից ու սպիտակգվարդիա-
կաններից զբաղեցին Սիմբիրսկը: Մարտիկները Լե-
նինին ուղարկեցին հետևյալ հեռագիրը.

— Թանկագին Իլյիչ, Ձեր հայրենի քաղաքի,
Սիմբիրսկի առումը,—այդ պատասխան է Ձեր մի վեր-
քին, իսկ յերկրորդ վերքի համար պատասխան կլինի
Սամարայի առումը:

Յեվ նրանք չուտով կատարեցին իրենց մարտա-
կան յերդումը. հոկտեմբերի 7-ին դբավվեց Սամա-
րան:

Մարտիկներն ու հրամանատարներն ոգտվում էյին
ամեն մի հարմար առիթից, վորպեսզի վողջույն հա-
ղորդեյին Լենինին, վորպեսզի հայտնեյին նրան ի-
րենց անսահման նվիրվածության զգացումը: Լենինից
գովաասնք ստանալով, նրանք հակայական բերկրանք

եյին զգում: Դրա որինակներից մեկը կարող ե ծառայել հետեւյալ հասկածն այն խոսակցությունից, վոր Յարիցիների ընկեր Վորոշիլովն ուղիղ հեռագրաթելով ունեցել եր ընկեր Ստալինի հետ, վորը ժամանակավորապես դադարում եր Մոսկվայում:

«Վորոշիլով.— ... Մեզանից վորոշույն ընկեր Իլիչին, սեղմում ենք ձեռքը:

Ստալին.— Իլիչը հոգով Ձեզ հետ ե, նա սիրեց Ձեզ:

Վորոշիլով.— Այդ մեզ համար ամենամեծ պարգևն ե...»:

Նշելով ստացված արդյունքները Կարմիր Բանակի ստեղծման և ամրապնդման գործում և նրա մարտական առաջին հաջողությունները ռազմաճակատներում, Լենինը նախատեսեց ե'լ ավելի սուր պայքարը միջազգային իմպերիալիզմի դեմ: Դեռ հիվանդ վիճակում, Լենինը հոկտեմբերի 1-ին ընկեր Սվերդլովին ուղղված գրության մեջ և հոկտեմբերի 3-ին Համառուսական կենտրոնական գրած նամակում դրում եր յերեք միլիոնանոց բանակի ստեղծման խնդիրը:

«...Բանակը ստեղծվում ե,—գրում եր Լենինը,—բանվորների և չքավոր դուղացիների Կարմիր Բանակը, վորոնք պատրաստ են ամեն զոհաբերության՝ սոցիալիզմը պաշտպանելու համար: Բանակն ամրապնդվում ու կոփվում ե չեխո-սլովակների և սլոնաակալարդիականների դեմ մղվող ճակատամարտերում: Հիմքն ամուր ե դրված, պետք ե շտապեցնել բուն շենքի կառուցումը:

Մենք վորոշել եյինք դարնանն ունենալ մեկ միլիո-

նանոց բանակ, մեզ հիմա յերեք միլիոն մարդուց բաղկացած բանակ ե հարկավոր: Մենք կարող ենք այն ունենալ: Յեվ մենք այն կունենանք»¹⁾:

Կարմիր Բանակի շինարարության մեջ լուրջ խոչընդոտ եյին հանդիսանում տրոցկիստական մեքենայությունները: Ոգտվելով ՌՅՍ նախագահի իր դիրքից, Տրոցկին իր մարդկանց նշանակում եր բանակի բարձրագույն հրամանատարական պաշտոններին, ռազմաճակատների իրստ պատասխանատու մարտական տեղամասերը հանձնում եր ցարական նախկին գեներալներին, վորոնք կապված եյին սլոնաակալարդիականների հետ: Աշխատելով թուլացնել կուսակցության ղեկավար դերը Կարմիր Բանակում, նա թույլ չեր տալիս, վոր կոմիսարները, քաղորդաններն ու կուսակազմակերպությունները միջամտեն ռազմական մասնադեմոստների գործողություններին: Անտեսելով կուսակցության վորոշումները և Լենինի ուղղակի դիրեկտիվները, այդ դավաճանը թուլացնում եր Կարմիր Բանակի մարտունակությունը:

Բայց Լենինը և Ստալինն ամեն անգամ, նկատելով Տրոցկու դավաճանական գործերը, խիտմ եյին նրա ձեռներին: Այսպես, որինակ, ոգտվելով նրանից, վոր վիրավորված Լենինը ժամանակավորապես հեռացել եր ռազմական աշխատանքն անմիջականորեն ղեկավարելուց և Ստալինը զբաղված եր Յարիցիների պաշտպանությամբ, Տրոցկին անձնապես հակահեղափոխական գեներալ Սիտինին նշանակեց ամբողջ Հարավային ճակատի հրամանատար և այնպիսի կարգա-

1) Ленин, Сочинения, т XXIII, стр. 217.

դրություններ արեց, վորոնց կատարումը կհասցնէր Յարիցինի անկման: Նկատելով սպառնացող վտանգը, Ստալինը և Վորոշիլովը դրա մասին հետեյալ հեռա-դրով անմիջապէս անդամնաւ տվին Լենինին.

«Մենք հեռադրով ստացանք Տրոցկու հրամանը, վորի պատճենը և վորի պատասխանը Դուք յերեւի արդեն ստացել եք: Մենք դռնում ենք, վոր այդ հրա-մանը, դրված լինելով այնպիսի մի մարդու կողմից, վորը վոչ մի հասկացողութիւն չունի Հարավային ճակատի մասին, սպառնում է Հարավում ռազմաճա-կատի և հեղափոխութեան բոլոր գործերը հանձնել գեներալ Սիտնին, մի մարդու, վորը վոչ միայն պետք չէ ռազմաճակատում, այլև արժանի չէ վստա-հութեան, ուստի և վնասակար է: Մենք, իհարկէ, համաձայն չենք ռազմաճակատը կործանել մեկ ան-հուսալի գեներալի համար: Տրոցկին կարող է քողարկ-վել կարգապահութեան վերաբերյալ Փրազով, բայց ամեն վոք կհասկանա, վոր Տրոցկին Հանրապետու-թեան Ռազմական Հեղափոխական Խորհուրդը չէ, իսկ Տրոցկու հրամանը Հանրապետութեան Ռազմա-հեղա-փոխական Խորհրդի հրամանը չէ:

Հրամանները միայն այն ժամանակ վորեւէ ի-մաստ ունեն, յետեւ դրանք հենվում են ուժերի հաշ-վաւման և գործին ծանոթ լինելու վրա: Իսողմա-ճակատը հանձնել վստահութիւն չներշնչող մար-դուն, ինչպէս այդ անում է Տրոցկին, նշանակում է վտանահարել տարրական պատկերացումը պրոլետա-րական կարգապահութեան և հեղափոխութեան, ռազ-մաճակատի շահերի մասին: Նկատի առնելով այդ, մենք, վորպէս կուսակցութեան անդամներ, կարա-

կանապէս հայտարարում ենք, վոր Տրոցկու հրաման-ները կատարումը համարում ենք հանցագործու-թիւն, իսկ Տրոցկու սպառնալիքներն—անարժան:

Անհրաժեշտ է կուսակցութեան կենտկոմում քն-նարկել Տրոցկու վարքի հարցը, Տրոցկու, վորը վա-տարանում է կուսակցութեան ամենաականաւոր ան-դամներին ի հաճույս ռազմական մասնազետեների թը-վին պատկանող զաւթաճանների և ի վնաս ռազմաճա-կատի ու հեղափոխութեան շահերի: Հարց դնել Տրոց-կուի ու հեղափոխութեան հրամաններ հրապարակելու կու կողմից անհատորեն հրամաններ հրապարակելու անթույլատրելիութեան մասին, հրամաններ, վորոնք բոլորովին հաշիւ չեն առնում տեղի և ժամանակի պայմանները և ռազմաճակատին քայքայում են սպառ-նում: Վերանայել անկուսակցական հակահեղափոխու-կանների թիւին պատկանող ռազմական մասնազետեների հարցը:

Մենք կուսակցութեան կենտկոմին առաջարկում ենք այդ բոլոր հարցերը քննարկել առաջնահերթ նիս-տում, վորին մասնակցելու համար ստանձին կարիքի ղեկավար մենք կուղարկենք մեր ներկայացուցիչն:

Կուսակցութեան կենտկոմի անդամ՝ Ստալին:

Կուսակցութեան անդամ՝ Վորոշիլով:

Վերեւում բերված հեռադրերը հանդիսանում է Տրոցկու պարզապէս վնասարարական հրամանների և մեքենայութիւնների նկատմամբ բուլշեւիկյան վերա-բերմունքի որինակ:

Լենինի միջամտութեան շնորհիւ վերացվեցին Տրոցկու զաւթաճանական կարգադրութիւնները: Հա-րավային ռազմաճակատի գործերը, վորոնց ղեկավա-րում էին Ստալինն ու Վորոշիլովը, պաշտպանեցին

Յարիցինը և հոկտեմբերին ջախջախեցին գեներալ Կը-
բասնովի բանդաները:

1918 թվի նոյեմբերից խորհրդային հանրապե-
տության դրուժյունը խիստ վատացավ: Այդ ժամա-
նակ Անտանտայի յերկրները լիակատար պարտություն
պատճառեցին ավստրո-գերման-թուրքական կողմի-
ցիային և հենց դրանով հնարավորություն ստացան
իրականացնելու իրենց կողմից վաղուց ծրագրված
լայն ինտերվենցիան մեր դեմ: Նոյեմբերին և դեկ-
տեմբերին Սև ծովում յերևացին Ֆրանսիական և
անգլիական եսկադրաները, վորոնք գեսանտ հանեցին
Ղրիմ, Ուեսսա և հարավային ծովափի մյուս քաղաք-
ները: Նրանք միաժամանակ զգալի ուժնություն ցույց
տվին խորհրդային իշխանության ամենաչար թշնա-
մուն— Դենիկինին, վորը սպիտակ զվարդիական ու-
ժեր եր հավաքում Կուբանում և Սև ծովին կից չըր-
ջաններում:

Ավստրիայում և Գերմանիայում կատարված նո-
յեմբերյան հեղափոխությունից հետո խորհրդային
կառավարությունը 1918 թվի նոյեմբերի 13-ին վոչըն-
չացրեց Բրեստի թալանչիական պայմանագիրը և
կարմիր Բանակի զորամասերն ուղարկեց ուկրաինական
ժողովրդին ողնելու: Ուկրաինական զնդերը լեզեն-
դային հերոս Շչորսի հրամանատարությամբ մի շարք
հարվածներ հասցրին ոտարեղկրյա ոկուպաններին:

Լենինը սխտեմատիկորեն կապ եր պահում Շչոր-
սի հետ և կոնկրետ ցուցումներ եր տալիս թե մարտա-
կան գործողությունները վարելու և թե ոկուպանտ-
ների զինվորների մեջ աշխատանք կատարելու մասին:
Շչորսն իր մարտիկների հետ անցնում եր հարևան

ոկուպանտների կայազորները և պատմում Գերմանիա-
յում տեղի ունեցած հեղափոխության մասին, ոգնում
եը զինվորներին՝ իրենց խորհուրդներն ու կոմիտե-
ները ստեղծելու:

Գերմանական հեղափոխական զինվորները, վորոնք
յեկեկ եյին մասնակցելու Շչորսյան Բոգունյան զնդի
միտինգին, նոյեմբերի 13-ին վողջույնի հեռագիր ու-
ղարկեցին Լենինին:

Լենինն անմիջապես հեռագրով պատասխանեց
Շչորսի անունով:

«Շնորհակալ եմ վողջույնի համար: Առանձնապես
զգացված եմ Գերմանիայի հեղափոխական զինվորնե-
րի վողջույնով: Հիմա ջախջախեց կարևոր ե, վոր-
պեսզի Գերմանիայի հեղափոխական զինվորներն ան-
հապաղ գործուն մասնակցություն ցույց տան Ուկ-
րաինայի ազատագրմանը: Դրա համար անհրաժեշտ ե
նախ՝ ձերբակալել սպիտակ զվարդիականներին և
ուկրաինական իշխանությունները, յերկրորդ, Գերմա-
նիայի հեղափոխական զորքերի կողմից պատգամա-
վորներ ուղարկել Ուկրաինայում գտնվող գերմանա-
կան բոլոր զորամասերը, նրանց արագ և բնդհանուր
գործողության համար՝ հանուն Ուկրաինայի ազատա-
գրման: Ժամանակը չի սպասում: Վոչ մի ժամ չի
կարելի կորցնել: Անմիջապես հեռագրեցեք, թե ար-
դյոք Գերմանիայի հեղափոխական զինվորներն ըն-
դունո՞ւմ են այս առաջարկը:

Ժողկոմխորհի նախագահ՝ Լենին»

Շչորսը հմուտ կերպով կատարում եր Լենինի
գիրեկտիվները:

Լենինի առաջարկով Ուկրաինայում հարձակման

ընդհանուր ղեկավարութիւնը հանձնարարվեց Ստա-
լինին, վորը ստեղծեց Ուկրաինական բանակի Ռազմա-
հեղափոխական խորհուրդը և մի շարք հրամանատար-
ների, վորոնք մասնակցել էին Յարիցինի հերոսական
պաշտպանութեան, ուղարկեց այդ բանակը:

Կարմիր Բանակին վիճակվեց Ուկրաինայում կըռ-
վել վոչ միայն ոտարեկրթյա ուղուպանտների, զետման
Սկորոպադսկու և առաման Պետլուրայի բանդաների,
այլև անգլո-ֆրանսիական ինտերվենտների դեմ, վո-
րոնք շարժվում էին յերկրի խորքը:

Եւ ավելի ահեղ վտանդ էր վրա հասնում արեւել-
քեց, Սիբիրեց: Անգլիական և ֆրանսիական զենեքալ-
ների ուղնութեամբ Կոլչակն այնտեղ հեղաշրջում կա-
տարեց, վորը 1918 թվի նոյեմբերին հարձակման ան-
ցավ մեր Արևելյան ռազմաճակատի ձախ թէի վրա,
վորպէսզի Վլատկա-Կոտլաս ուսյոնում միանա հյուս-
սիսից հարձակվող անգլո-ֆրանսիական ինտերվենտ-
ների հետ և միասնական ճակատով շարժվի դեպի
Մոսկվա:

Հարկավոր էին վոչ միայն Կարմիր Բանակի հե-
րոսական ջանքերը ռազմաճակատներում, այլև ամ-
բողջ յերկրի առավելագույն լարվածութիւնը: Նո-
յեմբերի 30-ին հանրապետութիւնը ռազմական ճամ-
բար հայտարարվեց:

Պաշտպանութեան, մատակարարման, ամուր թի-
կունքի կազմակերպման բնադաւառում խորհրդային
իշխանութեան բոլոր որդանների գործողութիւնները
կոորդինացիայի յեթարկելու համար, նույն ուրն
ստեղծվում է Պաշտպանութեան Խորհուրդը, Լենինի
գլխավորութեամբ: Պաշտպանութեան Խորհուրդում

ընկեր Ստալինը Համառուական Կենտգործկոմի ներ-
կայացուցիչն էր և Լենինի փաստական տեղակալը:

Լենինը Պաշտպանութեան Խորհրդի միջոցով մի
շարք անհետաձգելի ձեռնարկումներ անցկացրեց Կար-
միր Բանակի մարտունակութիւնն ուժեղացնելու,
նրան ռազմամթերքներ, սլարեն ու հանդերձանք մա-
տակարարելը բարելավելու բնադաւառում, գլխավոր
ուշադրութիւնը դարձնելով ռազմաճակատների
վճռողական մասերի վրա: Լենինը Պաշտպանութեան
Խորհրդի միջոցով վերահսկողութեան էր յենթարկում
զինվորական գերատեսչութեան գործողութիւնները
և առաջ էր մղում նրա աշխատանքը:

Այն ժամանակաշրջանում, յերբ Կոլչակի զորքերը
հարձակվում էին Պերմի վրա, Լենինը պահանջում
էր շտապ միջոցներ ձեռք առնել ռազմաճակատի այդ
պատառխանատու մասն ամբացնելու համար: Դեկ-
տեմբերի 13-ին նա կարգադրեց Ռազմա-Հեղափոխա-
կան Խորհրդի նախագահին.

«Չափազանց տաղնապալից լուրեր են ոտացվում
Պերմից: Նրան վտանդ է սպառնում. վախոնում եմ,
վոր մէնք մոռացել ենք Ուրալը. անպայման սեղմե-
ցեք Վաղետիսին և ստուգեցեք, թե արդյոք նա բա-
վականաչափ յեռանդո՞վ է ոժանդակ ուժեր տալիս
Պերմին և Ուրալին...»

Լենինը պահանջում էր լայն ուղնութիւն ցույց
տալ Արևելյան ճակատին: Այնուամենայնիւ Պերմն
ընկավ, ավելի շուտ, հանձնվեց: Կատաստրոֆն այն-
քան զգալի յեր, վոր կուսակցութեան Կենսկումը, Լե-
նինի առաջարկով, ընկերներ Ստալինին և Ջերժինս-
կուն նշանակեց հետաքննելու Պերմի հանձնման պատ-

ճառները և ձեռք առնելու բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ Արևելյան ամբողջ ռազմաճակատի վերականգնման համար:

Ձեռնամուխ լինելով 3-րդ բանակի պարտության պատճառների հետաքննման, Ստալինը և Ջերժինսկին հաղորդեցին Լենինին, թե ինչպիսի շտապ միջոցներ և ձեռնարկումներ են նշել ամբողջ Արևելյան ռազմաճակատը կարգի բերելու համար:

Ի պատասխան առաջին հաղորդագրության՝ Լենինը 1919 թվի հունվարի 14-ին հեռագրեց.

«Ստացա և կարգացի առաջին ծածկադրված հեռագիրը, շատ եմ խնդրում ձեզ յերկուսիդ անձամբ ղեկավարել տեղում նշված միջոցները, վորովհետև այլապես հաջողության յերաշխիք չկա»:

Ընկեր Ստալինի վճռական գործողությունների շնորհիվ Կոլչակի առաջխաղացումը դադարեցվեց և նրան չհաջողվեց միանալ հյուսիսից հարձակվող անգլիական ինտերվենտների հետ: Այվելին: Արևելյան ճակատի բանակները հարձակման անցան և հունվարի 22-ին ղրավեցին Որենբուրգը, իսկ հունվարի 24-ին՝ Ուրալսկը:

Մոսկվա վերադառնալով, Ստալինը և Ջերժինսկին Կենտկոմին ու Պաշտպանության Խորհրդին մանրամասն հաշվետվություն ներկայացրին Պերմի անկման պատճառների մասին: Հաշվետվությունը հայտաբերեց Տրոցկու և նրա նշանակած մարդկանց վնասարարական սլոխոտիկան. խախտվել էր կոմպլեկտավորման դասակարգային սկզբունքը և ռազմաճակատ ելին ուղարկվել դասակարգայնորեն խորթ և թշնամի տարրեր. բանակը թռչնվել էր առանց ռեզերվների:

րի. զորամասերն ավելորդ տեղն ուժաստատ ելին արվել անընդհատ կռիվներում. հրամկադմի մեջ սպիտակ զվարդիականներ ելին խցկվել. զորամասերում թուլացել էր կուսակցական-քաղաքական աշխատանքը: Մատնանչելով այդ բոլորի չարը դործ դնելը, վորոնք հասցրել ելին Պերմի անկման, Ստալինը և Ջերժինսկին խիստ կարևոր հետևություններ արին Կարմիր Բանակի վարչության, կազմակերպման ու մատակարարման ամբողջ սխտեմի մասին:

Դիտավոր հարցերը, վորոնք հարուցված ելին Ստալինի և Ջերժինսկու հաշվետվության մեջ, քննարկման առարկա դարձան կուսակցության VIII համագումարում:

Կուսակցության VIII համագումարում ռազմական դրություն և ռազմական քաղաքականության հարցի քննարկումը հսկայական սկզբունքային նշանակություն ունեցավ: Կարմիր Բանակը ստեղծվեց կուսակցության VII և VIII համագումարների միջանկյալ ժամանակամիջոցում: VIII համագումարը պետք է հանրադրվարի բերեր և նշեր ռազմական շինարարության հետագա ուղիները:

Համագումարում Լենինը մատնանչեց, վոր Կարմիր Բանակի շինարարության գործում «... Մենք ընթանում ելինք փորձից դեպի փորձ... շոշափելով, փորձելով, թե տվյալ պարագայում ի՞նչ ճանապարհով կարելի յե լուծել խնդիրը...», վոր մենք պետք է կարողանայինք և կարողացանք «... ձնչված դասակարգից, վորին անբան անասուն ելին դարձրել, կառուցել մի բանակ, վորը համակված է խանդավա-

ռությամբ...»1) : Մատնանշելով կապիտալիստական շրջապատումը և Խորհրդային հանրապետության ու կապիտալիստական յերկրներին միջև ընդհարումներին անխուսափելիությունը, Լենինն ընդդժոււմ եր, վոր անհրաժեշտ և ուղղմական դործի աշխարհի կազմակերպություն ունենալ, վորը կարողանա լիովին ապահովել Խորհրդային պետություն պաշտպանություն իմպերիալիստական պետություններին ամեն տեսակ հարձակումներից : Իսկ այդ նշանակում եր, վոր պետք եր բանակի շինարարությունն ավարտել ուղղմական գիտությունն ու տեխնիկային տիրապետելու հիմունքով :

Բացի այդ խմբակից, «ղինվորական ուղղիցիայի» մեջ մանուկ էլին կուսակցությանը նվիրված ռազմական աշխատողներ ևս: Զինվորական պատ-
գամավորների մեծամասնությունը, նաև «ղինվորա-
կան ուղղիցիայի» մեջ մանուկները, խիստ դժգոհ
էին Տրոցկու ղեկավարությունից, այն պատճառով,
վոր նա թշնամական վերաբերմունք էր ցույց տալիս
բանակում յեղած բոլշևիկյան հին կազմերին, խո-
նարհվում էր նախկին ղեներալների թվին պատկանող
ղինմասնաղետների առաջ, վորոնց գլխի մասը հա-
կահեղափոխական էր: Մերկացնելով բանակային շի-
նարարության բնագավառում կուսակցության քաղա-
քականության տրոցկիստական խեղաթյուրումները,
«ղինվորական ուղղիցիայի» մասնակիցները սխե-
նույն ժամանակ սխալ հայացքներ էլին տրտահա-
յում Կարմիր Բանակի շինարարության ամենասուր
հարցերի շուրջը:

1) Ленин, Сочинения, т. XXIV, стр. 121, 122.

վորը «համակլած ե կարգապահության վողով, ունի լավ դրված քաղաքական բաժին, դիտե և կարող ե առաջին հրամանով վոտի կանգնել և գնալ թշնամու վրա»:

Այստեղից բղնում եր մեր խնդիրը— «... համախմբելով զինված դուռը պրոլետարների շուրջը, ավարտել իսկական կանոնավոր բանակի շինարարությունը, բանակ, վորը միակ ընդունակն և յերկրը պաշտպանելու... կամ կստեղծենք իսկական բանվորա-դուռը պրոլետարների, ախպետապես դուռը պրոլետարների, խտորեն կարգապահ բանակ և կպաշտպանենք հանրապետությունը, կամ կկորչենք» (Ստալին):

Համագումարը միահամուռ կերպով պաշտպանեց լենինին և Ստալինին ու մերժեց «զինվորական ու պողիցիային» առաջարկը, միևնույն ժամանակ համագումարը հարվածեց Տրոցկուն, պահանջելով բարելավել ռազմական ապարատի աշխատանքը և ուժեղացնել կուսակազմակերպությունների և քաղորդանքների դերը Կարմիր Բանակում:

Համագումարն իր վորոշումներում հաստատեց Կարմիր Բանակի, վորպես պրոլետարական պետություն կանոնավոր բանակի զասակարգային բնույթի անդրդվելիությունը: Համագումարի բանաձևում մեծ տեղ ե տրվում այն դերին, վոր խաղում են զինվորական կոմիսարները Կարմիր Բանակի կոմունիստական զաստիարակության և մարտական համախմբման դործում:

«Կոմիսարները, — ասված ե բանաձևում, — բանակում հանդիսանում են վոչ միայն խորհրդային իշխանության ուղղակի և անմիջական ներկայացու-

ցիչները, այլև ամենից առաջ մեր կուսակցության, նրա կարգապահության, նրա հաստատակամության և արևության վողին կրողներն այն պայքարում, վոր մղվում ե դրված նպատակն իրականացնելու համար: Կոմիսարները աշխատանքը կարող ե լիակատար արդյունքներ տալ միայն այն դեպքում, յեթե յուրաքանչյուր դորամասում այն հենվում ե կոմունիստ զինվորների բջիջի անմիջական ուժանդակության վրա: Կոմունիստական բջիջների թվական արագ աճը հանդիսանում ե կարևորագույն յերաշխիք այն բանի, վոր բանակն ավելի և ավելի կհամակվի կոմունիզմի իդեաներով և զիսցիպլինայով»:

Համագումարի վորոշումները, վորոնք արտահայտում եյին լենինյան-ստալինյան զիծը ռազմական հարցի նկատմամբ, նպաստեցին Կարմիր Բանակի հետագա ամրապնդման, վոր չափազանց կարևոր եր յերկրին սպառնացող վտանգի կապակցությամբ:

Այդ վտանգը նշմարվեց համագումարի աշխատանքի որերում: Անտանտան խորհրդային Ռուսաստանի դեմ կազմակերպեց ուժեղ, համակցված արշավանք, վորի ընթացքում գլխավոր հարվածը հասցնում եր Կոլչակը: Ուժանդակ հարվածներ հասցնելը հանձնարարվում եր Դենիկինին — հարավից, Լեհաստանին և Ֆոլդենիչին — արևմուտքից և անդլո-սպիտակ գվարդիական խառը ջոկատներին — հյուսիսից և Միջին Ասիայում:

Յերկրի ներսում հակահեղափոխական մի նոր ալիք անցավ, վոր կազմակերպել եյին կուլակային-սերական տարրերը, վորոնք սպիտակ-գվարդիականների և Անտանտայի հետ դործում եյին մի ընդհա-

նուր պլանով: Եսերները և մենչեիկները բանվորների
գործադուլների պրովոկացիաներ եյին սարքում, լըր-
տեմների ու ղեկերասնտների իրենց ցանցի միջոցով
ելեկտրոկայանների, կամուրջների պայթեցումներ և
յերկաթուղիների փչացում եյին պատրաստում:

1919 թվի գարնանը Լենինը քաղաքացիական պա-
տերազմի բոլոր ճակատներից գլխավորը համարեց
Արևելյան ճակատը: Կոլչակը, վոր ահապին քանա-
կությամբ զենք ու ռազմածիւրք եր ստացել Անգլիա-
յից, ԱՄՆ-ից և այլ յերկրներից, կրկին հարձակման
անցավ: Կենտրոնացնելով ավելի քան 140 հազար հի-
անալի զինված զորք, Կոլչակն արագությամբ առաջ եր
չարժւում գլխավոր ուղղությամբ, հաղթահարելով
մեր թուլացած և կռիվներում պակասած բանակների
համառ գիմադրությունը: Կարճ ժամանակամիջոցում
կոլչակյանները զավթեցին Ուֆան, Բուգուլման և
Բուգուրուլանը: Սպառնալով մեր քաղաքներին—
Սիմբիրսկին, Կազանին, Սամարային, Կոլչակը նը-
շան բռնեց Մոսկվայի վրա:

Լենինն այդ որերում բացառիկ յեռանդ ցուցաբե-
րեց Կոլչակին հակահարված տալու համար բոլոր
ուժերն ու միջոցները մորիլիզացիայի յենթարկելու
գործում: Ինչպես և առաջ, կրկնիկական մոմենտ-
ներին, Լենինը Պետրոգրադի բանվորներին կոչ արեց
ոգնության հասնել Արևելյան ճակատին:

«Մենք խնդրում ենք Պիտերի բանվորներին,—
գրում եր Լենինը ապրիլի 10-ին,— վոտֆի հանել
ամեն ինչ, մորիլիզացիայի յենթարկել բոլոր ուժերը՝

Արևելյան ռազմաճակատին ոգնելու... այնտեղ վճու-
րում և հեղափոխության բախտը»:

Ապրիլի յերկուսին Կոլչակցության Կենտկոմի ա-
նունից Լենինը հրապարակում և Արևելյան ճակատի
վերաբերյալ թիղիսները: Լենինը խոսում և խոր-
հըրդային յերկրի համար չափազանց ահեղ վտանգի
մասին: Ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը պետք և
գիտենա այդ վտանգը, վորովհետև Կոլչակի զեմ
հաղթանակ տանելու համար կպահանջվի ուժերի ա-
ռավելագույն լարում:

Լենինն աշխատում և, վոր Կարմիր Բանակի նո-
րակոչները զգան ամբողջ բանվոր դասակարգի հո-
դատարությունը: Բացի զորահավաքին ըստամենայնի
ոժանդակելուց, Լենինն արհմիություններից պահան-
ջում և զինել ճակատամերձ դոտու բոլոր բանվորնե-
րին, մանավանդ Վոլգայի շրջաններում, դյուղացիու-
թյանը ներդրավել Կարմիր Բանակի շարքերը, պարե-
նավորման ջոկատներ կազմակերպել: Կոլչակցական
կազմակերպությունների, արհմիությունների, կո-
ոպերացիայի առաջ Լենինը խնդիր և դնում զենքով,
ռազմածիւրքով, հազուստով և այլ դուլքով ոժան-
դակել բանակի մատակարարման:

Լենինը միաժամանակ կոչ եր անում անխա-
պաշար մղել մենչեիկների և եսերների դեմ, վո-
րոնք մեր թիկունքում իրենց հակահեղափոխական
գործողություններով ոգնում եյին Կոլչակին:

Պաշտպանության Խորհուրդը Լենինի նախադա-
հությամբ ապրիլի 14-ին առաջարկում և ԺՏԳՈ-ին

(Ժողովրդական Տնտեսություն Գերադույն Խորհրդին) ուժեղացնել Արևելյան ճակատի մատակարարումը մինչև իսկական կարիքի չափը: Մի քանի որից հետո Պաշտպանության Խորհուրդը լսում է ԲԳԿԲ մատակարարման Կենտրոնական Վարչության հաղորդությունը և առաջարկում նրան՝ ոժանդակ դեր կատարող բոլոր զորքերն անհապաղ վերադիմել ճապոնական հրացաններով, իսկ ուսումնական հրացաններն ուղարկել ռազմաճակատ: ստուգել պահեստներում յեղած ռազմական անհրաժեշտ դեյքը և կազմակերպել դրա առաքումն Արևելյան ռազմաճակատ:

Բոլոր ռազմաճակատներից մանրամասն տեղեկություններ ունենալով, Լենինը ղեկավար աշխատողներին մեծ տակտով սովորեցնում էր կարողանալ մանրամասն կատարել յեղած միջոցներով: Հիշեցնելով ուկրաինական աշխատողներին, վոր անհրաժեշտ է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել Դոնեցի զորքերին, վորոնք կովում են Դենիկինի դեմ, Լենինը խնդրում է մի շարաթվա ընթացքում Կադան ուղարկել առնվազն 2500 ձի: Մի քանի որից հետո Լենինը նորից դիմում է ուկրաինական աշխատողներին, խնդրելով անհապաղ ուղարկել 75-100 բեռնատար ավտոմոբիլ և շտապ կարգով մի քանի հրետանային մարտիկ կազմակերպել Արևելյան ռազմաճակատի համար:

Լենինի և Կենտկոմի գերեկախմբերի համաձայն կուսակցական և արհեստակցական կազմակերպությունները լայն աշխատանք ծավալեցին կոմունիստներին, կոմյերիտականներին և արհմիություններին անդամներին մորելիզացիայի յենթարկելու համար:

Արևելյան ռազմաճակատ ուղարկվեցին ավելի քան 10 հազար կոմունիստներ և 3 հազար կոմյերիտականներ. արհմիություններն ուղարկեցին 25 հազար հոգի: Բացի դրանից, մորելիզացիայի կարգով ռազմաճակատ ժամանեց մոտ 125 հազար հոգի:

Ռազմաճակատների բանակները, ստանալով մարդկային և զենքի համալրում, ավելի ուժեղացան և ապրիլի վերջին հարձակման անցան: Կոլչակին գլխավոր հարվածը հասցնում էր Արևելյան ռազմաճակատի Հարավային զորախումբը, վորը դաժնում էր հին բրլեիկ, տաղանդավոր զորավար ընկեր Ֆրունզեյի հրամանատարություն տակ: Այդ խմբի մարտական կոմիսարն էր ընկեր Կոլբեիզևը— Լենինի և Ստալինի լավագույն աշակերտներից և ղինակիցներից մեկը:

Կասպիայում ընկեր Կիրովի բռնած նյութերից գիտենալով, վոր Դենիկինը մտադրվում է Կոլչակի հետ միանալ Վոլգայի մերձակայքում (Սարատովի ռաջոնում), Լենինը գերեկախով տվեց քել Կոլչակին Վոլգայից վորքան կարելի յե հեռու և մինչև ձմեռ նվաճել Ուրալը: Ֆրունզեն, Հարավային զորախմբի հրամանատարը, հաջողությամբ կատարեց Լենինի այդ գերեկախով: Ճնշելով կոլչակյանների կատաղի գերմադրությունը, ջարդելով ու խորտակելով Կոլչակի գլխավոր ուժերը, Հարավային զորախումբը, վորի կազմի մեջ մտնում էր Ժողովրդական հերոս Չապաևի հրամանատարություն տակ գտնվող 25-րդ դիվիզիան, 1919 թվի ապրիլի վերջից մինչև մայիսի 17-ը գրավեց Բուզուլման, Բուզուլուլանն ու Բելեբեյը, իր համար ճանապարհ բաց անելով դեպի Ուֆա: Կոլչակյան զորքերը, ճակատից յենթարկվելով Կարմիր

Բանակի և թիկունքից—պարտիզանների հարվածնե-
րին, սկսեցին նահանջել դեպի արևելք:

Արևելյան ռազմաճակատում կուսակցութեան և
տնամար Լենինի ու Ստալինի լարված աշխատանքի
հետևանքով վճռական բեկում ստեղծվեց:

Բայց այդ ժամանակ Դենիկինն ու Յուդենիչն ու-
ժեղացրին հարձակումը Խորհրդային հանրապետու-
թյան վրա: Ըստ Անտանտայի պլանի, նրանք պետք է
դեպի իրենց քաղեյին Կարմիր Բանակի ուժերը և
թեթևացնեյին Կոլչակի դրուժյունը:

Լենինն այն մոմենտում ամելի վտանգավոր էր
համարում Յուդենիչին, վորը եստոնացի և Ֆինն
սպիտակների ու անդլիական նավատորմի ղի ռժանգա-
կությամբ հարձակվում էր դեպի Պետրոգրադ: Մա-
յիսի սկզբին Լենինը Պաշտպանության Խորհրդի մի-
ջոցով անցկացրեց խիստ կարևոր վորոշումներ Պետ-
րոգրադի պաշտպանության մասին: Պետրոգրադում
և նրան կից մի քանի նահանգներում հայտարարվեց
պաշարողական դրություն, այդ նահանգներում մո-
բիլիզացիայի յենթարկվածները թողնվեցին Պետրո-
գրադի ճակատում, ստեղծվեցին արտակարգ յեռյակ-
ներ ներքին պաշտպանությունը ղեկավարելու համար
և այլն: Սակայն Յուդենիչը, տրոցիկստական դու-
ժակալների ղավաճանության հետևանքով, չարունա-
կում էր առաջխաղացումը դեպի Պետրոգրադ, պար-
տություն պատճառելով 7-րդ բանակի վորքրաթիվ դո-
րամասերին: Յուդենիչի լկաիությունն այնտեղ հա-
սով, վոր նա մայիսի 16-ին Պետրոգրադին ռադիո-
յով առաջարկեց անձնատուր լինել:

Կուսակցությունը Պետրոգրադի, Պսկովի, Նով-

գորոգի և այլ կուսկաղմակերպություններին կոչ ա-
րեց դործադրել բոլոր ջանքերը՝ Պետրոգրադը պաշտ-
պանելու համար: Պիտերի ռազմաճակատը, — ասված
էր կոչում, — դառնում է հանրապետության ամենա-
կարևոր ռազմաճակատներից մեկը:

Կենտկումը Լենինի ամենամոտ ղինակցին — ընկեր
Ստալինին ուղարկեց նաև այս ռազմաճակատը: Փա-
մանելով Պետրոգրադ, ընկեր Ստալինը տեղում ծա-
նոթացավ գրության հետ և իսկույն հաղորդեց Լենի-
նին այն ռազմական միջոցների մասին, վոր անհրա-
ժեշտ էր ձեռնարկել Յուդենիչին ջախջախելու համար:
Լենինի կարգադրությամբ Պետրոգրադի ճակատն ու-
ղարկվեցին 8 բրիգադ, կուրսանտների ջոկատները, և
ուժեղացվեց ռազմամթերքների հայթայթումը:

Ընկեր Ստալինին ուղղված առաջին հեռագրերից
մեկում Լենինն արտահայտում էր իր կարծիքը Յու-
դենիչի հաջողության պատճառների մասին:

«Պետրոգրադի վրա սպիտակ ղվարդիական հար-
ձակման ամբողջ իրադրությունը, — գրում էր Լենի-
նը, — ստիպում է յենթադրել, վոր մեր թիկունքում,
դուցե և հենց ռազմաճակատում, կա կաղմակերպված
ղավաճանություն: Միայն դրանով կարելի յե բացա-
սրել հարձակումը համեմատաբար աննշան ուժե-
րով, շեշտակի առաջարժումը, ինչպես նաև կա-
մուրջների համախակի պայթյունները դեպի Պետրո-
գրադ ղնացող մադիստրալներում: Յերևում է, վոր
թշնոմին միանդամայն վստահ է, թե մեղանում դի-
մադրության համար չկա վորևե չափով կաղմակերպ-
ված ռազմական ուժ և բացի գրանից, հույս է դր-
նում թիկունքի ողնության վրա (հրետանային պա-

հետի հրդեհը Նովո-Սոկոլնիկիում, կամուրջները պայթյունները, այսօրվա լուրերը Որեդեժի բունտի մասին)։ Խնդրում եմ ուժեղ ուշադրություն դարձնել այդ հանգամանքների վրա, չտապ միջոցներ ձեռք առնել դավադրությունները հայտաբերելու համար»։

Իրականությունը լիովին հաստատեց Լենինի յենթադրությունները։ Ընկեր Ստալինը բանվորների, կարմիր բանակայինների և Արտակարգ հանձնաժողովի ողնությամբ հայտաբերեց դավադիրների, լրտեսների և դիվերսանտների մի խոշոր շախմատ, վորոնք բունտ էյին դրել Պետրոգրադում, Կրոնշտադտի ծովային բազայում մի քանի ամբողջություններում և 7-րդ բանակի շտաբում։ Լրտեսությունը, դիվերսիաներով, դավաճանաբար սպիտակ գվարդիականների կողմնանցներով՝ նրանք հեշտացնում էյին Յուդենիչի հարձակումը։ Դավադիրներին մեծ ողնություն էյին ցույց տալիս ոտարերկրյա դեսպանությունները, վորոնք դավադիրներին և լրտեսներին համար ծառայում էյին իբրեւ զենքի պահեստներ և կապի կետեր։

Ընկեր Ստալինը կազմակերպեց դավադիրների անխնա ջախջախում, լիկվիդացիայի յենթարկեց նրանց խռովությունը «Կրասնայա դորկա» և «Սերայո լոչադ» կոչված ամբողջություններում ու իրեն հատուկ վճռականությամբ ու անխոնջությամբ կարողացավ արագ բեկում ստեղծել ռադիմաճակատում։ Ընկեր Ստալինը չըջագայում եր կռվի տեղամասերում և մարտական կրակի տակ անձնական որինակով վորոնք եր մարտիկներին՝ հերոսաբար պայքարելու թշնամիներին դեմ։ Հունիսի 22-ին ընկեր Ստալինը Լենինին հաղորդեց նախորդ որն սկսված հարձակում

մասին, իսկ հունիսի 28-ին հեռագրեց ռադիմաճակատում ձեռք բերված նոր հաջողությունների և վերջված ավարի մասին։

Այդ կապակցությամբ Լենինը Ստալինին հետեւյալ հեռագիրն ուղարկեց․

«Յեթե Պիտերի ճակատում դրությունը բարենպաստ է, պետք է ամեն ինչ լարել արագ և վճռական հարվածի համար, վորովհետեւ դորքերը ծայրահեղորեն հարկավոր են ուրիշ տեղերում»։

Ծուռով Յուդենիչը հետ չարավեց դեպի Նստոնիայի սահմանները։ Յուդենիչի դեմ տարված հալածանքով, վոր ձեռք եր բերվել Լենինի ու Ստալինի անմիջական ղեկավարությամբ, վորոնք վորեջնեցին Պիտերի բանվորներին, կարմիր նավատորմայիններին և 7-րդ բանակի մարտիկներին, — հնարավորությունովեց ավելի արագ ջախջախել Կոլչակին և անցնել Դենիկինի կործանման։

Կոլչակի և Դենիկինի մասին Լենինը վոր մի բույն չեւ մոռանում, նույնիսկ Պետրոգրադի համար ամենադժվար որերին Լենինն անդուկ կերպով զբաղվում եր Կոլչակի դեմ ուղղված պայքարով, մինչեւ Կոլչակի լիակատար ջախջախումը։

Ի պատասխան Արեւելյան ճակատի մի քանի վայելակավարների տրտուկներին, — ղեկավարների, վորոնք փորձում էյին ուժերի պակասությունից դանդաղությունը, Լենինը կոնկրետ դասեր եր տալիս, թե ինչպեւ պետք է բուլչեիկորեն աշխատել։ «Ձեզ հարկավոր է անցնել ավելի հեղափոխական, ռադիկալ աշխատանքի, խզելով սովորականը։ Ծախսամերձ

րալն ազատեց սպիտակագլուի հանդերձ ու սպիտակներին քչեց Սիբիրից:

Հերոսական մարտիկները ռազմաճակատից Լենինին հետևյալ նամակն ուղարկեցին նրա հրամանը կատարելու մասին.

«Թանկագին ընկեր և մեր փորձված, հավատարիմ առաջնորդ,

Դու հրամայեցիր մինչև ձմեռ դրավել Ուրալը, — մենք կատարեցինք քո մարտական հրամանը: Ուրալը մերն է... Առաջին անգամը չե, վոր մեզ վիճակվում է քո հրամանով կռվի բռնվել անհավասար թշնամու հետ և մենք միշտ հաղթանակել ենք, լինելով ուժեղ մեր պայքարի իրավացիության, հեղափոխության հաղթանակի հավատով...

Ուրալի նվաճումով մենք չենք ավարտի մեր դործը: Մենք, թանկադին ընկեր Լենին, կգնանք դեպի Սիբիր...:

Մե'ր առաջնորդ, մենք թշնամուն հաղթեցինք մեր Արևելյան ճակատում, բայց Հանրապետությունը հարավում դեռ թշնամի ունի: Այնտեղ նույնպես պայքարում են մեր յեղբայրները: Հաղորդիր նրանց մեր կոմունիստական մարտական վողջույնը, մատնացույց արա, թե մենք ինչպիսի փչոտ ճանապարհ ենք անցել և ինչպես ենք հաղթանակել, ինչ ջանքերով ենք ջարդել թշնամուն: Առաջ նրանց, վոր նրանք մենակ չեն, վոր նրանց կաջակցենք բոլոր ուժերով... Վորդու արևելքում ներշնչիր նրանց, ամբախողիք նրանց հաղթանակի կամքն ու ցանկությունը:

Մնանք մարտական պոստերում դեպի քեզ կո-

կոմունիստական վողջույնով՝ Արևելյան ճակատի Հարավային զորամասի կարմիր բանակայինները¹⁾:

Կոլչակի դեմ Կարմիր Բանակի տարած հաղթանակը հսկայական նշանակություն ունեցավ: Բանվորներին և դյուղացիներին այդ հաղթանակի առթիվ ուղղած նամակում Լենինը խոսում էր այն դասերի մասին, վոր պետք է առնել Ուրալի և Սիբիրի ծանր փորձից, — կոլչակովչիկայի լծի տակ նրանց ապրած փորձից: Առաջին դասը, վոր մատնանշում էր Լենինը, այդ հզոր Կարմիր Բանակ ստեղծելու անհրաժեշտությունն է:

«Ուժեղ Կարմիր Բանակով մենք անպարտելի յենք, — ասում էր Լենինը: Առանց ուժեղ բանակի մենք Կոլչակի, Դենիկինի, Յուդենիչի անխուսափելի դոհն ենք»²⁾:

Լենինը կոչ էր անում ե'լ ավելի լարել ուժերը, Կոլչակին վերջնականապես ջախջախելու համար: 1919 թվի վերջում կոլչակովչիկայի վերջնականապես ջախջախվեց, իսկ ինքը, Կոլչակը բռնվեց և զնդակահարվեց:

Կոլչակի ջախջախումն Արևելյան ճակատում և Յուդենիչի ջախջախումը Պետրոգրադի մոտ նշանակում էր, վոր լիկվիդացիայի յե յենթարկվում Անտանտայի առաջին արշավանքը, վորը սկսվել էր 1919 թվի դարնանը: Այդ հաղթանակը ձեռք բերվեց ամբողջ յերկրի, ամբողջ կուսակցության լարված

1) Նամակի ֆոտո-պատճենից, տես «Партийно-политическая работа» ժուռնալը, 1938 թ. № 3, էջ 61.

2) Ленин, Сочинения, т. XXIV, стр. 432.

Ջանքերի գնով: Մեծ Լենինի և նրա ամենամոտ զինակից Ստալինի անսասան և անդադրում ղեկավարող թյունն ապահովեց այդ հաղթանակը:

խոռովություն ծագեց Վեչենոկայա ստանիցայի ուս-
յոնում, Լենինը կարգադրեց ամենաարագ կերպով
ճնշել խոռովությունը, վորպեսզի Դենիկինին հնարա-
վորություն չտալ միանալու խռովարաների հետ :
Լենինը դայրանում էր, վոր Տրոցկին անդործունեու-
թյուն է ցուցաբերում, վոր մի միջոց ձեռք չի առնում
խռովությունը ճնշելու համար և հենց դրանով ջուր
է լցնում Դենիկինի ջրաղացին :

եյին Լենինի կատեգորիկ պահանջների կատարումը: Հետեւանքն այն յեղով, վոր հունիսի սկզբին Մախնոն Դենիկինի առաջ բացեց ռազմաճակատը: Դենիկինը չհապաղեց դրանից ուղտվելու և գրավեց Սինդ-նիկովոն, Խարկովը, Յեկատերինոսլավը, իսկ իր աջ թևում—Յարիցինը: Դենիկինը, ինչպես և Կոլչակը, իր զավթած տերիտորիայում վերականգնեց կալվածատիրական—կապիտալիստական խորհուրդները, կախելով ու զնդակահարելով խորհրդային իշխանությանը համակրող բանվորներին ու գյուղացիներին:

Խորհրդային Հանրապետության գլխին բարձրացավ մի նոր, ահեղ վտանգ,— դենիկինչէինան: Հարավային ռազմաճակատը հիմա դառնում և գլխավոր ռազմաճակատ: Հուլիսի 9-ին Լենինը կուսակցության Կենտկոմի անունից մի նամակով դիմում և կուսկազմակերպություններին «բոլորը դեպի կռիվ Դենիկինի դեմ», վորի մեջ բնորոշում և ստեղծված դրու-թյունը վորպես սոցիալիստական հեղափոխության ամենաճգնաժամային մոմենտ:

Լենինը մասնանշում և, վոր հիմա ոտաբերկյա իմպերիալիստներն իրենց հույսը դրել են Դենիկինի վրա և այս պատճառով նրան հսկայական սղնություն են ցույց տալիս մարդկանցով, ղենքով, ռազմամը-թերքով, հանդերձանքով, տանկերով, ինքնաթիռ-ներով, ինչպես առաջ ոգնում եյին Կոլչակին: Դենիկինին հաղթելու համար,— ասում եր Լենինը,— անհրաժեշտ և բոլոր ուժերի նոր, արտակարգ լարում, անհրաժեշտ և բոլոր հիմնարկությունների աշխա-տանքը վերակառուցել պատերազմի անմիջական խըն-

դիրներին համապատասխան, Դենիկինի արշավանքն արագորեն հետ մղելու համար:

Լենինը կոնկրետ և սպառիչ ցուցումներ և տալիս թիկունքում և ճակատամերձ դոտում կատարվող աշխատանքի մասին: Կարմիր Բանակի աշխատողներին առաջ Լենինը մի շարք պատասխանատու խնդիրներ և դնում դրաստությունը և կարգապահությունը բարձրացնելու, կուսակցական—քաղաքական աշխա-տանքը բարելավելու, ռազմական մասնազետների վրա կոմիսարների հսկողությունն ուժեղացնելու դո-ժում:

«... այնտեղ, ուր ամենից խիստ և կիրառված կուսակցական քաղաքականությունը ռազմական մաս-նազետների նկատմամբ և պարտիզանչէինան արմա-տախիլ անելու նկատմամբ,— սովորեցնում եր Լենի-նը,— այնտեղ, ուր ամենից կայուն և կարգապահու-թյունը, ուր առավելագույն հողատարությամբ և կատարվում քաղաշխատանքը զորքերի մեջ և կոմի-տարների աշխատանքը,— այնտեղ ընդհանուր առ-մամբ ռազմական մասնազետների մեջ ամենից քիչ ցանկացողներ են լինում զավաճանելու, այնտեղ այդպիսի ցանկացողների համար ամենից քիչ հնա-րավորություն կա իրականացնելու իրենց դիտավո-րությունները, այնտեղ չկա թափթիվածություն բա-նակում, այնտեղ ավելի լավ և նրա կառուցվածքը և նրա վոդին, այնտեղ ավելի շատ են հաղթանակ-ները...»¹⁾:

Լենինի նամակը մարտական դիրեկտիվ եր ամ-բողջ յերկրի համար: Կուսակցությունը, խորհրդա-

յին ժողովուրդը հաղարավոր կոմունիստներ, բան-
վորներ, կոմյերիտականներ ուղարկեցին ռազմաճա-
կատ, Դենիկինի դեմ: Լենինի հրամանով Արևելյան
ռազմաճակատից Հարավային ռազմաճակատ փոխա-
դրվեցին ազատված զորամասերը: Բանվորներն ավի-
լացրին հրացանների, զնդաղիւրների, ռազմամթերքի
արտադրությունը, նրանք զրահադնացներ էյին նո-
րոգում և կառուցում: Յերկիրը ռազմաճակատին տա-
լիս էր այն ամենն, ինչ վոր ուներ:

Բայց, չնայելով յերկրի ոգնության, Հարավա-
յին ճակատի բանակները նահանջում էյին սպառնալի
և սպիտակ-կաղակական ընտիր դիվիզիաների ճնշման
տակ: Դենիկինը շարունակում էր իր հաջող հարձա-
կումը: Հետ մղելով Կարմիր Բանակի զորամասերի
թույլ առաջակալը, Մամոնտովի սպիտակ-կաղակա-
կան հեծյալ կորպուսն անցավ Հարավային ճակատի
թիկունքը:

Դենիկինի հաջողություններին չատ բաներով նը-
պաստեց Տրոցկու և նրա նշանակած մարզկապիտան հան-
ցադորժ աշխատանքը: Նրանք Հարավային ճակատի
բանակները դրեթե քայքայման հասցրին: Սեպտեմ-
բերի 16-ին Լենինը բարկությունմբ և ցասումով լի
հետևյալ նամակն ուղարկեց Հանրապետության
Ռադրա-հեղափոխական Սորհրդի անդամ ընկեր Գու-
սևի անունով.

«Ընկ. Գուսև, խորամուխ լինելով Սիլյանսկու նա-
մակին (զորժերի գրություն մասին—15. IX) և տմ-
փոփազրերի հանրադրումարներին, յես համոզվում
եմ, վոր մեր ՀՌՀՍ վատ է աշխատում:

Հանդատացնել և հանդատացնել, այդ—վատ տակ-
տիկա յե: Դուրս է դալիս «հանդատացման խաղ»:

Իսկ իրականում մեզ մոտ անշարժություն է—
համարյա կազմալուծում... Ուղղակի խայտառակու-
թյուն: Իսկ մեզ սկսել են խփել: Մենք դրա համար
պատասխանատու կդարձնենք ՀՌՀՍ, յեթե յեռան-
դուն միջոցներ չձեռնարկվեն: Հաղթանակը ձեռքից
բաց թողնելը—խայտառակություն է:

Մամոնտովի նկատմամբ անշարժություն է: Ըստ
յերևույթին ուշացումներ ուշացումների հետևից:
Ուշացան այն զորքերը, վորոնք հյուսիսից դնում է-
յին դեպի Վորոնեժ: Ուշացրին ավտո-գնդացիք-
խաղրումը դեպի հարավ: Ուշացրին ավտո-գնդացիք-
ները: Ուշացրին կապը... Սելիվաչևի հետ կապ չը-
հաստատեցին, նրա վրա հսկողություն չսահմանե-
ցին, հակառակ Կենտկոմի վաղուցվա և ուղղակի պա-
հանջին... Յեթե Սելիվաչևը փախչի կամ նրա դե-
վիզիաների հրամանատարները դավաճանեն, մեղավոր
կլինի ՀՌՀՍ, վորովհետև նա քնում էր ու հանդը-
տացնում, իսկ վորժ չեյին անում: Պետք է հարավ
ուղարկել լավագույն, ամենայնեռանդուն կոմիսարնե-
րին և վոչ թե քնկոտ մորեկներին:

Չորքեր կազմելը նույնպես ուշացնում ենք:
Սնց ենք կացնում աշունը, իսկ Դենիկինը կյեռապատ-
կի ուժերը, կստանա նաև տանկեր և այլն և այլն:
Այգուկս չի կարելի: Պետք է աշխատանքի քնած տեմ-
պը վերափոխել կենդանի տեմպով...

Լենին

Ըստ յերևույթին, մեր ՀՌՀՍ «հրամայում է»,
չհետաքրքրվելով, կամ չցանկանալով հետևել կա-
ռաքմանը: Յեթե այդ մեր ընդհանուր մեղքն է, ա-

պառազմական դործում այդ ուղղակի կործանում է»¹⁾):

Տրոցկու այդպիսի դավաճանական աշխատանքի հետևանքով Դենիկինը սեպտեմբերի 21-ին դրավեց Կուրսկը, հոկտեմբերի 6-ին — Վորոնեժը հոկտեմբերի 13-ին — Ուրյուլը, սպառնալով Տուլային և Խորհրդային Հանրապետության սրտին — Մոսկվային: Միևնույն ժամանակ Յուդենիչը նոր արշավանք էր դործում Պետրոգրադի վրա: 1919 թվի աշնանը 'Գե-նիկինի և Յուդենիչի միաժամանակ հարձակվելն՝ Անտանտայի յերկրորդ համակցված արշավանքն էր Ուրհրդային յերկրի դեմ:

Այդ ահեղ ժամին կուսակցության Կենտկոմը Լենինի առաջարկով Հարավային ճակատ ուղարկեց ընկեր Ստալինին: Ընկեր Ստալինի պահանջով Տրոցկին հեռացվեց Հարավային ճակատի դործերին մասնակցություն ունենալուց, իսկ նրա նշանակած մարդիկ հեռացվեցին աշխատանքից: Նրանց փոխարեն ազգաճակատ ուղարկվեցին ականավոր բուլչեիկ-լենինյանները, — Վորոշիլովը, Որջոնիկիձեն, Կադանովիչը, Կիրովը և ուրիշները, վորոնք ընդունակ էին կազմակերպելու հաղթանակը:

Ընկեր Ստալինը նրանց ոգնությունը բուլչեիկյան կարգ ու կանոն ստեղծեց ռազմաճակատում:

Ռազմաճակատում յեղած քառուի և կազմալուծման ու այնտեղ ընկեր Ստալինի կողմից կարգ ու կանոն հաստատվելու մասին ընկեր Որջոնիկիձեն Լենինին զրեց հոկտեմբերի 15-ի իր նամակում:

Հայտնելով 14-րդ բանակը ժամանելու մասին, ընկեր Որջոնիկիձեն հաղորդում է Լենինին առաջին անգամ իր անուրախ տպավորությունները... «Ինչ-վոր աներևակայելի բան, ինչ-վոր բան, վոր սահմանադժվում է դավաճանություն հետ... Շտաբներում վոչ մի կարգ ու կանոն, ռազմաճակատի շտաբ — այդ բալազան է: Ստալինը ձեռնամուխ է լինում կարգ ու կանոն ստեղծելուն: Զորամասերում տրամադրուկներ են ստեղծել, թե խորհրդային իշխանության դործը տանուլ է տրված, միևնույն է, վոչինչ չէ կարելի անել: 14-րդ բանակում մի ինչ-վոր սրիկա Շուբա, վորն իրեն անարխիստ է անվանում, հարձակվում է մեր շտաբների վրա, ձերբակալում նրանց, դրավում դումակները... 13-րդ բանակում զործերն ալելի լավ չեն: Առհասարակ այն, ինչ վոր աշատեղ լում և տեսնում ես, — ինչ-վոր անեկդոտա-յին է: Հաղա ո՞ւր են Տրոցկու այդ կարգ ու կանո-նը, դիսցիպլինան և կանոնավոր բանակը: Ինչպե՞ս նա թույլ տվեց դործի այդպիսի քայքայում: Այդ ուղղակի անհասկանալի յե»:

Ընկեր Ստալինը զիմեց Լենինին, առաջարկելով վերացնել հին տրոցկիստական պլանը վորպես Հանրապետության համար կործանարար պլան, և առաջադրեց Դենիկինի ջախջախման իր պլանը: Տրոցկիստական վխասարարական պլանի փոխարեն, վորոք հարձակումը կատարվելու յեր ապստամբած սպիտակ կազակության ռայոնի վրայով, ընկեր Ստալինն առաջարկեց գլխավոր հարվածը Դենիկինին հասցնել Խարկովի, Դոնբասի վրայով դեպի Ռոստով, ուր Կարմիր Բանակի համար ապահովված էր Դոնի պրո-

1) „Ленинский сборник“, XXIV, стр. 15.

շեաքները և աշխատավոր մասսաները աջակցութիւնը:

Լենինն արեց այն ամենն, ինչ վոր անհրաժեշտ էր օտարինյան պլանը կուսակցութեան կենտրոնական Կոմիտեյի կողմից ամենաարագ կերպով հաստատուելու համար և ինքը դաշտային շտաբին կարգադրութիւնն ուղարկեց ընկեր Ստալինի պլանն իրականացնելու մասին:

Հաստատելով ստալինյան պլանը, Լենինն ու Կենտկոմը ձեռք առան բոլոր միջոցներն այդ պլանի հաջող իրացման համար: Հոկտեմբերի 2-ից մինչև 15-ը կատարվեցին կուսակցական և կոմյերիտական մօբիլիզացիաները: Ռազմաճակատ ուղարկվեց 20 հազար կոմունիստ և 10 հազար կոմյերիտական: Արհմիութեաններն ուղարկեցին 36 հազար հոգի: Բացի դրանից, կուսակցութիւնը բանակ ուղարկեց ավելի քան 2 հազար պատասխանատու աշխատողներ:

Պաշտպանութեան Խորհրդի կարգադրութեամբ Արևելյան ճակատից ու յերկրի խորքից Հարավային ճակատ ուղարկվեցին խոշոր զորամասեր: Այնտեղ էր կենտրոնանում Բուլղոննու հեծյալ կորպուսը: Վուդաշի նավատորմիկը համարվեց գետային նոր նաւակերով:

Բալթյան ծովայինները, վերոնք տասնյակ հազարավոր մարդիկ ելին ուղարկել ռազմաճակատները, մի նոր, հազարանոց ջոկատ կազմակերպեցին Հարավային ռազմաճակատի համար: Ճանապարհելով ջրաուղով, բալթիկցիները հայտարարեցին.

«Հարավային ռազմաճակատին մենք տալիս ենք Բալթյան նավատորմիկի մեր մնացած հազարը, և

Թող չմոռանան սպիտակգլարդիականները, վոր բալթյան հազարյակը դիտե կովել և մարտում ճանաչում է միայն յերկու յեւք, — հաղթել կամ մեռնել: Դեպի առաջ, յեղբայր նավատորմներ, աշխատավոր Ժողովրդի վերջին թշնամու դեմ: Մահ Դենիկինն»:

Լենինը Պաշտպանութեան Խորհրդի միջոցով միջոցներ ձեռնարկեց ամեն տեսակ պեռքակառքի ռազմական դուրս գտնելու և այն անհապաղ ռազմաճակատ ուղարկելու համար: Ջանադան հիմնադրութեաններին ուղղված բաղմամբով դրութեաններով, հեռադրելով Լենինը հաջողեցնում էր ինքնաթիռների, վառելանյութի, տաք հագուստի, դեղորայքի, ուղարկումը դեպի ռազմաճակատ: Լենինն իր օրոն ուղարկումը դեպի ռազմաճակատ: Լենինն իր օրոն մօտիկ էր ընդունում ընկեր Ստալինի բոլոր պահանջները: Ահա նրա դրութեաններից մեկն ընկ. Սիլյանսկուն:

«Հարավային ռազմաճակատի համար բացարձակապես անհրաժեշտ են հեծելազորային ռազմա-կայաններ, ինչպես նաև դաշտային շարժական, թեթեւի մարտի ռազմա-կայաններ, վերոնք մեծ քանակութեամբ կան զինվորական ինժեներական գլխավոր ժառանգութեան պահեստներում: Անհապաղ կարգադրութեան պահեստներում: Անհապաղ կարգադրութեան արեք, վոր շտապ կերպով Հարավային ռազմաճակատին տրվեն 50-ական հատ թե մեկ և թե միուս տիպից: Այդ է պահանջում Ստալինը, վորը խիստ դանդաղում է կապի պակասութեան վրա:

Գրեցեք ինձ, թե Դուք ինչ եք արել, ի դեպ Պիիվ (Պետական Ռազմա-Ինժեներական Վարչութեան) ինձ համար պատվիրեցեք նրանց մօտ յե-

դաժ ռադիոկայանների ընդհանուր թվի և դրանք
գործերի վրա բաշխելու համառոտ ամփոփագիրը»¹⁾։

Դենիկինի ջախջախման իր սլանն իրականացնելու
համար ընկեր Ստալինը ճակատում գործերի վերա-
խմբավորում կատարեց. աջ թևում ստեղծվում է
հարվածային գորախումբ ընկեր Որջոնիկիձեյի ղեկա-
վարութեամբ, իսկ ձախ թևում — Բուդյոննու հեծյալ
կորպուսը, վորը հետո վերածվեց Հեծյալ բանակի,
և գտնվում էր ընկերների Վորոշիլովի, Բուդյոննու և
Շյառենկոյի հրամանատարութեան տակ։ Հարավա-
յին ճակատի բանակները ստացան կոմունիստական
համալրում և բարվոք ռադմական մատակարարում։

Լենինի և Ստալինի իմաստուն ղեկավարութեամբ
վազեցնելով, Հարավային ճակատի գործերը հարձակ-
ման անցան և Որյոյի ու Վորոնեժի մոտ տեղի ու-
նեցած հերոսամարտերում ջարդեցին Դենիկինի սպա-
յակաճ ու սպիտակ-կաղակական լավագույն զորա-
մասերը։ Հոկտեմբերի 20-ին ընկեր Որջոնիկիձեյի
հարվածային գորախումբը գրավեց Որյոյը, իսկ
հոկտեմբերի 24-ին Բուդյոննու հեծյալ կորպուսը և
ընկեր Կադանովիչի ղեկավարած բանվորական ջո-
կատները մտան Վորոնեժ։ Ռադմականտի առաջին
հաջողութուններն է՛լ ավելի մեծ արիութուն և հաղ-
թանակի հավատ ներշնչեցին։

Լենինն անդադար հետևում էր մարտական բոլոր
գործողութուններին։ Նա ուղիղ հեռագրաթելով ան-
ընդհատ կապ էր պահում ընկեր Ստալինի հետ, ճա-
կատի բոլոր տեղամասերից նամակներ, ղեկուցա-

գրեր, հեռագրեր էր ստանում։ Յուրաքանչյուր դե-
կավար աշխատող ղիտեր, վոր Լենինը հետաքրքրվում
է Կարմիր Բանակի մարտական գործունեյութեան բո-
լոր հարցերով։ Աշխատում էին Լենինին մանրամասն
տեղեկութուններ դրել։

Կռիվների յեռուն ժամանակ, ազատ վայրկյաննե-
րին ընկեր Որջոնիկիձեյն դրում էր Լենինին.

«Թանկազին Վլադիմիր Իլյիչ, ուղտվում եմ ա-
ռիթից ձեզ մի քանի տեղեկութուններ հաղորդելու.
Հարավային ճակատում, մասնավորապես, մեր բա-
նակի (14) ռայոնում տիրող գրութեան մասին։ 31/Մ
առավոտյան ժամը 6-ին Կրոմի-Ֆատեժ խճուղու առ-
յոնում մեզ հաջողվեց ձեղճել հակառակորդի ճակա-
տը... Տվյալ մոմենտում մենք հետևադրային և հե-
ծելագորային զորամասերով հակառակորդի թիկուն-
քում ենք և հույս ունենք վոչնչացնել նրա սլիններէ
գլխի քանակութուն... Բուդյոննու փայլուն հաղ-
թանակը, Վորոնեժի առումը և Որյոյի խմբի անխա-
ռախելի ջախջախումը մեզ համար ճանապարհ են
բաց անում դեպի հարավ... Հակառակորդի լավա-
գույն ղիվիղիաները, — Կոռնիլովյան և Դրոզդովյան
ղիվիղիաները խուճապով նահանջում են։ Յեթե այս-
պես շարունակվի, չուտով հեռաղիր կուղարկեմ
Կուրսկից... Առհասարակ ամբողջ Հարավային ճա-
կատում մենք գտնվում ենք մեծ դեպքերի նախորդա-
կին։ Կարծում եմ, վոր Դենիկինին կջարդենք, հե-
մանայն դեպս, նա այլևս չպետք է մտածի Մոսկովի
մասին։ Միայն թե, Վլադիմիր Իլյիչ, ի սեր մեզ
ինչի, չեփորեցեք մամուլում, մի՛ թողնեք, վոր թե-
կունքը քուն մտնի։ Թիկունքի ամենաաննշան ուղտ-

1) Ленинский «сборник», т. XXIV, стр. 18.

պրոթյունն ուրախացնում և կարմիր բանակայինն-
քին ինչպես փոքրիկ յերեկաներին: Մտածում եմ
այլևս չձանձրացնել ձեզ: Ստալինը հավանորեն ամեն
ինչ արդեն հաղորդել և ձեզ: Նրան, վորպես անմի-
ջական պետի, այսօր պաշտոնական գեկուցադիր ու-
ղարկեցինք: Յես հիմա ամեն ինչ վերադասության
կարգով եմ անում, թանկագին Իլյիչ: Ստալինի հետ
չառ լավ ենք ապրում...

Թույլ ավելք ամուր սեղմել ձեր ձեռքերը և համ-
բուրել ձեզ:

Ձեր Սերգո»:

Առաջին հաղթանակներով թեւավորված, Կարմիր
Բանակն եւ ավելի մեծ եներդիայով սեղմեց դենի-
կինյան բանակներին, հետ չարտեց նրանց և քչեց
Խորհրդային Ռուսաստանից և Ուկրաինայից, վերց-
նելով հազարավոր դերիներ և մեծ ավար: Դեկտեմ-
բերի սկզբին ընկեր Ստալինն այցելեց 1-ին Հեծյալ
բանակը և դիտելով նրա խիզախ հարձակումները,
հիանում էր այն հերոսությամբ, վոր Հեծյալ բանա-
կի մարտիկները ցուցաբերում էին սպիտակ կազակ-
ների դեմ մղվող մարտերում: Ընկեր Ստալինն այն-
անդ կարգադրություն արեց 1-ին Հեծյալ բանակի
հետագա դործողությունների մասին. ձեռքել դենի-
կինյան ճակատը, վորպեսզի սպայական «կռավորա-
կան բանակին» և Դոնի սպիտակ-կազակական բանա-
կին զրկել միասին դործելու հնարավորությունից,
և նրանց ջարդել սուանձին-առանձին: Այս գերեկտիվը
Դենիկինի ջախջախման ստալինյան պլանի զարդա-
ցումն ու կոնկրետացումն էր, պլան, վոր հաստա-
տել էր Լենինը:

Լենինը մանրամասն ինֆորմացիա ստացավ ըն-
կեր Ստալինի 1-ին Հեծյալ բանակի գնացու մասին:
Նրա աչքից չմխիկեց նույնիսկ այն մանրամասնու-
թյունը, վոր Ստալինը ստիպված էր դնալ հասարակ
սահնակով, վորպեսզի հետ չմնար կարմիր հեծյա-
ղորի շեշտակի արշավից: Այս պատճառով Լենինը
դեկտեմբերի 15-ին հրամայեց Պետրոգրադի կազմա-
կերպություններին շտապ պատրաստել Կեդրեա սի-
տեմի յերկու թեթև և յերկու ծանր ավտո-սահնակ
Հարավային ռազմաճակատի համար:

Կարմիր Բանակի ճնշման տակ, յենթարկվելով
Ուկրաինայի բանվորների և դյուզացիների ապստամբ
ջոկատներին հարվածներին, դենիկինյան բանակներն
առանց կանգ առնելու նահանջում էին դեպի Ադա-
վյան և Սև ծովերը:

Ամբողջ Ժողովրդի հետ միասին Լենինն ուրախա-
նում էր Կարմիր Բանակի յուրաքանչյուր հաջողու-
թյան, յուրաքանչյուր հաղթանակի համար, բայց նա
չէր հանդատանում ձեռք բերված արդյունքներով և
չէր թողնում, վոր մյուսները հանդատանուն հաղթա-
նակի դափնիների վրա, կոչ անելով, պահանջելով
Դենիկինի դեմ տարված հաղթանակն ավարտել նրա
լիակատար վոչնչացումով:

1920 թվականի սկիզբը նշանավոր դարձավ Կար-
միր Բանակի նոր հաղթանակներով: Հունվարի 3-ին
10-րդ բանակի դորամասերը 11-րդ բանակի դորքերի
հետ միասին սպիտակներից ազատեցին Յարիցինը,
իսկ հունվարի 8-ին 1-ին Հեծյալ բանակի քաջաբե-
ղնորը դրավեցին Ռոստովը: Դենիկինը ջախջախ-
ված էր: Ուկրաինայում դանվող դենիկինյանների

մնացորդները, խուճապի յենթարկվելով, շտապեցին պատասպարվել Ղրիմում: Հյուսիսային Կովկասում ներանց վերջնականապես ջարդում ելին Կովկասյան ռազմաճակատի զորքերը, վորոնք սղնում ելին Կովկասի ժողովուրդներին՝ վերականգնելու խորհրդային իշխանութիւնը:

Կարմիր Բանակը նույնպիսի հաջողութեամբ պայքարում եր Յուդենիչի դեմ, վորը յերկրորդ անգամ վտրձում եր դավթել Պետրոգրադը: Կարմիր բանակայիններին և Պետրոգրադի բանվորներին ուղղված իր նամակներում Լենինը կոչ եր անում մինչև արշան վերջին կաթիլը կռվել յուրաքանչյուր թիզ հողի համար: Բանվորները և Կարմիր Բանակի մարտիկները պաշտպանեցին Պիտերը և ջախջախեցին Յուդենիչի բանդաները, նրանցից մաքրելով խորհրդային հողը: Դենիկինի և Յուդենիչի ջախջախումով լիկվիդացիայի յեր յենթարկվում Անտանտայի յերկրորդ արշավանքը — կապիտալիստական 14 պետութիւնների արշավանքը:

Այս անգամ ևս հաջթանակը նվաճվեց ամբողջ Կուսակցութեան, ամբողջ յերկրի մեծագույն ջանքերի գնով, պրոլետարական հեղափոխութեան մեծ սարսափ Լենինի և նրա ամենամոտ ու հանճարեղ ղինակից Ստալինի ղեկավարութեամբ:

Դենիկինին ու Յուդենիչին ջախջախելուց հետո խորհրդային յերկրում սկսվեց կարճատե դադար, վորը պետք եր ոգտազործել վերականգնելու ժողովրդական անտեսութիւնը, առաջին հերթին արդյունաբերութիւնն ու տրանսպորտը, վորոնք ամենից շատ ելին տուժել իմպերիալիստական և քաղա-

քացիական պատերազմների վեց տարիների ընթացքում: Արդյունաբերութեան և տրանսպորտի վերահանգմանը մասնակից դարձավ նաև Կարմիր Բանակը: Պաշտպանութեան Խորհրդի 1920 թվի հունվարի 15-ի վորոշմամբ 3-րդ բանակը վերակազմվեց ու վերածվեց աշխատանքային 1-ին բանակի և ուղարկվեց Ուրալ, 2-րդը — Դոնի ավազանը, 7-րդ բանակը — Պետրոգրադի ռաշոնը, իսկ 5-րդ բանակը — Կուզնեցկի ավազանը: Աշխատանքային բանակները զբաղված ելին գլխավորապես վաշտամթերումներով, ջախտելում, չողեքարչերի ու վազոնների նորոգումով, յերկաթուղիների վերականգնումով ու չինարարութեամբ:

Լենինը մանրակրկիտորեն հետևում եր աշխատանքային բանակների աշխատանքին, ամեն կերպ ձգտելով ավելացնել վառելանյութի հանույթը և արագորեն վերականգնել տրանսպորտը:

Աշխատանքային բանակները, մասնակցելով ժողովրդական անտեսութիւնը վերականգնելուն, մեծ ոգուտ տվին յերկրին: Սակայն Կարմիր Բանակը բոլորովին այլ նպատակ ուներ, և աշխատանքային բանակների ստեղծումը հարկադրական մի յերևույթ եր: Այն ուներ յերկու հիմնական պատճառ: Առաջին պատճառն այն եր, վոր տրանսպորտը հախաղանց քայքայված եր և չեր կարողանա փոխադրել յերեք միլիոնից ավելի կարմիր բանակայինների, վորոնք յենթակա ելին զորացրման: Առավել ևս նա չեր կարողանա ապահովել մորելիդացիայի յենթարկվողների արագ փոխադրումը ղեպի զորամասերն այն դեպքում, յեթե թշնամին նորից հարձակուժ դործեր խորհրդային Հանրապետութեան վրա: Յերկրորդ

սրատճառն այն եր, վոր թշնամին կարող եր մի նոր, հանկարծակի հարձակում դործել Հանրապետության վրա: Այդ վտանգը մեր պետությանը ստիպում եր մարդկանց մեծ մասաներին հրացանի տակ պահել: Աշխատանքային բանակները հենց այն ձևն էյին, վոր հնարավորություն եր տալիս բանակը պահել մշտական պատրաստության վիճակում, անհապաղ ռազմաճակատ դուրս գալու համար:

Ռազմական հարձակման վտանգի մասին Լենինը նախազգուշացնում եր դեռ 1920 թվի հունվարին, յերբ Կարմիր Բանակի հաղթանակներն իմպերիալիստական պետություններին ստիպեցին վերացնել խորհրդային Հանրապետության բլոկադան:

«... Թեև բլոկադայի վերացումը մեզ վորոշ թեթևացում ե տալիս, — ասում եր Լենինը, — այնուամենայնիվ Արևմուտքի բուրժուազիան հավանորեն կփորձի դեռ կալել մեր դեմ: Արդեն հիմա, վերացնելով բլոկադան, նա մեր դեմ ե դրդուում լեհակտն սպիտակզավարդիականներին, այս պատճառով մի անգամ ես անհրաժեշտ ե լինել զգաստ, պատրաստվել նոր հարձակումներին ե ոգտվել յերկամյա կռվի դուռերից, ոգտվել այն միջոցներից, վորոնցով մենք մինչև այժմ հաղթանակում էյինք»¹⁾:

Լենինի նախազուգույթյունները շուտով արգարացան: 1920 թվի դարնա՛ն Անտանտան սկսեց իր յերրորդ արշավանքը խորհրդային Հանրապետության դեմ:

Այս անգամ զլխավոր հարվածն արևմուտքից

հասցնում եր պանական Լեհաստանը: Ղրիմում Անտանտայի բուրժուազիան հավաքում ե մատակարարում եր Դենիկինի ջլախճախված մնացորդները, Լեհաստանի համար նախապատրաստելով «դաշնակից», հանձին բարոն Վրանգելի:

Ցանկանալով խուսափել նոր զոհերից, խորհրդային կառավարությունը մի քանի անգամ Լեհաստանին առաջարկեց հաշտություն կնքել, նույնիսկ հաժաճայնվելով նրա կողմից մեր տերիտորիայի դավաճանման վերաբերյալ: Բայց լեհական շլախտան մեր խաղաղասիրական քաղաքականությունը թուլության արտահայտություն համարեց ե լկտիաբար բապառնում եր զենքով, վոր ստացել եր Անտանտայից:

Լենինը կուսակցության, բանվոր դասակարգի, Կարմիր Բանակի ուշադրությունը սրեց այն հանգամանքի վրա, վոր անհրաժեշտ ե լարված նախապատրաստվել նոր, ծանր, վորոճություններին, վոր սղատսում էյին մեր յերկրին:

Կուսակցության IX համագումարում Լենինը խոսում եր կապիտալիստական շրջապատման վտանգի մասին.

«... Պետք ե հիշել, վոր ամբողջ կապիտալիստական աշխարհը ղինված ե վնասից մինչև ղլուխ ե ոպասում ե մոմենտին, ընտրելով ստրադեգիական լավագույն պայմաններ, հետադուռելով հարձակման յհանակները... Թշնամին յուրաքանչյուր քայլախոսում դարանակալում ե խորհրդային հանրապետության դեմ»¹⁾:

1) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 18.

1) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 128.

Լենինը սովորեցնում էր կուսակցությանը, վեր-
կապիտալիստական շրջապատումը նշանակում է վոչ-
միայն ռազմական հարձակման մշտական վտանգ, այլ
և այն, վոր կապիտալիստական պետությունները
մեզ մոտ են ուղարկում իրենց զործակալներին, ԼԲԲ-
տեսներին, դիվերսանտներին, վոր նրանք բոլոր մի-
ջոցներով լրտեսական, դիվերսիոն և վնասարարական
աշխատանքին են ներգրավում բոլոր թշնամի տարբե-
րին, — թաղնված բուրժուազիային, կուլակությունը,
մենչեիկյան-եսերական կուսակցությունների մեա-
ցուկներին: Լենինը կոչ էր անում զգաստ լինել,
մերկացնել և անխնայ վոչնչացնել վնասարարներին և
լրտեսներին, վորոնք խորհրդային իշխանություն
կողմնակիցների դիմակի տակ սողոսկել էին մեր օր-
դանները:

Լենինը տեսնում էր, վոր լեհ սպիտակներն առ-
խուսափելիորեն հարձակվելու յեն խորհրդային Ռու-
սաստանի վրա, և միջոցներ են ձեռք առնում հա-
կահարված տալու համար: 1920 թվականի փետրվա-
րի 27-ին Լենինը Հանրապետության Ռազմա-Հեղա-
փոխական խորհրդին կարգադրություն արավ՝ ուժե-
ղացնել Արևմտյան ռազմաճակատը և շտապ միջոցներ
ձեռք առնել այդ ռազմաճակատը համարելու այն ամե-
նով, ինչ վոր անհրաժեշտ էր: Նա պահանջում էր,
վոր ռազմաճակատը պատրաստ լինի հետ մղելու Լե-
հաստանի հարձակումը:

Լենինը նման կարգադրություն արավ անմիջա-
կանորեն նաև Կովկասյան ռազմաճակատի Ռազմա-
Հեղափոխական խորհրդին:

Ի պատասխան Կովկասյան ռազմաճակատի այն

ապրիմիաական ղեկուցադրի, թե հուլյս կա շուտով
վերջ տալ դենիկինչի նախ մնացուկներին և զբաղ-
վել աշխատանքային բանակների ստեղծումով, Լենի-
նը մարտի 11-ին մատնանշում է, վոր հիմա դիվա-
վոր խնդիրը վոչ թե աշխատանքային բանակներ ըս-
տեղծելն է, այլ զորքերն արագությունով դեպի արև-
մուտք փոխադրելու նախապատրաստման հարցն է:
Նույն օրը Լենինն Արևմտյան ճակատի Ռազմա-Հե-
ղափոխական խորհրդին նախազգուշացրեց Լեհաստա-
նի հետ պատերազմելու հնարավորության մասին և
առաջարկեց լեհերեն լեզվով լայն ագիտացիա մղել:
Լենինը պահանջում էր բարելավել տրանսպորտի աշ-
խատանքը, վորպեսզի ապահովվի զորամասերի փոխա-
դրությունը յերկրի մյուս մասերից դեպի արևմտյան
սահմանը:

Թվում էր, թե միանգամայն կոնկրետ այդ ցու-
ցումներից և կարգադրություններից հետո ղինվո-
րական ապարատը պետք է առաջին հերթին իր ամ-
բողջ ուշադրությունը դարձներ Արևմտյան ճակատի
վրա: Սակայն ղինվորական գերատեսչությունը, վոր
աղտեղված էր տրոցկիսական զործակալներով,
հենց իր, Հուդա-Տրոցկու դիվալորությունով, շաղակ-
րատում էր, թե Լեհաստանի կողմից մեր վրա հար-
ձակվելը հավանական չէ: Յերկու ամսվա (մարտ-
ապրիլ) ընթացքում նա վոչնչով չ'ամրապնդեց Արև-
մտյան ճակատը, վորի հետևանքով, յերբ լեհ սպի-
տակները հարձակվել սկսեցին, մեր ռազմաճակատում
գտնվում էին աննշան քանակությամբ արյունաքամ
յեղած զորամասեր, վորոնք բարակ թելի նման ձգված
էին արևմտյան սահմանի յերկարություն:

Դեռ մարտին Լենինը պահանջում էր յոսսս միջոցներ ձեռք առնել Ղրիմում Դենիկինի հրոսակախմբերի մնացորդները լիկվիդացիայի յեթարկելու համար, վորպեսզի մեր ձախ թեւը և թիկունքը վտանգելոց ապահով լինեյին:

«Հարկավոր է Ռէլս վորոշումը,— գրում էր Լենինը 1920 թվի մարտի 15-ին Սկլյանսկուն ուղղած գրության մեջ:— Սոսնձնահատուկ ուշադրություն դարձնել Ղրիմի նկատմամբ պարզապէս թույլ տըրված սխալի վրա (իր ժամանակին բաւականաչափ ուժեր չուղարկեցին)։ Բոլոր ջանքերը գործադրել սխալն ուղղելու... Մասնավորապէս պատրաստել ծովային միջոցները (ականները, սուզանավերը և այլն) և հնարավոր հարձակումը Տամանից դեպի Ղըրիմ... Անհապաղ անհրաժեշտ են Ռէլս մի շարք ամենաճիշտ վորոշումներն այդ մասին»:

Սակայն, հակառակ Լենինի պահանջի «սխալը» չուղղվեց:

5½ միլիոն հոգուց, վորոնք գտնվում էյին Կարմիր Բանակում, 1920 թվի ապրիլի վերջին Սրեմոյան ճակատի զորամասերում կար ընդամենը մոտ 70 հազար հոգի, մինչդեռ լեհ սպիտակները կռվի հանեցին մոտ 130 հազար հիւնալի զինված ու մատակարարված զինվոր: Գլխավոր (ուկրաինական) ուղղությամբ լեհերն ալեկի քան յերեք անգամ զերազանցում էյին (52 հազար մարդ մեր 15 հազարի դիմաց):

Բացի դրանից, Ուկրաինայում մեր զորքերի մոտակա թիկունքների համար մեծ սպառնալիք էր հանդիսանում Վրանդելը, վորը սպիտակ լեհերի հետ

գրեթե միաժամանակ ռազմական ակտիւ գործողություններ էր սկսել Հյուսիսային Ղրիմում:

Ոգտվելով Տրոցկու հանցադործ, դավաճանական աշխատանքի պտուղներից, Պիլսոուտսկին համաձայնության յեկավ Պետլուրայի հետ և ապրիլի 25-ին ըսկսեց հարձակումը: Մայիսի 6-ին լեհ սպիտակները գրավեցին Խորհրդային Ուկրաինայի մայրաքաղաք Կիււք: Լենինը, կուսակցությունը նորից ահազանգ տվին:

Ամբողջ յերկրում տարածվեց լենինյան կոչը.

«...ամեն ինչ պատերազմի համար: Սոսնց դըրան մենք չենք հաղթահարի լեհական շլախտային և բուրժուազիային, ինչպէս անհրաժեշտ է, վորպեսզի վերջ տալ պատերազմին, մի անգամ ընդմիշտ դառ տալ հարեան տերություններից վերջինին, վորը համարձակվում է դեռ խաղալ դրա հետ: Մենք պետք է նրանց սովորությունը վերացնել տանք այնպէս, վորպեսզի նրանք իրենց յերեխաներին, թոռներին ու ծոռներին պատվիրեն այդ բանը չանել...»¹⁾:

Դարձյալ, ինչպէս և անցյալ տարիներում, կուսակցությունն ուղարկեց իր լավագույն դավակներին լեհական ճակատ: Հազարավոր կամավորներ մտնում էյին Կարմիր Բանակի շարքերը: Լենինն անձամբ ճանապարհում էր խորհրդային հայրենասերներին և վողեջնչում նրանց՝ հերոսաբար պայքարելու: Մարտական գրոշակների տակ, Լենինի ներկայությամբ, մարտիկների նորանոր հազարյակները սրբազան յերդում էյին աւալիս մինչև արյան վերջին կաթիլը կռվել հայրենի-

քի համար, ջարդել թշնամուն մինչև լիտվառար հաղթանակ:

Հանրապետութիւնը փրկելու համար, կուսակցութեան կենտկոմը, Լենինի առաջարկով, նորից վրձնական ճակատը— Հարավ-արևմտյան ճակատն ուղարկեց Կարմիր Բանակի հաղթանակների փորձված կազմակերպիչ ընկեր Ստալինին: Ընկեր Ստալինը կարճ ժամանակում կազմակերպեց սանձարձակ թշնամու ջախջախումը:

Ընկեր Ստալինի ցուցումով Ուկրաինա (Ումանի ռայոնը) ժամանեց 1-ին Հեծյալ բանակը, վորը Հյուսիսային Կովկասից անցել էր հազար կիլոմետր, այդ կերպ կատարելով անորինակ մի յերթ: Բացի դրանից, Ուկրաինա փոխադրվեցին՝ Չապակի լեզենդային 25-րդ դիվիզիան, Շչորսի կոփած 44-րդ դիվիզիան, Ժողովրդական հերոս Կոտովսկու հեծելազորային բրիգադը և ուրիշ շատ զորամասեր, վորոնք իրենց մարտական դրոշակները պսակեցին անթառամ փառքով: Նրանք իրենց հետ բերին մարտական փորձ, քաջութիւն, անսահման սեր դեպի հայրենիքը և անսահման նվիրվածութիւն Լենինի-Ստալինի կուսակցութեանը:

Լենինն անդուլ կերպով հետևում էր զորքերի փոխադրութեան, պահանջելով, վոր նրանց ուժեղ թափով զենք ու ռազմամթերք հայթայթվի: Թեև ամբողջ ռազմաճակատում դեռ չէր նկատւում մեր ուժերի զգալի գերակշռութիւն, բայց գլխավոր օւղղութեամբ ստեղծվեց ուժեղ հարվածային խումբ, վորը սկսեց մարտական գործողութիւնները և շուտով դառնալով լեհական պաներին:

Հունիսի 5-ին 1-ին Հեծյալ բանակը հարձակվեց լեհական 2-րդ բանակի վրա և վոչնչացնելով ավելի քան 3 հազար լեհ սպիտակներ, նրան շարքից դուրս բերեց:

Ճեղքելով ճակատը, 1-ին Հեծյալ բանակն անցավ լեհական 3-րդ բանակի թիկունքը— վորը դրավում էր Կիևը, և 20 որվա ընթացքում անընդհատ կռիվներում ջախջախեց նաև այդ բանակը:

1-ին Հեծյալ բանակի կողմից լեհական ճակատը փայլուն կերպով ճեղքելը Հարավ-արևմտյան և Արևմտյան ճակատների բոլոր զորքերին հնարավորութիւն տվեց հարձակման անցնելու: Հուլիսի 12-ին լեհ սպիտակներից ազատվեց Կիևը, հուլիսի 11-ին Կարմիր Բանակը հաղթականորեն մտավ Մինսկ:

Կարմիր Բանակը, Լենինի-Ստալինի կուսակցութեան կողմից վոգեշնչված, շեշտակի հարձակումով մոտեցավ Լվովին և Վարշավային: Կարմիր Բանակի մոտենալը Լվովին և Վարշավային միջազգային հսկայական նշանակութիւն ուներ: Դրանով հարվածի տակ էր դրվում ամբողջ կապիտալիստական սիստեմը: Այս պատճառով անգլո-Փրանսիական իմպերիալիստները շտապեցին փրկել պանական Լեհաստանը. նրան տվին հսկայական քանակութեամբ նոր ռազմամթերք, զենք, սպաներ, ոգնելով նրան ուշքի գալու Կարմիր Բանակի ջախջախիչ հարվածից: Նրանք միաժամանակ Վրանդելին ստիպեցին ուժեղացնել հարձակումն Ուկրաինայի վրա, վորպեսզի մեր զորքերի վորոշ մասը հետ քաշվի լեհական ճակատից:

Սակայն Անտանտայի այդ միջոցները չէին փրկի Լեհաստանի դրութիւնը, յեթե չլինէր մի օւրիշ

պատճառ: Այդ պատճառը կայանում է նրանում, ինչ որ իմպերիալիզմի գործակալները— Տրոցկին և նրա օրհանյակները, վորոնք խցկվել էյին մեր զինվորական ասպարատում, քիչ ջանք չթափեցին կարմիր Բանակի հաջողություններն ու հաղթանակները վիժեցնելու համար:

Մեր հակալեհական ճակատը կազմված էր յերկու բաղկացուցիչ մասերից: Արևմտյան ճակատը Բելուստիայում և Հարավ-արևմտյանը— Ուկրաինայում: Արևմտյան ճակատում կատարվող հարձակումը, վորի գլխավոր ուղղությունը Վարչավան էր, տեղի յեր ունենում հարձակման բոլոր օրենքներին և ըսկզբունքներին հակառակ:

Ուկրաինով կարմիր Բանակի մարտիկների հետուգիազմից, Տրոցկին և նրա գործակալներն Արևմտյան ճակատում— այժմ ժողովրդի մեղացված թշնամիները, դավաճաններ ու լրտեսներ Տուխաչևսկին և ուրիշները զորքերը հեռու էյին տանում, թողնելով նրանց առանց թիկունքների, առանց զորմակների, առանց ռազմածրերի, յերկարատև ու անընդհատ յերթերում ուժասպառ էյին անում զորամասերը և այլն:

Այս պատճառով Վարչավային մոտենալու վճռական մոմենտին այդ զորամասերն արդեն հյուծվել էյին, արյունաքամ յեղել, մնացել առանց փամփուշտների և արկերի ու չկարողացան ավարտել հաղթանակը:

«...Կարմիր Բանակը,—այդ առթիվ ասում է Լենինը,— անընդհատ անցավ 500, նույնիսկ 600, չափ տեղերում մինչև 800 վերստ և դրեթե հասավ Վար-

չավա: Վարչավան Լեհաստանի համար դրեթե կորած էր համարվում: Գոնե այդպես էր կարծում միջազգային ամբողջ մամուլը: Հետո բեկում յեղավ: Յերբ մենք մոտեցանք Վարչավային, մեր զորքերն այնքան հոգնատանջ էյին յեղել, վոր նրանց ուժերը չբավականացան հաղթանակ տանելը շարունակելու համար...»¹⁾:

Մեր զորքերի հենց այդ դրությունն էր, վոր լեհ սպիտակներին հնարավորություն տվեց Արևմտյան ճակատում հակահարձակման անցնելու:

Տրոցկիստների վնասարարական ուշադրությունից չվրիպեց նաև Հարավ-արևմտյան ճակատը:

Ամենավճռական մոմենտին, յերբ 1-ին Հեծյալ բանակը պաշարել էր Լվովը և կովելով լեհ սպիտակների ավելի քան յոթը դիվիզիաների դեմ, արդեն պատրաստվել էր դրոհելու Լվովը, Տրոցկին արգելեց նրա այդ դիտավորության կատարումը և հրամայեց Հեծյալ բանակն ու մյուս ուժերը տեղափոխել իբր թե նահանջող Արևմտյան ճակատին ոդնելու: Հեծյալ բանակը խիստ դժվար դրության մեջ ընկավ. Լվովի մոտ հաղթանակ տանելու փոխարեն, վոր անկասկած, ամենաուեալ ողնությունը կլիներ Արևմտյան ճակատին,— նա չընպատվեց բազմաքանակ լեհական զորքերով և ստիպված էր իր համար ճանապարհ բաց անել, ինքը մեծ կորուստներ կրելով: Այսպիսով Տրոցկու վնասարարական հրամանն ողուտ տվեց վոչ թե մեր Արևմտյան ճակատին, այլ լեհական պաներին:

Այնուամենայնիվ, չնայելով, վոր կարմիր բա-

1) Ленин, Сочинения, т. XXV стр. 309.

նակը հետ քաշվեց վարչապետից և Լվովից, չնայելով Տրոցկու և նրա արբանյակների վնասարարության, Խորհրդային հանրապետությունը չահեց Լեհաստանի դեմ, Անտանտայի դեմ մղած պատերազմը, կործանվեց Անտանտայի այն հույսը, թե կվոչնչացվի Խորհրդային պետությունը և կնվաճվեն մեր հայրենիքի ժողովուրդները:

«... Մենք, —ասում ե Լենինը, — խստորեն խաբեցինք ղեկնապետների հույսերը մեր թուլությունն նկատմամբ և ապացուցեցինք, Վոր Լեհաստանը մեզ հաղթել չի կարող, իսկ մենք հեռու չենք Լեհաստանի դեմ հաղթանակ տանելուց, այսպես ելինք և կանք»¹⁾:

Կարմիր Բանակը, Լենինի-Ստալինի կուսակցության կողմից վոզեչնչված, Խորհրդային սրբազան հողը մաքրեց սպիտակ-լեհական աղտեղությունից և մի անգամ ևս պաշտպանեց մեր հայրենիքի — միջազգային պրոլետարիատի հայրենիքի անկախությունը: Խորհրդային յերկիրն այդ ծանր պատերազմից ևս հաղթող դուրս յեկավ:

«... Մենք այդ պատերազմից դուրս յեկանք չահավետ հաշտություն կնքելով, — ասում ե Լենինը: — Նշանակում ե մենք հաղթողներ մնացինք: Ամեն Վոք, ով կնայի քարտեզին, կտեսնի, Վոր մենք հաղթել ենք, Վոր մենք այս պատերազմից դուրս ենք յեկել ավելի մեծ քանակությամբ հողով, քան մինչև պատերազմի սկիզբը...»²⁾:

Վերջացնելով հաշիվները լեհ սպիտակների հետ,

1) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 377.

2) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 414.

Խորհրդային հանրապետությունը չնարավորություն ստացավ իր ուժերն ոգտագործել Վրանդելին ջախջախելու համար:

Լենինը Լեհաստանը և Վրանդելին համարում եր «Անտանտայի յերկու ձեռքերը»: Յերբ Կարմիր Բանակը կտրեց «առաջին ձեռքը», Լենինը կուսակցությունը, ամբողջ յերկրին կոչ արեց լարել բոլոր ուժերը, վորպեսզի կտրել նաև «յերկրորդ ձեռքը» — Վրանդելին:

Ոգոստոսի 2-ին Կուսակցության Կենտկոմը վորոշեց՝ առանձնացնել Վրանդելյան ճակատն իրրե ինքնուրույն ճակատ, Վորն ունի հսկայական, միանգամայն ինքնուրույն նշանակություն: Կենտկոմն ընկեր Ստալինին հանձնարարեց կազմել ճակատի Բաղմա-Հեղափոխական Խորհուրդ և ճակատի բոլոր ուժերն ամբողջովին կենտրոնացնել Վրանդելի դեմ: Նույն որը Լենինը հեռագրեց Ստալինին.

«Հենց նոր Քաղբյուրոյում կատարեցինք ռազմա-ճակատների բաժանում, Վորպեսզի դուք բացառապես զբաղվեք Վրանդելով...»

Ժամանակ չկորցնելով զորքերին սպասելու վրա, Վորոնք վոխադրվում ելին լեհական ճակատից, ընկեր Ստալինն իր տրամադրության տակ յեղած զորամասերից կազմեց յերկու խումբ (Դնեպրի յերկու կողմերում) և ոգոստոսի սկզբին պատրաստեց ընդհանուր հակահարված, նպատակ ունենալով չրջապատել և վոչնչացնել Վրանդելի բանդաները, չթողնելով, Վոր դրանք անցնեն Պերեկոպի և Չոնդաքի պարանոցները: Արդեն ոգոստոսի 7-ին ընկեր Ստալինը հաղորդեց Լենինին, Վոր մեր դորամասերը հաջողությամբ անցել են Դնեպրը, դրավել Կախովկան և այլ

կետերն ու հարձակման են անցել Ղրիմի ամբողջ ճա-
կատում:

Շուտով ընկեր Ստալինը հիվանդացավ և ստիպ-
ված եր թոյնեկ ռազմաճակատը: Վրանդելն այդ ժա-
մանակ փորձեց սեփանչի դիմել: Նա սկսեց հարձակ-
վել Դոնբասի և Ուկրաինայի վրա, միաժամանակ դե-
սանտներ հանելով Դոնում և Կուբանում:

Լենինն անհանգստությամբ հետևում եր մարտա-
կան գործողությունների ընթացքին: Նա կոչ եր ա-
նում—

«...ինչ կերպ ել լինի, ամենակարճ ժամանակա-
միջոցում ճզմել Վրանդելին, քանի վոր միայն դրանից
ե կախված մեր հնարավորությունը՝ ձեռնամուխ լի-
նելու խաղաղ շինարարության աշխատանքին»¹⁾:

Նա շտապեցնում, կտրականապես պահանջում եր
արագացնել 1-ին Հեծյալ բանակի և այլ դորամասե-
րի փոխադրումը դեպի վրանդելյան ռազմաճակա-
տը: Կուսակցությունը ռազմաճակատ ուղարկեց մոտ
13 հազար կոմունիստ:

Լենինի հրամանով Հարավային ռազմաճակատի
հրամանատար նշանակվեց ընկեր Փրոունզեն, վորը և
ավարտեց ընկեր Ստալինի սկսած գործը: Վրանդելա-
կաններին քչելով Հյուսիսային Տավրիայից, Կար-
միր Բանակը Հոկտեմբերյան սոցիալիստական Մեծ
հեղափոխության որերին գրոհեց Պերեկոպը: Կարմիր
Բանակի մարտիկները մի անգամ ևս ամբողջ աշխար-
հին ցույց տվին, թե ինչպիսի չլսված հերոսություն
են ցուցաբերում զինված բանվորներն ու դյուղացի-

ները, վորոնք պայքարում են իրենց ազատագրության
համար:

Կիսամերկ ու բոկոտն կարմիր մարտիկները ցըր-
տին ու սառնամանիքին քայլում էին ճահճոտ Սիվա-
չում, մինչև կոկորդը սառը ջրի մեջ: Հրետանային և
գնդացրային խաչածե կրակի տակ, մեծ կորուստներ
կրելով, Կարմիր Բանակի գնդերը գրոհում էին Տու-
րեցկի պատնեշը, վորը ամրացված եր բետոնե բլին-
տաժներով և մի քանի շարք փշալարերով: Նրանք
գնում էին դեպի առաջ, ջախջախելով սպայական
գազանացած զորամասերը, վորոնք զինված էին
ռազմական առաջնակարգ տեխնիկայով:

Ընկերներ Փրունզեն, Վորոչիլովը, Բուդյոնին
անձամբ ղեկավարում էին այդ պատմական մար-
տերը: Սպիտակները չդիմացան հուժկու գրոհին և
խուճապային նահանջի դիմեցին:

Կարմիր զորքերը նրանց կրնկկոխ հետապնդելով
մտան Ղրիմ: Պանծալի հեծելազորը մի քանի որում
վերջնականապես ջարդեց վրանդելականներին, նրանց
մնացորդները չարտելով Սև ծովը: 1920 թվականի նո-
յեմբերի 16-ին ընկեր Փրունզեն Լենինին ուրախայի
հեռագիր ուղարկեց Հարավային ռազմաճակատը լիկ-
վիդացիայի յենթարկելու մասին:

«Դուք դիտեք, իհարկե, — ասում եր Լենինը, — թե
ինչպիսի արտասովոր հերոսություն յերեան բերեց
Կարմիր Բանակը, այնպիսի արգելքներ և այնպիսի
ամրություններ հաղթահարելով, վոր մինչև անդամ
ռազմական մասնադետներն ու հեղինակություններն
անառիկ էին համարում: Կարմիր Բանակի պատմու-
թյան մեջ ամենափայլուն եջերից մեկն այն լիակա-

1) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 422

տար, վճռական և նշանակալից արտադրութիւններ, վոր նա տարածվ Վրանդելի դեմ: Այսպիսով այն պատերազմը, վոր մեր վրին եյին փաթաթել սպիտակ գվարդիականներն ու իմպերիալիստները, լուծարքի յենթարկվեց»¹⁾:

Այսպիսով Կարմիր Բանակը, վորդենչվելով մեծ առաջնորդներ Լենինի և Ստալինի կողմից, ստանալով խորհրդային ամբողջ ժողովրդի աջակցութիւնը, վերջ տվեց Անտանտայի նաև յերրորդ արշավանքին:

Լենինն այնուամենայնիվ հանդատացում թույլ չեր տալիս: Նա բացատրում էր, վոր իմպերիալիստական պետութիւնները, քանի դեռ նրանք գոյութիւն ունեն, չեն կորցրել խորհուրդների յերկրի վրա նոր հարձակումներ գործելու հույսը, այլ միայն հարմար մոմենտի եյին սպասում:

«Այս պատճառով,— համոզում էր Լենինը,—մենք պետք է համենայն դեպս ռազմական պատրաստութիւն պահպանենք: Չաստիճաններով արդեն իմպերիալիզմին հասցրած հարվածներին, մենք պետք է մեր Կարմիր Բանակն ինչ կերպ էլ լինի պահպանենք մարտական ամբողջ պատրաստութիւն մեջ և ուժեղացնենք նրա մարտական ունակութիւնը...»

խորհրդային հանրապետութիւնը ջախջախեց և վռնդեց սպիտակ գվարդիականների և ուսարեիքյա ինտերվենտների բազմաթիւ բանակները: Միայն Հեռավոր Արևելքում ճապոնական իմպերիալիստները դեռ տեր ու տնօրեն եյին խորհրդային տերիտորիայում:

1) Լենին, Յերկեր, հատ. 26, էջ 35, Յերևան, 1931 թ.

Լենինը և Ստալինը դեռ 1918 թվականին նախադրուշացնում եյին հեռավոր-արևելյան ընկերներին, վոր ճապոնական զինվորականութիւնը հարձակվելու չէ, և նրանցից յեռանդուն միջոցներ եյին պահանջում, վորպեսզի թույլ չտրվի ճապոնական գիշատչի ներխուժումը խորհրդային Սիբիրի խորքը:

Կարմիր գվարդիան, ապա պարտիզանական բանակները, վորոնց ղեկավարում էր տաղանդավոր ջոկատար, բոլշևիկ Լազոն, համառ ու յերկարատև պայքար եյին մղում ճապոնական ինտերվենտների և նրանց վարձկանների—սպիտակգվարդիական ատամաններ Սեմյոնովի, Ունդերնի, Կալմիկովի և այլոց դեմ: ճապոնական գվարդիները փորձում եյին իրենց հարյուր հազարանոց բանակի և սպիտակգվարդիական բանդաների ուղևորթյամբ իրենց ձեռքում պահել իրենց կողմից զավթած Հեռավոր-Արևելյան յերկրամասը: Նրանք զնդակահարութիւններով, ծեծով, ըսպառնալիքներով աշխատում եյին ճնշել ժողովրդական մասսաների ղիմադրութիւնը: Հազարավոր մարդիկ խոչտանդվեցին ու հոչտովեցին այդ հրեշների ձեռքով: Ժողովրդի դործի համար լավագույն մարտընչողին—բոլշևիկ Լազոնին նրանք այրեցին չոգեքարչի հնոցում: Մոլերակույտեր և վառվող դուռեր, կախաղաններ և ծերերի, կանանց ու յերեխաների անհամար դիակներ—ահա ճապոնական գիշատչների ուղին:

Բոլշևիկյան կուսակցութիւնն ամբողջ ժողովրդին վտարի հանեց ինտերվենտների դեմ: Ժողովրդական—հեղափոխական բանակը, ուր միավորվել եյին Հեռավոր Արևելքի բոլոր զինված ուժերը, իր մար-

տական յեղբոր— Կարմիր Բանակի որինակով խոր-
տակիչ հարված հասցրեց ճապոնական ինտերվենտնե-
րին և սպիտակ գվարդիական բանդաներին։ Ժողո-
վրդական—հեղափոխական բանակի մարտիկները Վո-
լոչակայի ու Սպասսկի մոտ տեղի ունեցած հերո-
սամարտերով սկիզբ դրին ճապոնական ինտերվենցիա-
յի վերջնալուծն և իրենց սլսակեցին անթառամ փառ-
քով։

1922 թվի հոկտեմբերի 22-ին Վլադիվոստոկի զը-
րախումով ավարտվեց Հեռավոր Արևելքի պատա-
գրումը։ Ճապոնական զավթողները չսլքվեցին դեպի
ծովը։

Հիանալով հեռավոր—արևելյանների հերոսությամբ,
Լենինը շնորհավորեց ազատագրված յերկրամասի
հաղթանակը։

«Հոկտեմբերյան հաղթական հեղափոխության հըն-
գամյակին,— գրում եր Լենինն իր վոլջույնում,—
Կարմիր Բանակը վճռական մի քայլ ևս արեց՝ ՌՍԽՖՍՀ
և նրանց դաշնակից հանրապետութունների տերի-
տորիան ոտարերկրյա ոկուպանտների զորքերից լիա-
պես մաքրելու համար։ Հ. Ա. Հ. Ժողովրդական—հե-
ղափոխական բանակի կողմից Վլադիվոստոկի գրու-
վումը Ռուսաստանի աշխատավոր մասսաների հետ
միավորում ե ուս այն քաղաքացիներին, վորոնք
կրեցին ճապոնական իմպերիալիզմի ծանր լուծը»¹⁾։

Հեռավոր Արևելքում ճապոնական ինտերվենցիայի
լիկվիդացիան քաղաքացիական պատերազմի յեղրափա-
կիչ ետապն եր։ Կարմիր Բանակը, վորին ղեկավարում

եր Լենինի—Ստալինի կուսակցությունը, Խորհուրդների
յերկրի անկախությունը պաշտպանեց ոտարերկրյա
և սպիտակ գվարդիական հարձակումներից և Ժողո-
վրդի համար խաղաղ աշխատանքի հնարավորություն
նվաճեց։ Կարմիր Բանակը հերոսական մարտերում
հաջորդաբար ջախջախեց սպիտակ գվարդիական բո-
լոր բանակները և մեր անծայրածիր հայրենիքի տե-
րիտորիան ամբողջովին մաքրեց ամեն տեսակ ինտեր-
վենտներից և ներքին հակահեղափոխականներից։

Խորհրդային Ժողովուրդը զբաղվեց սոցիալիստա-
կան խաղաղ շինարարությամբ։ Բայց Լենինը չարու-
նակում եր հիշեցնել, վոր անհրաժեշտ ե աշխուրջ
կերպով հետեւ Կարմիր Բանակի մարտական հո-
րությունն ամրապնդվելուն։

Տալով սոցիալիստական խաղաղ շինարարության ա-
ռաջին տարվա հանրագումարները, Լենինն առում եր.
«... առաջին դասը... վորը պետք ե յուրացնեն բո-
լոր բանվորներն ու գյուղացիները, այն ե՝ պատ-
րաստ լինել, հիշել, վոր մենք չընկալաւած ենք
այնպիսի մարդկանցով, դասակարգերով, կառավարու-
թյուններով, վորոնք բացահայտ կերպով ամենախոր
ատելութուն են արտահայտում դեպի մեզ։ Պետք ե
հիշել, վոր ամեն մի արշավանքից մենք միշտ մա-
զաչափ ենք հեռու»¹⁾։

«... ձեռնամուխ լինելով մեր խաղաղ շինարա-
րությանը, մենք կդորձագրենք բոլոր ուժերը, վոր-
պեսզի այն անընդհատ շարունակենք։ Միևնույն Ժա-
մանակ, ընկերներ, յեղեք պատրաստ, աչքի լույսի

1) Լենին, Յերկեր, հատ. 26, էջ 416, Պետհրատ, 1932 թ.։

1) Ленин, Сочинения, т. XXV, стр. 117

պէս պահպանեցեք մեր յերկրի և մեր Կարմիր Բանակի պաշտպանունակութիւնը...»¹⁾ :

Լենինի այս ցուցումները հանդիսանում են նրա պատգամները բոլեւիկյան կուսակցութեան, հզոր և միահամուռ ժողովրդին, Բանվորա-Գյուղացիական անպարտելի Կարմիր Բանակին և Ռազմա-Ծովային Նավատորմի ղեկին :

ՍՍԱԼԻՆԸ—ԼԵՆԻՆԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՂ

Ընկեր Ստալինը, ընդունելով լենինյան հաղթական ղրոշակը, կուսակցութեան և ամբողջ խորհրդային ժողովրդի անունից պատմական յերգում տրվեց՝ ամրապնդել մեր Կարմիր Բանակը և մեր Կարմիր Նավատորմի ղեկը :

Բոլշեւիկյան կուսակցութիւնն ընկեր Ստալինի իմաստուն առաջնորդութեամբ հաստատապէս և անչեղորեն կատարել և և կատարում է մեծ Լենինի պատգամները :

Սոցիալիստական շինարարութեան ստալինյան հնգամյակները հաջող իրականացման հետեանքով անսահմանորեն աճել է Խորհրդային Միութեան պաշտպանունակութիւնը և Կարմիր Բանակի ու Ռազմա-Ծովային Նավատորմի ղեկի մարտական հզորութիւնը :

«... Խորհրդային Միութիւնը, — ասում էր ընկեր Ստալինը, տալով առաջին հնգամյակի հանրագումարները, — թույլ և պաշտպանութեան համար անպատրաստ յերկրից վերածվեց հզոր յերկրի՝ պաշտպանունակութեան իմաստով, մի յերկրի, վորը պատրաստ է ամեն տեսակ պատահականութիւններին, մի

յերկրի, վորն ընդունակ է մասսայական մշտնապահ արտադրելու պաշտպանութեան բոլոր արդիական դործիքները և մատակարարելու դրանք իր բանակին՝ շրջից կատարվող հարձակման դեպքում»¹⁾ :

Յերկրորդ հնգամյակում ԽՍՀՄ ռազմական հզորութեան վիթխարի աճման մասին ընկեր Ստալինի խոսքերի ցայտուն ապացույց է հանդիսանում Ռազմա-Ծովային Նավատորմի ղեկին ինքնուրույն ժողկոմատի առանձանացումը ԽՍՀՄ պաշտպանութեան ժողովրդական կոմիսարիատից և պաշտպանողական արդյունաբերութեան ժողովրդական կոմիսարիատի բաժանումը չորս կոմիսարիատների — ավիացիոն արդյունաբերութեան, նավաշինարարական արդյունաբերութեան, զինման և ռազմամթերքների :

Կուսակցութիւնը XVIII Համամիութենական Իր Համագումարին դիմաւորում է ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսութեան զարդացման ստալինյան յերրորդ հնգամյակի պլանով : Այն վիթխարի խնդիրների կատարումը, վորոնք նշված են ստալինյան յերրորդ հնգամյակում, կհասցնի սոցիալիստական ինդուստրիայի եւլ ավելի մեծ աճման, նրա տեխնիկական բազայի առաջադիմութեան և կատարելագործման, մեր սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանունակութեան ըստ ամենայնի ամրապնդման : ԲԳԿԲ և ՌԾՆ, ինչպես և ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը, ծաւալել են Համ Կ(Բ)Կ XVIII Համագումարի անվան սոցիալիստական լայն մրցութիւն : Կարմիր Բանակի և ՌԾՆ մարտիկները մրցում են, վորպեսզի ամենաարժանավոր կեր-

1) Ստալին, Լենինի մի հարցերը, էջ 609, Յերևան

պով նշեն յերկրի կյանքում պատմական խոշորագույն դեպքը— Լենինյան-Ստալինյան կուսակցութեան XVIII համագումարի հրավիրումը:

Կարմիր Բանակը և ՌԾՆ իրենց 21-րդ տարեդարձին գուրգուրանքով կհիշեն քաղաքացիական պատերազմի հերոսական տարիների մարտական տրագիդիաները: ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարի որերին նրանք մի անգամ ևս կցուցադրեն հավատարմութիւն իրենց մարտական տրագիդիաներին և իրենց հսկայական աճը սոցիալիստական շինարարութեան տարիների ընթացքում:

Յեթե այն ժամանակ, քաղաքացիական պատերազմի տարիներում, մեր ժառանգած հետամնաց արդյունաբերութեան չնորհիվ պակասում էին Կարմիր Բանակի զենքերն ու ռազմամթերքը և Լենինը հրամայում էր նշանակել յերեք մարդ մեկ հրացանին, ապա այժմ մեր խորհրդային պաշտպանողական արդյունաբերութեան ի վիճակի յե այնպիսի քանակութեամբ առաջնակարգ զենքեր տալու, վորը կպահանջվի թշնամուն ջախջախելու համար:

Յեթե այն ժամանակ բոլոր թշնամիներն ողորդում էին մեր սահմանների բոլորովին անպաշտպան լինելուց, ապա այժմ խորհրդային Միութեանը վերածված է անառիկ բերդի, վորը չըջապատված է ամբողջութեան շինանցանքի ողակով, իսկ այդ ամբողջութեանն ստեղծված են ռազմական գիտութեան և տեխնիկայի վերջին խոսքով:

Յեթե այն ժամանակ մեր ողաչուններն անձնուրացութեամբ ող էին բարձրանում «թոշող դադաղներով» և հերոսաբար հետ էին մղում իմպերիալիստա-

կան դիշատիչների լիտի հարձակումները, ապա այժմ ստալինյան պանծալի բազենների բաղմահալար բանակը կարող է ող բարձրանալ աշխարհում լավագույն խորհրդային մեքենաներով: Յեվ, ինչպես յուրյ տվեց խոստան լճի ռայոնում տեղի ունեցած մարտերի փորձը, մեր զինված ուժերը կջախջախեն բոլոր նրանց, ովքեր կհանդգնեն խախտել մեր սահմանը:

Յեթե այն ժամանակ Կարմիր Բանակն ուներ մի քանի տանկ, վորոնք գլխավորապես գրավված էին թշնամիներից, ապա այժմ Կարմիր Բանակը կարող է խորհրդային տանկերի այնպիսի մի հզոր հնդդ շարժել թշնամու խորը թիկունքը, վորն ընդունակ է ջախջախելու իր ճանապարհին յեղած բոլոր խոշորագույնները:

Յեթե այն ժամանակ Կարմիր Բանակը, վոր հասածեպ էր պատրաստված և թույլ էր զինված, ջախջախեց 14 պետութեանների արշավանքը,— վորոնք իւրակե ողակի մեջ սեղմել էին խորհրդային յերկիրը, —ապա այժմ, հենվելով միասնական ու միաձուլ խորհրդային ժողովրդի վրա, մարտական ենտողիազմը միացնելով հիանալի ուսուցման և նորագույն ռազմական տեխնիկայի հետ, նա պատրաստ է ամեն բույս յերկրի յերեսից ջնջել թշնամուն, վորը կհամարձակվի հարձակվել մեր հայրենիքի վրա: «Մեր բանակը գոյութեուն ունի վո՛չ հարձակման համար, բայց մինչև մեր Հայրենիքի վրա թշնամու հարձակման մոմենտը: Մեր բանակը յերբեե հարձակումներ գործած բոլոր բանակներից կլինի ամենահարձակողականը, յեթե թշնամին նրան ստիպի այդ անհրձ» (Վորոշիլով):

Յեթե այն ժամանակ Կարմիր Բանակի մարտիկ-

ները համակլած լինելով այն դիտակցությամբ, վոր անհրաժեշտ է սոցիալիզմի հաղթանակի համար վոչքն չացնել խորհրդային իշխանության թշնամիներին, անձնվիրությամբ գնում էյին կովի և քաջության ու հերոսության հիանալի օրինակներ էյին ցույց տալիս, ապա այժմ Կարմիր Բանակի՝ բարձր զաղափարների տեր և կուլտուրական մարտիկները, վորոնք յերդում են տվել սոցիալիստական հայրենիքին հավատարիմ լինելու մասին, նրան կալաչտպանեն արիարար, հմտությամբ, արժանավայել կերպով ու սլատվով, չխնայելով իրենց արյունը և կյանքը՝ թշնամիների դեմ լիակատար հաղթանակ տանելու համար:

Գալիք մարտերում, ինչպես այդ յեղով Զառգերնայա բարձունքի մոտ, Կարմիր Բանակի մարտիկներն ամբողջ աշխարհին ցույց կտան յերկաթե սողունություն, անխորտակելի դիմացկունություն և չտեսնված հերոսություն, վորին ընդունակ են միայն խորհուրդների յերկրի զավակները, վորոնց ղեկավարում է Լենինի-Ստալինի կուսակցությունը:

Յեթե այն ժամանակ մեր ծովային սահմանները պաշտպանում եր միայն Բալթյան նավատորմիդը, ապա այժմ խորհրդային Միությունն ունի ծովային չորր ուժեր, վորոնք բաղկացած են չորս առանձին նավատորմիղներից, — Բալթյան, Սև-ծովյան, Հյուսիսային և խաղաղ օվկիանոսների նավատորմիղներից:

Այս բոլոր նվաճումները հանդիսանում են այն ամենորայ հոգատարության հետևանքը, վոր ընկեր Ստալինը ցույց է տալիս դեպի ԽՍՀՄ պաշտպանական հզորության ամրապնդումը և Կարմիր Բանակի

ու Ռազմա-Մովային Նավատորմիղի մարտական օլատրաստության ուժեղացումը:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, անդուլ կերպով մեղ սովորեցնում է հիշել կապիտալիստական շրջապատման վտանգը, այն, վոր անհրաժեշտ է «... ռազմական հարձակման վտանգի հանդեպ մեր ամբողջ ժողովուրդը պահել մոբիլիզացիոն պատրաստության վիճակում, վորպեսզի վոչ մի «պատահականություն» և մեր արտաքին թշնամիների վոչ մի ֆոկլուս մեղ հանկարծակիի չբերեն...» (Ստալին):

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, անդուլ կերպով մեղ սովորեցնում է չհանգստանալ ձեռք բերված արդյունքներով, այլ որը որին էլ ավելի ամրապնդել խորհրդային Միության պաշտպանունակությունը և Կարմիր Բանակի ու Ռազմա-Մովային Նավատորմիղի մարտունակությունը:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, մեղ անդուլ կերպով սովորեցնում է հեղափոխական զգաստություն, կարողանալ մերկացնել և անխնայորեն վոչնչացնել ժողովրդի թշնամիներին — տրոցկիստական-բուխարինական դավադիրներին, լրտեսներին ու դիվերսանտներին, վորոնք փորձում են քայքայել խորհուրդների յերկրի պաշտպանունակությունը և թուլացնել մեր զինված ուժերի մարտունակությունը:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, մեղ անդուլ կերպով կոչ է անում տիրապետել բուլչեիզմին, ուսումնասիրել մարքսիստական-լենինյան թեորիան, բարձրացնել մեր զաղափարական գինվածությունը:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, մեղ անդուլ կերպով կոչ է անում բարելավել կուսակցական-քաղա-

քական աշխատանքը կարմիր Բանակում, բարձրացնել քաղաքապետի կենտրոնական դեմքի — զինվորական կոմիսարների դերը, նրանց կոփել վորպես կուսակցության և խորհրդային իշխանության մարտնչող ներկայացուցիչներ բանակում, նրանցից աճեցնել մարտական ղեկավարներ, վորոնք կատարելապես տիրապետում են ռազմական գործին և հաստատապես յուրացրել են քաղաքացիական պատերազմի ժամանակաշրջանի կոմիսարների նշանավոր տրադիցիաները:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, անդուլ կերպով մեղ կոչ է անում սիստեմատիկորեն ամրապնդել յերկաթե կարգապահությունը կարմիր Բանակում, ուժեղացնել մարտիկների և հրամանատարների ու պիտերի մեջ կատարվող մասսայական-բացատրական աշխատանքը և վճռականապես պայքարել թափթըվածություն ու անփութություն դեմ:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, մեղ անդուլ կերպով կոչ է անում ամրապնդել կապը մարտիկ մասսաների հետ, կարողանալ նրանց վճռական կոփի տանել թշնամիների դեմ, կարողանալ մասսաներին սովորեցնել և սովորել նրանցից, թե ինչպես պետք է հոգալ մարդկանց մասին:

Ստալինը, ինչպես և Լենինը, անդուլ կերպով մեղ սովորեցնում է անսահմանորեն սիրել ժողովուրդն ու հայրենիքը, անսահմանորեն նվիրված լինել բոլշևիկյան կուսակցության, կոմունիզմի բարձր իդեալներին և մշտապես պատրաստ լինել մինչև վերջին շունչը պայքարելու ժողովրդի գործի համար, կոմունիզմի մեծ գործի համար:

Բանվորա-Ֆյուդալցիական կարմիր Բանակն ու

Ռազմա-Ծովային Նավատորմը, վորոնց ստեղծել և սնուցել են աշխատավոր մարդկություն մեծ առաջնորդներ Լենինը և Ստալինը, — իրենց պանծալի 21-րդ տարեդարձին դիմավորում են նոր, վիթխարի հաղթանակներով: Այդ տարեդարձը հանդիսանում է պատմական մի նշանավոր ետապ՝ կարմիր Բանակի և կարմիր Նավատորմի զարգացման մեջ: Այդ տարեդարձն ուրախալի և հանդիսավոր մի տոն է, կարմիր Բանակի և Ռազմա-Ծովային Նավատորմի ըրոր մարտիկների կողմից զինվորական յերդում ընդունելու տոնը:

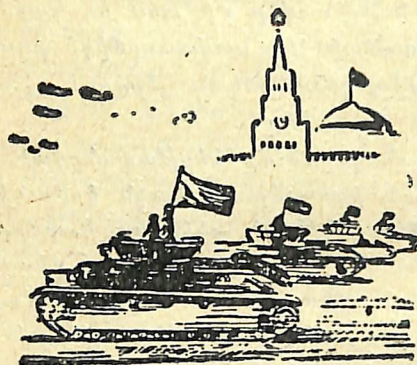
Զինվորական յերդումը ներթափանցված է լենինյան նույն մեծ իդեաներով, նույն կոմունիստական վոգով, ինչ վոր լենինյան դեկրետը կարմիր Բանակի կազմակերպման մասին: Յերդումը միաժամանակ հանդիսանում է պատմական հանրագումարն այն ճանապարհի, վոր անցել են մեր զինված ուժերը հեղափոխական փոքրիկ ջոկատներից մինչև աշխարհում ամենաուժեղ բանակը — հաղթանակած սոցիալիզմի յերկրի բանակը:

Զինվորական յերդումն իր մեջ մարմնացնում է այն ամենն, ինչ վոր լավագույնն է կարմիր Բանակի զարգացման մեջ, որինականացնում է այն, պարտադիր դարձնում սոցիալիստական պետության ըրոր ռազմիկների համար:

Ընդունելով զինվորական յերդումը, կարմիր Բանակի մարտիկներն անդրդվելիորեն ուխտ են անում մինչև վերջ կատարել իրենց սրբազան պարտքն ի-

րենց ժողովրդի առաջ, իրենց սոցիալիստական հայրենիքի առաջ:

21-րդ տարեդարձի որդի զինվորական յերդումը կհնչի վորպես մարտական ուխտ, վորպես Կարմիր Բանակի դալիք հաղթանակների դրավական, այն հաղթանակների, վորոնք ձեռք են բերվելու Լենինի-Ստալինի մեծ, անպարտելի դրոշի տակ:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Լենինի ստեղծած մարտական հեղափոխական առաջին	5
Ջոկատները	
Լենինը— սլոլեւտարական հեղափոխութեան զինված ուժերի	11
առաջնորդ	
Լենինը— բանվորա-դյուղացիական Կարմիր Բանակի հանձա-	
րեղ կազմակերպիչ և նրա հաղթանակները վրէժնչող	28
Ստալինը— Լենինի մեծ դործը շարունակող	112

Պատ. խմբադիր՝ Հ. Պարոնյան

Թարգմանիչ՝ Հ. Մազմանյան

Տեխ. խմբադիր՝ Լ. Ոհանյան

Սրբագրիչներ՝ Հ. Մանուկյան, Վ. Ավագյան

Կոնտրոլ սրբ. Շ. Գարագաշ

Գլավլիտի լիազոր՝ Վ—1206 Հրատ. 4991.

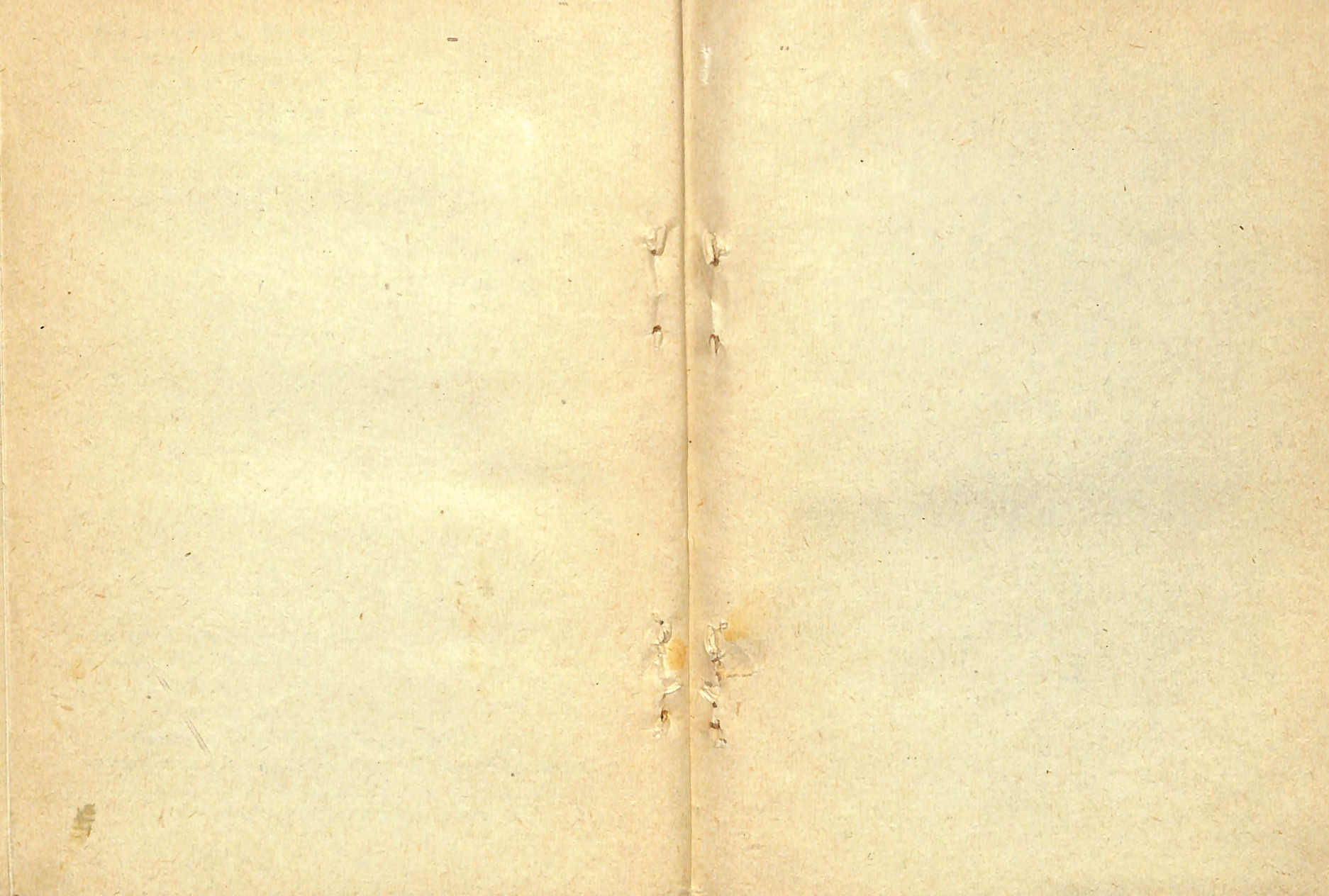
Պատվեր 657. Տիրաժ 5000

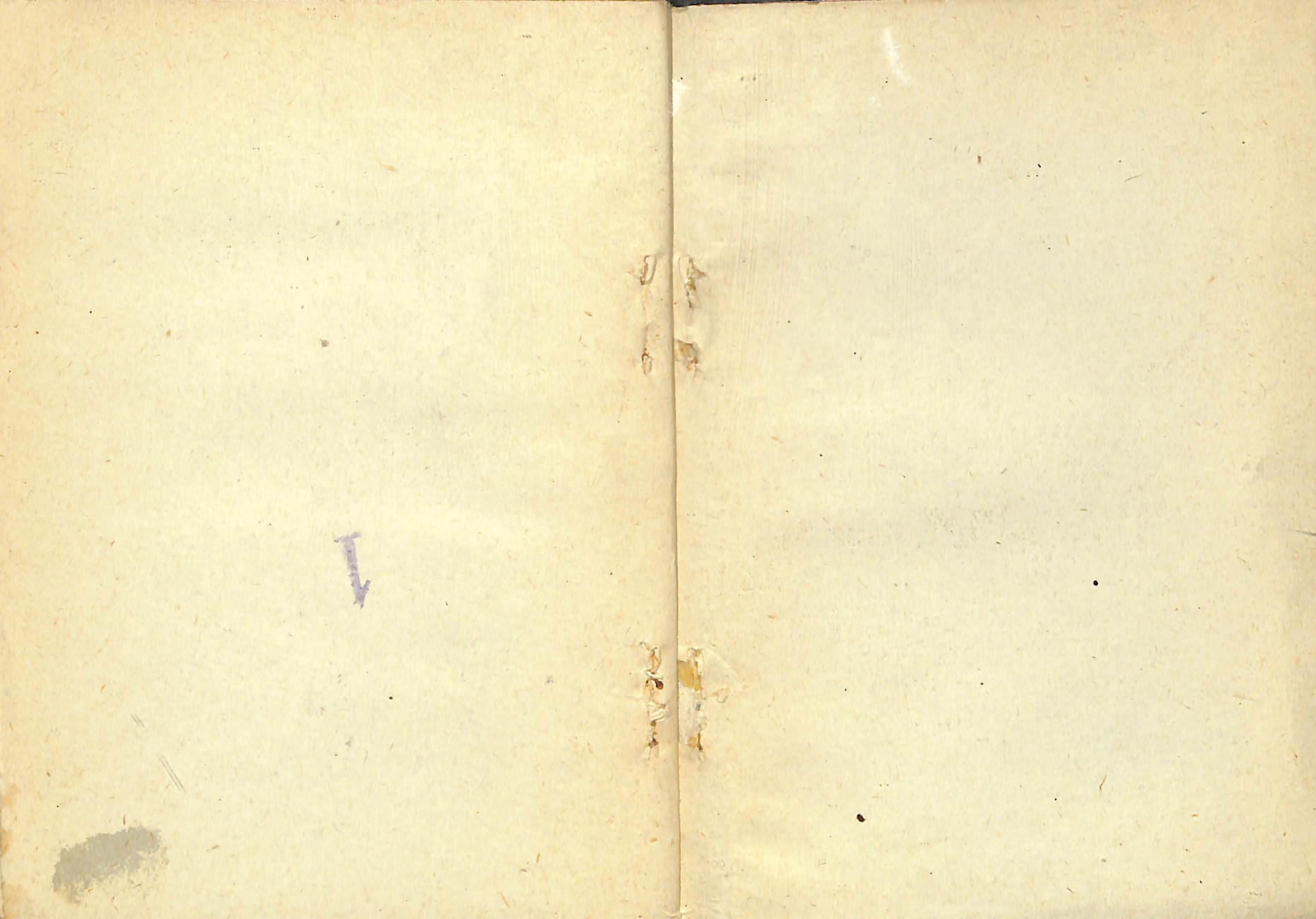
Թուղթ 72X110. Տպագր. 4,8 մամ.

Մեկ մամ. 51.200 նշան.

Հանձնված և արտադրության 28 հուլիս 1939 թ.

Ստորագրված և տպագրության համար 15 սեպտեմբերի 1939 թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0179070

ԳԻՆԸ 90 Կ.

2977

Н. ФРЕНКЕЛЬ
ЛЕНИН и КРАСНАЯ АРМИЯ
Гиз Арм. ССР, Ереван 1939 г.